

ตำราพิไชยสงคราม ไทย-จีน

รวบรวมโดย

ส. วรรณะหทัย ฅ.บ.

สงวนลิขสิทธิ์

ราคา ๒๕๐ บาท

พิมพ์ที่ บริษัท ธารนครพรีมียมดี (๑๙๙๙) จำกัด
๗๑/๑๖-๑๘ หมู่ที่ ๔ ซอยเจริญวิถี ถนนสายบางแวก แขวงคลองขวาง
เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐

คำนำ

ตำราพิไชยสงครามของไทยและจีน ได้รวบรวมมา เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่นักศึกษา, นักปกครอง, นักการทหาร และนักธุรกิจ เพราะสาระเนื้อหาของตำราทั้งสอง ศาสตร์นี้เป็นตำราเก่าแก่ดีก่ดำบรรพ์ ผู้แต่งเป็นปราชญ์ที่มีคนทั่วมุมโลกยกย่อง ผู้อ่านจะได้ความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์กอบปร้ด้วยหลักวิชาการ ซึ่งบางอย่างน่าจะนำมาใช้เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านเอง ในการที่จะใช้ศาสตร์และศิลป์ปรับมาตรฐานของตนเอง ตลอดจนนำไปใช้ในการปกครองผู้อื่น เพราะตำราทั้งสองนี้ได้บรรจุเล่ห์เหลี่ยมในการต่อสู้ไว้ครบครัน มิใช่แต่จะใช้เป็นหลักเฉพาะเวลาสงครามเท่านั้น ชีวิตปกติประจำวันก็จำเป็นต้องดิ้นรนต่อสู้กับอุปสรรคหนาับประการ ซึ่งเป็นของแน่นอนว่า ในการต่อสู้แต่ละครั้ง แต่ละเหตุการณ์ เราผู้ต่อสู้ก็จำเป็นที่จะต้องใช้เล่ห์เหลี่ยมอันได้เปรียบแก่คู่ต่อสู้เป็นธรรมดา ฉะนั้น ตำราเล่มนี้จึงเป็นตำราที่เก่าแก่และมีความสำคัญยิ่งเล่มหนึ่ง

สุวิทย์ วรรณะหทัย อ.บ. ผู้รวบรวม

สารบัญ

จัดทัพ	๑
ศัตรูตั้งทัพนามใด	๕
ทำพิธีก่อนยกพลเดินทัพ	๑๐
ตั้งทัพ	๑๑
กลศึกยี่สิบแปดประการ	๒๑
กลการเดินทัพ	๓๓
ฤกษ์ในการเดินทัพ	๓๙
ก. ว่าด้วยกลุ่มเมฆ	๓๙
ข. ฤกษ์ยามในทางवार	๔๑
ค. ยามราหู	๔๔
ง. ปีกเกิดของขุนพลและปีกซ้ายปีกขวา	๔๔
จ. ขุนพลผู้นำทัพต้องตรวจดูนิมิตต่างๆ	๔๖
ฉ. อิทธิฤทธิ์ของนาคสี่ตัว	๔๘
ช. นิมิตปรากฏจากสัตว์	๔๙

	หน้า
ตำรายาอายุวัฒน์ะ	๕๖
ดวงพิไชยสงคราม	๕๖
การแต่งกายของขุนพล.....	๖๕
พิจารณาราศีสूरียาตร	๖๖
ทศไชยภูมิแลมรณะภูมิ.....	๖๙
ตำรานาคพิงสะ	๗๐
เมืองที่ยกไปรบนั้นนามดีร้ายประการใด	๗๒
ชื่อเมือง เสนาบดีและนายกพล.....	๗๕
นามขุนพลฝ่ายศัตรูกับฝ่ายเรา	๗๘
ว่าด้วยยามจะยาดรา	
แลจะหยุดพลของขุนพล	๘๐
นามที่เป็นมิตรแลศัตรูกัน	๘๑
ลักษณะนามตามเพศต่างๆ	๘๑
เบญจปักษี	๘๔
ลักษณะช้างศึก, ม้าศึก, รถศึกแลยอดทหาร	๘๗
ขุนพลจะเข้ารบศึก	๘๙

	หน้า
ลีลาศาสตร์ของจอมทัพ	๙๑
อันว่าลักษณะให้เกิดศึก ๑๓ ประการ	๙๖
คดีห้าประการของแม่ทัพ	๙๗
โทษซึ่งจะเกิดมีแก่แม่ทัพ ๑๐ ประการ... ..	๙๘
ลักษณะมีชัยแปดประการ	๑๐๐
ลักษณะของกระบวนศึก	๑๐๐
ลักษณะปราชัยสิบประการ	๑๐๑
ลักษณะดำเนินศึกสิบประการ	๑๐๑
กลทำลายศึกหกประการ	๑๐๓
ลักษณะตบแต่งบำรุงศึกเจ็ดประการ	๑๐๔
ลักษณะจะเลิกทัพกลับคืนพร้อมด้วยกลอุบาย	๑๐๖
เหตุที่จะเลิกทัพกลับคืนนั้นสี่ประการ	๑๐๗
อุบายในการเลิกทัพกลับคืนสี่ประการ... ..	๑๐๗
กลการยุทธ	๑๐๘
ว่าด้วยพระราชพิธีแลอาคมของขลัง	๑๑๐
ยันต์ดวงนี้ลงเสียแล	๑๑๖

ยันต์ดวงนี้ลงตะกรุด	๑๑๗
ยันต์ทั้งหมดนี้ลงผ้าประเจียด	๑๑๗
ยันต์ดวงนี้ลงหมวก	๑๑๘
หลักในการแต่งตั้งอำมาตย์เสนาบดี		
ขุนเมือง, ขุนวัง, คลัง, นาแลขุนพล	๑๑๙
ว่าด้วยบทคาถามหาพิชัยสงคราม	๑๒๑
คาถาพระเจ้าห้าพระองค์	๑๒๒
ว่าด้วยการทำผงอิทธิเจ	๑๓๙
คาถาชักอุณาโลม	๑๔๑
พระกาพนเวียนในหนึ่งสัปดาห์	๑๔๔
ตำราพิชัยสงครามซุนวู	๑๔๖
บรรพหนึ่ง	การวางแผนการในเบื้องต้น	... ๑๔๖
บรรพสอง	การดำเนินสงคราม	... ๑๕๐
บรรพสาม	ยุทธโบาย	... ๑๕๔
บรรพสี่	ลักษณะการยุทธ	... ๑๕๘
บรรพห้า	ท่วงทำนองยุทธ	... ๑๖๑

	หน้า
บรรพหก	ความดีนล็กหนาบาง ๑๖๔
บรรพเจ็ด	การสั้ปยุททซิงชัย ๑๗๐
บรรพแปด	นานาวิการ ๑๗๕
บรรพเก้า	การเดินทัพ ๑๗๙
บรรพสิบ	ลักษณะพื้ณภูมิ ๑๘๕
บรรพสิบเอ็ด	นวภูมิ ๑๘๙
บรรพสิบสอง	พิฆาตด้วยเพลิง ๒๐๐
บรรพสิบสาม	การใช้จารชน ๒๐๔

หน้าต้นตำราพิไชยสงคราม

๐ บท ๑๖ จัดทัพ

- ๐ นะโม นมัสติวาย อิศวรนารายณ์ อันเป็นปิ่นโลกย
โลกีย์ ขอพระศรีสวัสด์จมี เดโชไชยศรีกำจัดวิบัติ
นานา ตำนานโบราณสืบมา ประสิทธิวิจาจา ประเสริฐ
ให้เชี่ยวชาญ เราท่านรำเรียนชำนาญ สำหรับทหาร
จะรำเรียนสืบไป ศรีสวัสด์วิวัฒนเดโชไชย เรื่องฤทธิภา
ไตร สำหรับพิไชยสงคราม นบบาทนรนาถทรงนาม
ภพโลกย์ทั้งสาม มีอาจเปรียบปูนพาน ท้าวไทไชยสิห
โองการ พลเรือนทหาร รับสั่งใส่เกล้าเกษา จัดแจง
แต่งพยุหโยธา พลช้างพลม้า อีกพลรบครบครัน จัด
ทหารชาญเข้มแข็งขยัน เร่งรัดเลือกสรรค์ ผู้ไวผู้แวน
แกว่านการ เกณฑ์ไว้ให้เสร็จโดยวารี สำเหนียกเสียด
สาร ให้รู้การศึกทุกอัน ปืนใหญ่หน้าไม้เกาทัณฑ์ ใหญ่
น้อยจงสรรค์ ให้เลือกแต่ล้วนอย่างดี แผลนหลาวทวน

จ้าวดาวจรี กัณฑ์อัศวหัตถี ทั้งไล่แลหนีเชี่ยวชาญ
อาลักษณ์รับพระราชโองการ นอบน้อมทูลสาร แล้วลง
ลิขิตบัดใจ นบนาทรรนารถคลาไคล สั้งแก้มหาดไทย
นายเวรศาลาโดยมี กำหนดกฎเกณฑ์บำญชัย เร่งรัด
สวัสดิ์ ออกหมายจงทั่วทั้งหลาย พระหลวงขุนหมื่น
พันนาย ทั้งทั้งสองฝ่าย ทหารพลเรือนชุมนุมกัน นา
หมื่นลงมาพัน ให้ชุมนุมกัน จงพร้อมศาลาลูกขุน
คิดอ่านราชการปองปุ่น มอบเลขประมุข ตั้งนั้นจะได้
เท่าใด ไพร่หลวงสมนอกสมใน คิดควรตราไตร ให้
จัดจงเสร็จช้ายขวา เมืองเอกโทตรีจัตวา มีตราให้หา
เข้ามาจงทุกกระทรวง เจ้าพระยาแลพระยาพระหลวง
หัวเมืองทั้งปวง ก็มาอเนกเนื่องนอง อาลักษณ์แต่ง
ทัพทูลฉลอง ตั้งเป็นนายกอง และยุกระบัตเกียกกาย
ปีกป้องกองแล่นฤสาช ช้างม้ามากมาย ทั้งพลรถ
นานา มนัสตุอาจารย์วุตดา ผู้แต่งตำราโบราณราช
อันมี ถ้าว่าเมืองใดก็ดี ท่านท้าวจักรี เสวยสมบัติ
ศวรรยา จะใช้อำมาตย์เสนา ผู้มีปัญญา ไปราชการ
สงคราม หากฤษ์เพลาวันยาม ให้เลือกเอานาม ผู้ไป

ยุทธจงเจริญไชย ถ้าว่าชะตาผู้ใด ให้คุณท้าวไท ผู้ผ่านพิภพโลกา ให้คุณทั้งเมืองพารา ชับในชะตา และได้ทั้งโชคจัตรงค์ คิดอ่านแกว่านการมั่นคง พูลปรีชาขงไปยุทธชำนะสงคราม บรรดาศัตรูเกรงขาม ไชเยศคุณงาม ประสิทธิเดชหมิมา ท้าวทุกประเทศนานา ภาพระเดชาจัตรงค์เรื่องสืบไป ถ้าว่าชะตาผู้ใด จัตรงค์มิได้ บเป็นคุณในสงคราม ตีกลเสี้ยนศัตรูขาม ไซ้ไปสงคราม เขาขัดมิได้ก็จำไป ราชการอย่าได้ไว้ใจ เป็นนายกองใหญ่ อย่าทำให้เสียราชการ ให้ตั้งสวัสดิเป็นประธาน ลบบวกคุณหาร จงเที่ยงอย่าเปลี่ยนทำตามเอาเศษให้ต้องด้วยนาม นายกองสนาม ทั้งยุกระบัตเกียกกาย นายทัพนายกองทั้งหลาย คุณหารบวกทนาย เอาเศษให้ต้องตำรา ได้เศษผู้ใดจงตรา กำลังเทวา ให้ถ้วนทั้งแปดพระองค์ เอาคนเจ้าการตั้งลงอินทรียอันปลง มาบวกด้วย เกณฑ์อัตรา เอาพิศยี่สิบเจ็ดตรา บวกเพิ่มเกณมา ตั้งไว้อย่าได้นิ่งนานสามสิบ คือแก้วตรีการ เอาสามสิบหาร ในพระบารมิตา ถ้าเศษลดต่ำลงมา เอานพเทวา คือพระเนาวหระคุณ

หารไปอย่าให้เศษสูญ ถ้าดำบวกหนูน ผู้สูงเร่งให้ลบล
 ลง ได้เศษผู้ใดมั่นคง เศษนั้นประสงค์ ให้ตราตั้งไว้
 จงดี เศษหนึ่งชื่อครุฑปักซี่ เศษสองอชิปัตติ พยัคฆ
 นามมहिมา เศษสามสีหนามราชา เศษนี้ฤทธา นุภาพ
 ชื่อราชสีห์ หารไปได้เศษทุกที ผู้ได้เศษสี่ นั้นชื่อสุ
 นัขนาม เศษห้าสมณชีพราหมณ์ ชื่อมุกลิกนาม
 พุทธศปดีอาจารย์ เศษหกนายกองผู้หาญ, อชันาม
 สถาน สถิตในป่าพงพี เศษเจ็ดเขาวราชอันมี นาม
 นาควิถิ คือศรีกระบี่หนูมาน เศษแปด คือพระยา
 คชสาร มีฤทธิห้าวหาญ และอยู่ในป่าหิมวันต์ ลบ
 บวกคุณหารอย่าผัน ทำตามชอบธรรม เป็นศรีสวัสดิ
 มงคล มีไชยได้เขลยเกิดผล แต่งข้างแต่งพล อย่า
 เพี้ยนฉบับโบราณ ให้นายกองพลสถาน ลบบวกคุณ
 หาร แต่โดยฉบับมีไชย ได้เศษนายกองผู้ใด เป็น
 มิตรสพสมัย อันชอบด้วยนามแก่กัน มัทยัดสังชื่อโดย
 ธรรม์ คิดอ่านด้วยกัน จงเป็นมิ่งมิตรอันเดียว พร้อม
 กิจพร้อมการจับเจียว เข้ากันกลมเกลียว ชอบการ
 ราชดูงาม ผู้เศษมิต้องด้วยนาม ปราบเสี้ยนสงคราม

ขัดข้องบดล่องมิดี บริวารวรวราชมีศรี เตชะทั้งนี้ ก็
เกิดสวัสดิมงคล มีไชยได้ชุลยเกิดผล เศษพญาายล
มิชอบบังเหตุใจเอง กาละมรณะอริเกรง พิโรทกันเอง
จักเกิดพยาธิสบาย พลัดพรากจากกันทั้งหลาย ให้เร่ง
ชวนชววย ผ่อนผันเอาเศษจงดี ช่างม้าให้ได้นามศรี
สำหรับผู้ชี่ ประกอบให้ชอบชวนใจ หนึ่งโสดปีนปัก
ภพไตร โองการไช้ไป ให้ปราบศึกเสี้ยนศัตรู ให้เร่ง
อ่านเขียนเรียนครู ถ้ามั่นศัตรู มาตั้งจะใกล้ได้ผจญ
ให้แต่งทัพขุนพล ยี่สิบเบ็ดกล สำหรับอันกล่าวโดยมี

๐ บท ๑๖ (ศัตรูตั้งทัพนามใด)

โหราศาสตร์พิไชยสงคราม มีแจ้งทุกนาม จง
เรียนให้รู้แต่งพล ให้แต่งทวยหาญชาญกล ณรงค์
ปลอมปน องอาจให้ลาศลอบดู ทัพค่ายฝ่ายศึกศัตรู
เข้ามาตั้งอยู่ ที่นั้นจักเป็นนามใด เขามีจอมพลวก
ตันไม้ ต้นหนึ่งสูงใหญ่ นามครุชอย่าได้อางคนาง ถ้า
ตั้งแนวป่าริมทาง นามพยัคฆโดยปาง เสียงปีบประ
เปรียงเวียรวัน ฝี่ไม้สามต้นเรียงรัน ภูเขาหิมวันต์

จอมพลวกอันใหญ่่มหีมา ดั่งนี้อาจารย์อัธกา ภิปราย
 ตำรา ชื่อสิงหนามสถาน ไกลบ้านแถบทางโบราณ
 สุนัขห้าวหาญ ตั้งรายแทบทางซึ่งไป ไกลคลองห้วย
 แม่น้ำไหล บังคับชื่อไว้ ว่านาคนามโดยกาล ดินโพรง
 ปลวกหล้าอาหาร มุสิกนามสถาน ตำแหน่งมุสิกอา-
 ไศรย กลางทุ่งผุ้งเนื้อเคยโคลแสดงตำนานใน กำหนด
 ชื่ออชนาม ถ้าหญ้าแกมไม้ไผ่หนาม อาจารย์แนะนำ
 คชาคณอาไศรย แปะดนามตำราอันไพ บูลย์กล่าวแต่
 ใน มหาพิไชยสงคราม กล่าวไว้ให้รู้จักนาม ผู้ใดทำ
 ตาม จักเกิดสวัสดิแก่เรา ให้ดูทัพเราทัพเขา ถ้าทัพ
 เขาเบา เอาฤทธิหนักทับทวิ จงเรียนอาจารย์วิทธิ ให้
 เสรีจคัมภีร์ มโนกำหนดพยากรณ์ จงมีความเพียร
 สังวร สังวัตายกลอน อันกล่าวให้สิ้นเสรีจกล ตั้ง
 ทัพให้เป็นมงคล ถ้าศึกยกพล มาตีเขาแพ้แก่เรา ถ้า
 พลเขามากโดยเดา เราน้อยกว่าเขา เขาแพ้แก่เรา
 ง่ายตาย ทำตามฤกษ์ยามท่านทนาย บุญเรามากหลาย
 มิตายจะกลับได้ดี เงินทองรางวัลศักดิ์ศรี แก่เราผู้มี
 บำเหน็จในสงคราม จงเพียรราชการอย่าขาม เข้า

ยุทธสงคราม อย่างฉลาดจงรู้ควรผจญ ความรู้เรียนให้
ยิ่งคน อาษาจุมพล ท่านท้าวจะเลี้ยงโดยธรรม เลี้ยง
ทั้งพวกพ้องพงษ์พันธ์ุ พระราชรางวัล จะกินบลิ้น
เหลือตรา ชื่อต่ออรรราชราชา ผุ่งไทเทวา จะเลี้ยง
รักษาทุกประการ ดำรัสตรัสใช้การงาน กราบถวาย
นมัสการ ทุกคำเข้าอย่าลืมนอน อย่าคบคนพาลอกุศล
ใจมันทุรชน อย่าทำสนิทจงฝัน ชื่อต่อเจ้าชีพเป็น
ธรรม ใครนี้กร้ายมัน จะแพ้อำนาจแก่เรา ถือวาจาสัจ
ลำนภา ความเท็จอย่าเดา จะมีอำนาจฤาไตรย เรา
กินข้าวแดงผู้ใด อาษาท้าวไท ทำตามฉบับโบราณ
แต่ก่อนบุญญาธิการ ท่านสร้างสมภาร มามากอเนก
ยิ่งคน จึงเสวยสมบัติศุภผล เพราะเทพนิมนต์ เป็น
เจ้าแก่ภพทั้งหลาย ถ้าใครคิดโหดหันตาย ประหัต
อย่าคลาย อย่าหมิ่นแก่ราชกิจการ บำบัดอันตราย
อย่าพาล เอาเดชภูบาล ปกเกตเกล้าคลาไคล แม้น
ข้าศึกเสี้ยนจอยไทย มันปราไชย นิยมก็ให้กลัวเกรง
อันทหารดุจใจนักเลง พอใจทำเพลง ดีดสีตีเป่าคัปรำ
อย่าถือประทุษุศคลาศคลา ศึกษาตำรา จงเพียรให้เจน

ปากใจ เข้าคีกรบบ้านเมืองใด ตั้งภักดีไท จะไชย
 ชำนะสงคราม รู้ไว้อย่าไขเนื้อความ ใครใคร่เรียนถาม
 จึงมีเมตตากรรุณา เพียงนี้พอสดับปัญญา อันผู้ปรีชา
 ความรู้ฤาสิ้นแก่ใคร ครั้นได้ร่ำเรียนเขียนไว้ สืบบุตร
 หลานไป เป็นผลประโยชน์กัลปา เทวามนุษย์ครุธา
 นาคาสุรา สรรเสริญเจริญทุกประการ อย่าได้นินทา
 อาจารย์ ท่านผู้ปรีชาญ นิพนธ์ให้ชอบทางธรรม ชัด
 ทัฬหตรวจตราจัดกัน โยธาพลชั้นท์ ทั้งเครื่องอาวุธ
 ศาสตรา ตรวจดูทวยหาญโยธา พลคชอัศวา ทั้งพล
 รบครบครัน ปืนใหญ่หน้าไม้เข้มขัน ดาบตั้งเกาทันท์
 ทั้งโล่หัตถ์นูแหลนหลาว กล้องสลัดหอกชัตทวนยาว
 มุลนายเร่งเป่า ให้มาจงพร้อมมูลกัน หาโชคเพลา
 เดือนวัน ให้ชอบนามสรรพ องศาลิปदानาที ฤกษ์
 ไหรฤกษ์ลัมปัติ สุกุณาสุกณี ร่อนร้องระงมเวหา ยก
 ไปตามเกล็ดนาคา อย่าแปรภักตรา ไปสู่สุรินทราหู
 เห็นเมฆเกลื่อนมาเป็นหมู่ เป็นรูปเมรุ อ่ายยกฤกษ์
 นั้นมรณา ช่างม้าสำรอกเลือดมา ผู้คนจลา คลอด
 บุตรวิจลจากกาย นิमितตั้งนี้มากหลาย อาจารย์

ท่านาย ประหยัดจะแพ้ศัตรู ฟาร์่องลมต้องเป็นหมู่
 ตรงหน้ามาสู้ ตั้งนื้ออย่าให้ยกพล ช้างม้าตื่นเต็นอลวน
 อีกทั้งฝูงชน เกียงกันวิวาทุ่นวาย เห็นนุ่งผ้าขาว
 แล้วกลาย กลับเป็นผ้าลาย ผ้าเขียวแลม่วงแดงดำ
 นิमितนี้มีดีจงจำ เร่งทำตามคำ อันกล่าวอย่าไปโดย
 เดา เเงาหัวเงาตัวหายเงา กระบอกน้ำเล่า เผอิญวิบัติ
 แดกพลัน รูปจระเข้สองซ้นกัน ได้ลาภกรรมครัน มี
 ไชยจะได้พารา เขี้ยวกาแรงร้อนตามมา คนคอขั้ววา
 กาแรงจะได้แย่งกิน ฟาร์่องเบื้องหลังไต้ยिन นิमितให้
 ภิญญ ไญยยิ่งจะเรืองฤทธา เห็นเมฆเคลื่อนกลุ่มเวหา
 ทิศหลังโสภา ธงฉัตรพิพัฒน์อำพล ศัตรูแพ่พ่ายพุล
 ผล เกิดสวัสดิมงคล นิमितเลิศเรื่องรอง ไต้ยินแตร
 สังข์ฆ้องกลอง ยกไปตามสนอง ฤกษ์นั้นประเสริฐทุก
 อัน สมณชีพราหมณ์พลชั้นร์ ช้างม้าตามทัน ฤกษ์ดี
 เร่งให้ยกไป ผู้คนเอาของมาให้ บอกความจริงไซ้รั
 บเท็จแต่ล้วนความดี ไปเร็วเจริญสวัสดิมีศรี เสวยสุข
 อยู่ดี เกษมสนุกหรรษา ถ้าฝั่งบินถาปไปหน้า เร่งยก
 โยธา จะได้ไพร่พลโดยจง ทัพหน้ากล้าหาญยวดยง

ไปรณรงค์คง จะปราบศัตรูอันหาญ เดินพลมณฑก
 ชำนาญ ขุนพลองค์หาญ ให้ยืนคชาโดยฉกรรจ์
 ประดับสรรพด้วยพลพลัน ยืนข้างแปรมัน ภัคตรีไป
 ตามเกล็ดนาคา ยืนข้างให้พิจารณา ดูเมฆเกลื่อนมา
 ยাত্রาให้ได้ฤกษ์ดี.

ทำพิธีก่อนยกพลเดินทัพ

ชุมทวยอาษา มาลองให้รู้เต็มใจ แล้วไปปลุกศาลา
 ไชย ฉัตรเทียนธงไสว ทั้งรูปแลเทียนมาลา บายศรีเจ็ด
 ชั้นนั้นมา บูชาเทวดา อารักษ์เสื่อเมืองทรงเมือง โยธา
 พลหาญนองเนื่อง ลาพระเสื่อเมือง ไปปรัมศัตรูหาญ
 ครั้นแล้วให้แต่งเพดาน สำหรับคชสาร จงสรรพทั้งเครื่อง
 อาษา พระสงฆ์อันทรงศิลา ให้ราธนา พระพุทธรูปเป็น
 ประธาน ตั้งน้ำวงด้วยโอภาร จำเริญในการ พระปริตให้
 ได้สามวัน เมื่อยุรยাত্রาไปพลัน ถวายบังคมครั้น
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เอน้ำล้างบาทบาทา ใส่เหนื่อเกษา
 น้ำชุบพระแสงภูบาล กระทำสัตยาพิศถาน กินแล้วกราบ
 กราน มาสระเกษเกล้าเกษา คชสารตัวอาจอาษา อีกทั้ง

เครื่องศาสตรา มาตั้งพร้อมพร้อมโดยมี เทียนรูปคันธเครื่องบายศรี โดยการวิธี ทำขวัญจรดน้ำพุทธมนต์ จงจับเอาด้วยมงคล ใส่เศียรขุนพล ใส่ข้างแลมาทุกตัว จบบาทข้างม้าใส่หัว ใส่เกล้าของตัว จงอธิษฐานเสี่ยงทาย ให้หัวคุณพ่อแม่ยายาย ผู้เฒ่าทั้งหลาย อุบัติฌาย์ชี้ต้นอาจารย์กระทำอภิวันทนากการ ขอพรพิศาล พิเศษประสิทธิทุกอัน ได้ฤกษ์ลั่นฆ้องสำคัญ ปีกลองรุมริน ให้ให้สำเนียงเกรียงไกร ยกพลเตียรดาษปืนไฟ โห้โบทรงไชย หน้าข้างสำคัญยาตรา

ตั้งทัพ

เมื่อดำเนินพลไคลคลา พชคชอัศวา พลารัถาแจจล ยุรยาตรตามทางไพรสณฑ์ถึงที่ชอบกลให้หยุดนิกรโยธา เร่งตรีตรองพิจารณา ต้องนามตำรา จงตั้งพลับพลาภูมิไชยตั้งตามเกล็ดนาคาไคล อย่าแปรพักตร์ไป ต่อบสูรินทราหูอย่าแปรหน้าต่อมฤตยู เหมือนแก่ราหูท่านแรงท่านร้ายเหลือใจ ข้างม้าเครื่องลาดมโนมัย ยืนที่เกรียงไกร กระบานขนบตามกระทรวงแต่งทหารให้ครบทั้งปวง ป้องกันพล

หลวง ลูกหาบตัดไม้ทำค่าย ตัดไม้ให้ได้จงมากมาย ทวย
หาญทั้งหลาย ช่วยปกช่วยป้องกันมา บัณฑิตคิดด้วยโหรา
คุณควรรชะตา วางลักษณะจันทร์ฤกษ์จงดี้ ยกเสาเอกตั้ง
ทวารศรี ลั่นฆ้องสามที ให้ทันฤกษ์ยามเวลา ตั้งค่ายคู
ป้อมคูหา ลงขวกหนามหนา สนามเปลาะภูมิชั้นใน นอก
ในอาถรรพ์กรรไกรไทย ผังลงจงได้ ป้องกันฆ่าศึกศัตรู แล้ว
ให้พิจารณาดู ปลูกเป็นที่อยู่ศาลภูมิเทพเทวา วิกเส้น
สังเววันทา ท่านจะกรุณา อำนวยสวัสดิสมพอง แต่ง
กองตระเวนด้อมมอง ซ้ายขวาเป็นกอง เดินเกี่ยวกระหวัด
ตามกัน ครั้นค่ำกองเพลิงเรียงรัน แมวเซาผลัดกัน ฉวยฉาบ
รวบรัดมัดเอา ผู้คนในค่ายฝ่ายเรา กองเพลิงนั่งเฝ้า สอง
ชั้นผลัดกันนั่งยาม ปีกป้องกองแล่นกระเวนตาม ผู้คนไอ
จาม สำเนียงครางกรนหลับนอน ปีนใหญ่หน้าไม้ธนูศร
ชาวช้างอัศตร โล่ห์เขนและเครื่องสาตรา เป็นหมู่ทุกชั้น
กันมา ศึกปนปลอมอย่าอื้ออึงจงจับพลัน อย่าให้โห่ร้อง
นี่นั่น ถ้าโจมจับชั้น แต่งออกให้ครันตีเอา ครันตีได้ฤกษ์
ยามเช้า จงเดินพลเล่า ให้แต่งทหารตัวดี สามหอกเจ็ด
หอกโดยมี กองร้อยจรัส หน้าหลังระวังอย่าไกล สามหอก

เดินตามกันไปฆ่าศึกน้อยไชร์ จงช่วยกันจับเอามา กอง
ร้อยเร่งหนุ่นอย่าคลา ทหารกองหน้า รุกรันเร่งตีประหนึ่ง
กองน้อยแต่งกลอย่างยั้ง ทหารกองหลังอย่าช้าแบ่งช่วยโดย
มี แบ่งรักษาค่ายหน้าที่ธรรมเนียมอันมี ตำราหน้าที่กอง
หลัง ศึกมาถ้าพอกำลัง เคลื่อนกล่นอย่างยั้ง ให้เร่งรุกรัน
ไล่เอา ถ้าเห็นมามากมายโดยเดา อย่ารุกรันเขา ดำริห์
เร่งป้องกันตัว ป้องกันอย่าได้เกรงกลัว ให้ทำแก้ตัว
ประดุจพระยาราชสีห์ จงคุกคามราวมวาทิ ใจตั้งยักษี จะ
เช่นจะฆ่ากินคน โกรธแล้วคลายหลังบัดดล อ่อนเอาใจคน
ทั้งปวงแลไพร่จึงกลัว แบ่งคนทำค่ายกันตัว เป็นแพนง
ชั่วคราว มิได้สู้ต้านแต่เดียว อย่าได้ลนลานแลเหลียว อย่าหนี
ทีเดียว ฆ่าศึกจะยามได้ใจ ถ้าหนีให้หนีทางไกล ทดแทน
ให้ได้จงค่อยถอยถดลงมา ไพร่พลปรีเปรมสหัสษา คลาย
ใจศกกา เร่งคิดก็น่าเต็มใจ ปืนใหญ่หน้าไม้เรียงไว้ ธนู
หางไก่ ดาบแหลนแลโล่ห้เกาทัณฑ์ หอกทวนง้าวหลาว
เรียงรัน นกสับธนูคัน แลเครื่องศาสตราเรียงราย เครื่อง
ข้างม้าผู้คนทั้งหลาย อย่าเปลืองแก้คลาย จงผูกไว้ประจำ
การ ทำค่ายรอบแล้วอย่านาน จงปลงคชสาร อัครราช

เครื่องอาษา ถ้าจะยกย้ายพลคลา พร้อมกันปลูกษา อย่า
 ได้ประมาทตริตรอง จักข้ามแม่น้ำหนอง คชสารลำยอง
 จงข้ามไปก่อนหัวที่ จงข้ามอัศตรโดยมี ตามคชหัตถ์แล
 ข้ามเสบียงไพร่พล จึงข้ามโยธาสากล ถึงแล้วบัดดล จึง
 ข้ามนิกรทัพไชย ปาดงพงชัตราไรรุ คชสารคลาไคล อัศ
 ราชตามลำดับ ธนุหน้าไม้หนักสับ ปืนใหญ่ประดับ ให้ไว้
 หน้าทัพนายกอง เกาทัณฑ์ไล่ห้แขวนทวงทอง แฉงข้าง
 ทั้งสอง เร่งให้ระวีงศึกพลัน ภูเขาห้วยตรอกเรียงรัน กอง
 ร้อยผาดผัน ดำเนินไปก่อนโดยมี ทหารเลือกสันอันดี กล้า
 แข็งฤทธิ ให้เนื่องหนุนกองร้อยไป คชสารผูกเครื่อง
 คลาไคล จึงให้ทัพใหญ่ ไปตามดำเนินสงคราม หมุ่มม้า
 กัณฐ์ศวีได้ตาม ต่อตั้งสงคราม ไปตามทัพใหญ่ไคลคลา

ถึงเทพารักษ์รักษา มีศาลเทวา อยู่ห่มน้ให้กลัว
 เกรง ลงจากม้าย่าเกรง คำรพยำเกรง มีไชยจะอวยไชย
 บายศรี รูปเทียนของหอมอันมี ของกินรสดี ให้แต่ง
 สการบูชา ครั้นแล้วขอพรลีลา พรานทางนำคลา ให้เคลื่อน
 พยุหพลไคล หมอคชหมอฤกษ์เบิกไพร่ พลจรเกือบใกล้
 ฆ่าศึกจะสู้รบกัน ตั้งทัพวินิจเลือกสัน

ถ้าทัพเขานั้น ตั้งภูมिरาชสีห์ ทัพเราให้ตั้งจงดี้ ไชย
ภูมิอันมี นามราชสีห์เหมือนกัน รบก่อนเขาอย่าอาชรรมี
ล่อเขาออกมาพลัน เราเข้าอยู่ที่ราชสีห์ ดูปราณซ้ายขวา
นาที ลมฝ่ายซ้ายดีจะไชยชานะสงคราม เมื่อออกตั้งใจจง
งาม ไหว้แก้วทั้งสาม คุณพระบิดามารดา ไหว้คุณนร
นาทราชา ไหว้คุณเทวา ทั้งอุปัชฌาย์อาจารย์ บ่ายภัตต์
ตามทิศที่ถาน คุณแปดประการ ขอเป็นที่พึ่งแก้ตัว ยอ
กรประนมเหนือหัว ปัญจางค์น้อมตัว ครบสามทิวาคาถา
เป่าลงสามคาบโดยตรา กลั่นใจเกาะมา ซึ่งดินเสกใส่เกษี
รบให้หนักหนารุมตี เดโชราชสีห์ หนะนาทเรื่องรณไชย

เขาตั้งคชสารตัวไกร อีกพยัคฆาฤๅไชย กล้าแข็ง
กำแหงหนักหนา เราตั้งสีหนามฤทธา จึงปราบพยัคฆา
แลคชสารประราไชย

เขาตั้งที่นาคฤๅไกร เราตั้งให้ใหญ่ ที่ครุฑเห็นเวหา
เขาตั้งที่สุนัขขา ให้ตั้งโดยตรา พยัคฆนามฤทธิไวย
ผิซื่ออักษนามโดยไฉน ห่อนศัตรูไคร จักเกิดอันตราย
มิตี ให้ตั้งไชยภูมิสวัสดิ พิพัฒน์ไชยศรี คงชานะเรื่อง
ณรงค์

พลเขาสีเท่าโดยจง พลเราน้อยลง แต่กิ่งก็สมเจตนา
 ด้วยเดชะไชยภูมิโสภา พูลสวัสดิ์รักษา เรืองฤทธิ์เดชไชย
 ตั้งทัพแล้วคลี่พลไคล ออกลาดกลางไพร แสงงไป
 หาผู้คน อีกเสบียงอาหารโดยดล พบศัตรูผจญ เร่งจับได้
 จองจามา ถ้าน้อยจับเอาอย่าคลา มากเหลือปลา ค่อย
 ถอยค่อยถดออกไป ถ้าเขาไม่เห็นเราไคล ด้อมมองจงได้
 อย่าให้เขาเล็งเห็นตัว แอบแนบเข้าใกล้อย่างกลัว เร่งจับ
 เอาตัวผูกมัดรัดรีงเอามา ใต้ถามเอาความกيجا เหตุใดมีง
 มา ค่ายเมืองศึกโพ้นเป็นใจน ถ้าถามบมิบอกจริงใจ
 เชี่ยนถามความไป ให้ได้เที่ยงแท้โดยจริง ถ้าบอกจริงแล้ว
 รำพึงกลศึกอันยิ่ง เกลือกเขาจะล่อลวงเรา ตรึให้ตลอด
 อย่างหนึ่งเนา การงานอย่าเบา กลศึกจะได้ไตรตรา แต่ง
 ออกเที่ยวตระเวนแสวงหาให้ดูฤทธา กำลังข้าศึกอันผจญ
 มิแต่งเร่งแต่งเป็นกล แต่งทัพเข้าปล้น เอรุ่งไว้อย่าตาม
 งาม มิแตกแต่งพลจงหลาย ย้ายกลมากมาย ที่ทัพให้ยับ
 กลางคืน ถ้าแตกพลนั้นมียืน ตกใจแตกตื่น ผู้คนช้างม้า
 วุ่นวาย นายทัพนายกองทั้งหลาย เอิกเกริกกลัวตาย
 ตรวจตราไม่ได้ไพร่พล ให้ทหารเผาค่ายบัดดล ชัดเพลิง

อลวน ไม่ขึ้นในค่ายวุ่นวาย นายทัพนายกองทั้งหลาย
พร้อมกันกฎหมาย ให้กลับพยุงทัพไชย

ตำรับหนึ่งเจ้าภพไตร ประชิตเมืองใด เร่งล้อมไว้ให้
มั่นคง ช้างม้าวัววุ่นโดยจงตั้งตามจ่าหนง กระบวนตำราอย่า
คลา แต่งออกจุกช่องแสวงหา ทำทางไปมา ที่คนคนณา
แจจรร ต่อมมองจับเอามาพลัน ใต้ถามเหตุอัน คิดอ่าน
การศึกเป็นไฉน ทำทางเข้าออกจันใด เล็ดลอดที่ไหน
อย่าอ่าจงเร่งออกจริง คิดอ่านผู้ใดรำพึง กลศึกคำนี้
กิจการจะทำกลใด ช้างม้ารีพลตรวจไตร มากน้อยเท่าใด
ทั้งทวยทหารอาษา ปืนใหญ่ปืนน้อยคนณา จะแต่งออก
มา ค่ายนอกประมาณเท่าใด บ้านเมืองตกแต่งเป็นไฉน
เล่ห์ยนต์กลใด อยาได้ยึดเอื้อนอำพราง เขาจะสู้เราฤ
บร้าง คิดจันใดบ้าง ศีกค่ายเมืองโพ้นเป็นไฉน ถามให้
สิ้นเล่ห์กลใน เห็นจริงแล้วไซ้ เร่งคิดกิจการอย่าคลา แม้ว่า
มันว่าสัตยาคิดอ่านไตรตรา ในการเล่ห์กลสืบไป ห้อมล้อม
อย่าให้ออกได้ เล็ดลอดหนีไป จับกุมจำจงเอามา แต่ง
ออกเที่ยวตระเวนหา หลายทำทางคลา แต่ล้วนทหารคน
ดี เสาะหาช้างม้าอันมี คนนอกบูรี อีกทั้งเสบียงอาหาร

โยธาสามารถเชี่ยวชาญ เลือกเอาพลหาญ ปลอมเมือง
 เล็ดลอดกลางคืน ปลอมได้เมื่อหลับมิดดิน เร่งเอาไฟฟืน
 เผาให้รวดเร็วจนพลัน เผาให้หลายแห่งครามครัน ให้คิดอ่าน
 กัน ที่การจะกลับคืนมา ให้ปลอดภัยพ้นภัยยา เพราะ
 ด้วยปัญญา บำบัดวิบัติจากภัย

จงนำความไข ผู้ใหญ่อันท้าวบัญชา กำหนดกฎหมาย
 โดยตรา ยกพลลีลา ตีทัพค่ายเอาเมือง โยธาพลหาญ
 นองเนื่อง ยกเข้าตีเมือง ได้ฤกษ์เข้ามิดเวลา ช่างม้ารืพล
 แน่นหนา เคลื่อนกล่นกันมา แลเหล่าแต่ล้วนคนดี บ้าง
 แต่งร้านม้าโดยมี บันไดหกรึ ยาวให้คนไต่ขึ้นไป บ้าง
 แต่งหอรบบัดใจ ลากเอาปืนใหญ่ ยิงให้เป็นกลนองเนื่อง
 วิจลยับย่อยทั้งเมือง เผาเมืองลุกเรือง ปืนใหญ่ยิงซ้ำเข้าไป
 เหลือพันทันทานบมิไหว ย่อยยับบรรลัย วินาศม้วยคงดิน
 ปืนใหญ่หน้าไม้ธนูศิลป์ กัณฐ์ศรหัดดินเบียดเสียดเยียดยัด
 กันเข้าไป คุมกันเผาเมืองประลัย จับเอาผู้ใหญ่ ผูกคอ
 มัดกุมเอามา อีกทั้งผู้คนโยธา ผู้กรัดรีงมา เสี่ยงสับยับ
 ย่อยพาไป ปืนใหญ่น้อยอันใน เมืองเครื่องภูวไนย ทั้ง
 สร้อยมกุฎสังวาล สิบสองพระคลังภูบาล สมบัติพิสดาน

ให้เลือกเอามาเป็นหลวง สิ่งของชาวเมืองทั้งปวง โยธาพลหลวง จึงช่วยกันเก็บเอามา ขอราษฎรเป็นของโยธาผู้ใดได้มา ประสิทธิเป็นลาภแห่งตน ครอบครัวพัวพันอลวน คุมกันเสือกสน ก็อิงอุ่นวยจากเมือง หอรบหอพุ่งนองเนื่อง เผาทั้งเปลือกเมืองฉิบหายยับย่อยประไลยควบคุมกันพร้อมคลาไคล กองหลังนำไป ปีกป้องระวังซ้ายขวา

ถึงถวายบังคมราชา ทูลพระกรุณา อิศวรเกล้าภพ ไตร นบพระวรบาทภูวไนย นรนาทฤๅไตร พิภพเจ้าโลกา เพราะสมบรมราชปรารภนา ปฏิพัทธเสนาหา จะเลี้ยงให้ล้ำสับรรพ์เลื่อนถึงนาหมื่นแสนพัน พระราชรางวัล ย่อมเจียดกระบี่พานทอง กองหน้ากองหลังปีกป้อง กระจ่อมครอบทอง ได้โดยอันดับกันไป ทวยหาญโยธาพลไกร พูลบำเหน็จให้ เสื้อผ้าคนโทเงินทอง ยุกระบัดเกียดกาย นายกอง ราชเลี้ยงปนปอง เป็นสุขหฤหรรษา ปราบกฏฎายศเสนา ทวยเทพมตยาสรรเสริญจำเรียมศพร เกิดเป็นบุรุษนิกร ร่ำเรียนฝึกสอน แต่งตามฉบับโบราณ ปราบกฏชั่วบุตรเหลนหลาน ใครห่อนป่วนปาน ทั้งหลายเอาเป็นครู

สอน ธรรมเนียมตั้งนี้ถาวร ไซ่กล่าวแต่กลอนจงรำจงเรียน
 แสวงหา รู้ไว้บำรุงปัญญา ผู้มีปรีชา เป็นศักดิ์เป็นศรีแก่
 ตัว อย่าได้ตั้งมกายเมามัวสิ่งใดอันชั่ว อย่าได้ฟังเอาเป็นครู
 งานการสิ่งใดไม่รู้ ให้รำเรียนครู เสรีจู้หาอื่นเรียนไป
 คัมภีร์อาจารย์เฉลยไซ่ ท่านแกล้งแต่งไว้ สำหรับเป็น
 ข้าแผ่นดิน เรียนรำคำเข้าอาจิณ อย่าได้ติฉิน ว่ากล่าวมิ
 ลิ่นเสรีจความ เพียงนี้พอเป็นที่ถาม เรียนได้ทำตาม ตำรา
 จำไว้อย่าคลาย คำเข้าจงสังวัทยาย แต่ตันจนปลาย ให้
 ขึ้นทั้งปากขึ้นใจ สังเขปพอเป็นหลักไป คัดลอกให้ไว้ แต่
 เท่านี้ก่อนเป็นมูล

ถ้าใครพบจบบริบูรณ์ แสวงเพียรอย่าสูญ ประสงค์
 สำเร็จทุกอัน ตั้งจิตอย่าคิดแปรผัน ทำตามชอบธรรม
 ธรรมเนียมตั้งนี้อย่าเบา อย่าเสพสุรายาเมา พระอาจารย์
 เจ้า บอกไว้ให้แจ้งเป็นมูล รำเรียนเพียรอย่าเสื่อมสูญ รู้
 แท้บริบูรณ์ บุรุษนั้นเลิศชาย เข้าศึกอย่าหนีกลัวตาย ใคร
 ห่อนเป็นชาย ดังฤจะหนีสงคราม ย่าเกรงผู้เฒ่าชีพรามณ์
 พลลาดปลั่งได้ถาม ท่านบอกแก่เราฟังฟัง เจรจาอย่าทำ
 โอหัง สู้รู้ดูบัง เหตุแล้วบห่อนเป็นผล รู้น้อยถอยถดต่ำตน

อย่าถือโมหมนมานะสะทะบมิตี ทำสนิหเป็นมิตรไมตรี
ความรู้อันดี ย่อมได้ด้วยไมตรีเรา ตรีกตราตามควรเคารพ
ยำเกรงผู้เฒ่า เจริญสวัสดิฤทธา จักถาวรวัฒนหนักหนา
ตามบุญหลังมา ท่านกล่าวไว้เป็นหลักเฉลิม จงพิชฐาน
ต่อเติม ปลุกปัญญาเหิม ให้เห็นประโยชน์คุณา จำเริญ
พระราชปรีชา ในโลกโลกาประกอบพระยศยาวยืน

กลศึกยี่สิบเบ็ดประการ

ตำรารวากยไว้ วิถาร พิไชยสงครามการ เสร็จ
สิ้น จงหาที่พิชฐาน เต็มต่อ จงอย่าฟังกลล้น เล่ห์เหลี่ยม
จำความ สมเด็จพระจักรพรรดิรู้ คัมภีร์ ชื่อว่ากามมณฑก
กล่าวแก่ พิไชยสงครามศรีสุรราช ยี่สิบเบ็ดกลแล เลิศให้
เป็นกล

แจ้งจัดอรรถออกโดยยล บรรยายในกล ศิกยี่สิบเบ็ด
ประการ เป็นที่สดับปัญญาญาณแห่งพระภูบาล ธิราชฝ่าย
สัมมา ตราบถ้วนห้าพันพรรษา จงมีไชยา นุภาพปราบ
สงคราม ชำนะท้าวมิจณาผู้ทราม ประพฤติบงาม ผิดธรรม

ราชวินัย ก็อ่อนน้อมค้อมแก่ไท ประสงค์เมืองใด ก็จะได้
สัมฤทธิ์สมบูรณ์

กลหนึ่งฤทธิ กลสี่หัจจ์ร์ กลลักษณะซ่อนเงื่อน กล
เถื่อนกำบัง กลพังกฎา กลม้ากินสวน กลพวนเรือโยง
กลโพงน้ำบ่อ กลล่อช้างป่า กลฟ้างำดิน กลอินทรพิมาน
กลผลาญศัตรู กลชุพิศแสง กลแข็งให้อ่อน กลย้อนภูเขา
กลเข้าให้ผอม กลจอมปราสาท กลราชบัญญัติ กลฟ้า
สนั่นเสียง กลเรียงหลักยืน กลปิ่นพระราม

กลศึกอันหนึ่ง ชื่อว่าฤทธินั้น ชั้นทรนงองอาจ ผก
ผาดกล้าเวียงแรง สำแดงแก่ข้ากล้าหาญ ชวนทำการสอน
ศาสตร์ อาจเอาบ้านเอาเมือง ชำนาญเนื่องณรงค์ ยงใจ
ผู้ใจคน อ้าลาเจ้าตนทุกคำเข้า จงหมั่นฝึอย่าคลา ภัตรา
ขึ้นเทียมจันทร์ ทำโดยธรรมจงภักดี บันเทิงศักดิ์จงสูง จง
พระยศยิ่งล้ำ กลศึกอันนี้ชื่อว่า **กลขึ้นฤทธิ**

กลหนึ่งชื่อว่าสี่หัจจ์ร์ ให้บริรักษ์พวกพล ดูกำลังตน
กำลังท่าน คิดคะเนการแม่นยำยกย้ายพลเด็ยรดาษ
พาศคลคลีกรรวง ตั้งพลลงแปดทิศ สถิตช้างม้าอย่าไหว
ตั้งพลับพลาไชยจงสรรพ์ จงตั้งทัพโดยศาสตร์ ผังนบบาท

ตรีโกณ ให้ฟังโหรอันแม่น แก่วนรู้มลักมิลลาศ ให้ผู้อาจ
ทลวงพัน ให้ศึกผันแพ้วพาย ย้ายพลใหญ่ให้ไหว ไสพล
ศึกให้หนี **กลนี้ชื่อสี่จักร์**

กลหนึ่งลักษณะซ่อนเงื่อน เดือนกำหนดกฎมาตรา
แยกปีกกาอยู่สรรพ นับทหารผู้แก้แล้วแล้วกำหนดจงคง
แต่งให้ยิงยั่วเข้า ลากศึกเข้าในกล แต่งคนแต่งข้างม้า
เรียงหน้าหลังใจเจ รบโยเยแล้วหนี ศึกติดตีตามติด สม
ความคิดลั่นฆ้องไชย ยกพลในสองข้าง ยกข้างม้ากระทบ
ยอ หลังรบสองข้าง จึงบายข้างวันหนี กระจิวาวูฐให้ร้อง
สำหรับกองทัพ สำคัญ ยืนยันรบทั้งสี่ คลี่พลออกโดยสั่ง ศัตรู
ตั้งฟังฉิบหาย อุบายศึกอันนี้ **ชื่อว่าลักษณะซ่อนเงื่อน**

กลหนึ่งชื่อว่าเดือนกำบัง รั้งรับพลตนน้อย ชักคน
คล้อยแฝงป่า แต่งพลหล้าแล่นวง ตั้งกงนอกกงใน ไว้ข้าง
ม้าให้แฝง แต่งให้ร้องตระหึง มีอึ้งฆ้องกลองไชย ให้ไว้
เสียงสำหรับ ปืนไฟกับธนู หน้าไม้กรูกันมา ดาบทลวงพัน
ดาหลัง ประดิ่งข้างม้าเรียชวยไพร ลูกหาบในป่าให้ เกราะ
เสโล่ที่นี่นั้น ให้ศึกกันราถอย ครั้นศึกคล้อยเห็นผู้ห้าว กล
เสื่อคราวคลี่มป่า แล้วออกล่าแล่นฉาว ทำลำหาวซ่อนเล็บ

เก็บแต่เตียนกินรอก ลอบจวดยจกเอาจงเนื่อง ให้ศึกเคื่อง
ใจหมอง คลองยุบลตั้งนี้ ชื่อว่า **เดือนกำบัง**

กลหนึ่งชื่อพังกูผา แม้ศึกมาปะทะ อย่าเพ่อระเรึง
แรง สำแดงดูเจ็ญน้อย ชักม้าคล้อยแฝงป่าเขา ศึกเห็น
เราดูถูก ผูกข้างม้าออกไล่ ยกพลใหญ่กระทบ ผิรบเขาบ
โหว ให้ข้างม้าโรมรุม กลุ่มกันหักอย่าคลา อย่าซ้างแรง
รุนตี ศึกแล่นหนีตามด้อย ให้ยับยอยพรายพริต ตัดเอา
หัวโหล่น देंเริงรำสำแดงหาญ ให้ศึกคร้านคร้ามกลัว
ระวัระเสริดระสัง **กลศึกอันนี้ชื่อว่าพังกูผา**

กลหนึ่งชื่อว่าม้ากินสวน ให้หาผู้ควรรหาญหัว ลาด
เอายาวเอาเรื่อน บ้านถิ่นถิ่นอยู่ไกล จับกุมได้เอามา
นานาเลศเทศกาล บันพนักงานจงขาด ปรนไปลาดเนื่องๆ
ให้ศึกเคื่องใจแค้นแม้จะอยู่บมีสุข บุกซ้บกันทุกเดือน เดือน
ใจตื่นไปมา กลซ้บลาให้ห้อม ด้อมดักสักสู้มเอา ให้ศึก
เหงาใจถอย คอยเก็บนอกเข้ามา ให้ระอาใจอ่อน ผ่อน
ผู้คนให้หนี กลอนกล่าววกลศึกนี้ **ชื่อว่าม้ากินสวน**

กลอันหนึ่งชื่อว่าพวนเรือโยง ประดุจพะองขึ้นตาล
ทำจังหวานแฉ่มซิด ผูกเป็นมิตรไมตรี สิ่งใดตียกให้ ละไล

ต่ออย่าเสีย แต่งลูกเมียให้สนิท ติดต่อดังยั้งกล ยุบลข้าง
เถื่อนตามโขลงโยงเบ็ดราวคราวเหยื่อยาม ค่อยลากค้ำม
เอามา ด้วยปัญญาพิสดาร กลการศึกษาตั้งนี้ชื่อว่า **พวนเรือ
โยง**

กลหนึ่งชื่อว่า โพงน้ำบ่อ คิดติดต่อข้าศึก ฝ่ายเขา
นึกดูแคลน ใคร่รุกแดนรุกดาวเลียบเลียมกล่าวคุมแหง
ซรเลงดูหมิ่นเรา โอนอ่อนเอาอย่างขวาง ข้างเราทำดูจน้อย
ค่อยเจรจาพาที ลับคดีชอบไว้ อ่อนคือใครตามใจ น้ำไหล
ลู่หลังหลาม พุดงามก้านกิ่งใบ อธิษาศัยถอยถดอดคำ
กล่าวทำวเอา ครั้นว่าเขาดูหมิ่น ผินหลังพลดูแคลน แกน
พังพลดูถูก ประดุจลูกหลานตน ครั้นสบกลเราใช้ จึงยด
ไต่เขาคืน เราลุกยืนคลุกเอา ได้เข้าทำสง่าเงย เตยหน้าตา
โอ้ โถงดูหนึ่งโพงได้นำ คำคดีต่อ **ชื่อว่า โพงน้ำบ่อแลนา**

กลศึกหนึ่งชื่อว่า ล่อข้างป่า ผิดึกมามากศึก ศึกครั้ง
หนี่ครั้งไฉ่ บ่ค่อยไต่ค่อยตามลามปานเล่นไฉ่มา ให้แต่ง
หาขุมขวาก ภาคที่เหวที่ตม แต่งให้ลั้มหลุมขุม ชุ่มช่อน
ตนสวนปราชแต่งให้ลาคเบื้องหน้า คอยอยู่ถ้าที่ดี ถ้าไพร่
เห็นได้ ศึกเห็นใครใจซด คอยถอยถดฝ่ายเรา ฝ่ายเขา

ขามบโปล่ ฝ่ายเราไปรีพล ไปเป็นกลหลายถาน ปันการตามหน้าหลัง ระวังอยู่หลายแห่ง ลบที่แต่งเนื่องๆ พลเขาเปลื้องด้วยกล ยุบลล่อข้างเถื่อน แล้วแต่งเตือนหน้าหลัง ฆงไปย้งหน้าก็บได้ ถอยไปหลังก็บรอด ทอดตนตายกลางช่วง **กลวงตั้งนี้ชื่อว่าล่อข้างป่า**

กลศึกอันหนึ่งชื่อว่าฟ้าจำกัดิน หมั้นสำเหนียกยินพหลพลพฤดามาศย์ ให้ใจอาจใจหาญชำนาญข้างกลาง ณรงค์มันคงซี้ฉับเฉียว เหลือบเหลียวหน้าซ้ายขวา ไปมาฉับฉับไว ใช้สอยยอดยวดยง จงชำนาญเล่นแวนไวโย ปืนไฟหน้าไม้พิฆะ สินธนูดาบตั้งแพน แสนเสโล่หีโตมร กรไวฟุ้งเชียวชาญ ขำนาญศิลป์ทั้งปวง ทลวงพันรันรุมชุมพลลบลพลร้อย อย่าให้คล้อยคลาดกัน ทัวพลพันพลหมื่นหนี่พลแสนพลล้าน จรเด็ยวดาลเด็ยมา แปรงาข้างบายตาม ฟังความตามบังคับ กับเสบียงเรียงถุงประดุงไพร่พลข้างม้า **กลศึกนี้ชื่อว่าฟ้าจำกัดิน**

กลศึกชื่อว่าอินทรมิมาน ให้อาจารย์ผู้รู้ แพทยาครู ฟังนบบาท แต่งสีหนาทช่มนามตามโบราณผู้แม่่น อันชาญแก้วนเห็นประโยชน์ บันเทาโทษโดยศาสตร์ ยุรยาด

โดยอรรถ ให้ประหยัดชิงโทษ อย่างซึ่งโกรธอหังกา มนตรี
คมสิทธิศักดิ์ ฟ่านักนิโนโบราณ บวรพจารย์พิไชย โอบ
เอาใจพลหมู่ ให้ดูสกุณนิมิตร พิศโดยญาณุประเทษ พิ
เดชราชภักดี ศรีสุรศักดิ์มहिมา แก่ผู้อาษานรนาทเทพา
สาธุกร โดยตำนานดังนี้ **ชื่อว่าอินทรพิมาน**

กลหนึ่งชื่อว่าผลาญศัตรู เข้าศึกดูองอาจ บพลาด
ราษฎรกระทำ นำพลพยัคฆปะเมือง พลนองเนื่องแสน
เต้า แจกเหล่าข้าชาวเรา เอาอาวุธจงมา ลากปืนพิศพาด
ไว้ ขึ้นหน้าไม้ธนู กรูปืนไฟจุกช่อง ส่งจงแม่นอย่าคลา
ซึกสารพาบรบทุก อย่าอุกรุกคอยฟัง อย่าประนังตนเด็จ
เล็ดเลง ดูที่มัน กันที่พลจงคง คนหนึ่งจงอย่าจุก ปลุกใจ
คนให้รื่น ให้ชื่นในสงคราม ฟังความสำคัญมองกลอง
พลันแตรสังข์ ประนังโรมรันรุ่ม เอาจุมพลดาศึก พฤกษ์
ฟังเป็นนาย ครั้นถูกกระจายพ่ายฟังพลเสียดสังฤาอยู่ บ
เป็นหมู่เป็นการ โดยสารโสลกดังนี้ **ชื่อว่าผลาญศัตรู**

กลหนึ่งชื่อว่าอุปพิศแสง ฆ่าศึกแรงเรื่องฤทธิ ศึกไผ่
โพบเอาเรา เคยเข้ามามากๆ ภาคที่แคบที่คับ สลับวีพล
ข้างม้า เคยคล้ำปล้นรุกราน ผลาญล่อลวงบ้านเมือง เนือง

เนื่องมาเพื่อนตนให้ใส่กลปราศรัย ผากของไปผากรักษ์ ลักลอบให้เงินทอง รางวัลปองขุนใหญ่ หัวเมืองไพร่ข้าศึก ให้ตริกจงลับแลง แสร้งอุบายเล่ห์คิด ไปมาสนิทเป็นกล ให้เขาฉงนสนเท่ห์ เพราะเป็นเล่ห์ภายในบไวใจแก่กัน ผัน ใจออกกินแหนง แยกให้ผิดด้วยกัน ชูพิศผันแปรทิศ ให้ ผิดกันเองโจกเจก บเป็นเอกใจเดียว บเป็นกี่ยวเป็นการ เพราะเป็นพิศผลาญศัตรู **กลศึกอันนี้ชื่อพิศแสดง**

กลหนึ่งแฉ่งให้อ่อน ผ่อนเมื่อศัตรูยก ให้ดูบกดูน้ำ ข้าดูเข้ายาพิษ พิณจพิจจงแหลกตัดไม้แบกเบือเมา เอา ไปทอดในน้ำ ทับข้าหนามชวาก แต่งจงมากท่าทาง วาง จาวหัวแหลนเล่ห์ บอดานทางทานที่ชั้น กันหลายแห่งที่ ชั้น แต่งสลับไว้อ่อไฟ ไล่เผาคอกป่าแซม แนมชวากหนาม หว่างน้ำข้าม ตามเผาป่าแทบทัพ ยับไม้เผาเป็นถ่าน หว่านไฟไว้อายเรียง ฤฯเผาเสบียงจนสิ้น อย่าให้กินเป็น อาหาร แต่งคนชาญหลอกทัพ ให้เสียหับเสียหาบ ทำ หลายคาบเนื่องเนื่องเปลืองเสบียงเปล่าเฉาแรง **กลนี้ชื่อ แฉ่งให้อ่อน**

กลหนึ่งข้อย้อนภูษา ข้าศึกเนาประชิ ให้ริดูช่องขอบ
 ที่จะขอบจะขัง แต่งระวังยักย้าย ฝ่ายพลเขาเอาเสบียง
 เรียงงานในเมืองเรา เอาใจไพร่ใจพล คนอยู่ประจำการ
 พนักงานใครๆ รบ แต่งบรรจบพลเล่น ให้ทำแคว่นชวน
 กันแต่ง ทลวงพันบุกทัพ คอยฟังสรรพสำคัญหาที่ยันที่
 อ่าง เอาม้าข้างเป็นดิน ปืนคูหักค่ายเข้า ครอบรุกเ้ารุ่มแหง
 อย่าคลายแคลงพรายพรัดตัดให้ม้วยด้วยกัน ให้สำคัญจง
 แม่น เล่นข้างม้าวางขวาง เขาตามอยากเอาเรา เท่าที่
 สระต้นหมาย ฆ่าให้ตายกลางลาด ต้องบาดเจ็บป่วยการ
 ศัตรูดาลระทด ขดด้วยเสียงปืนไฟ ในเมืองเร่งให้ร้อง ให้
 มีก้องนิรนาท มีปีพาทย์เสียงสรรลใน ชมชื่นใจขับรำ ชั้น
 ทำทรงองอาจ ปืนไฟพาดประนัง **กลนี้ข้อย้อนภูษา**

กลหนึ่งเข้าให้มอมนั้น บั้นเมื่อเชอลิลา พาทา
 อริราช ให้พินาศศัตรู หมั่นตรวจดูกำลัง ข้างม้าทั้งรี้พล ปรน
 กันเปลี่ยนไปลาศ ผาดจู่เอาแต่ได้ หนังสือไว้หมายหมก
 ว่าจะยกพลหลวง ลวงใส่กลเป็นเขต ดูในเทศกาล ให้ป่วย
 งานทำนา แสร้งตรวจตราพลแก่แล้ว แล้วคลายพลเราเสีย
 เยี่ยงกลเมฆมืดฝน ฝนไปตกรรณกองางขนาง ให้แผ้วถาง

แสรังท่า คคึกคำแรงรณ ครั้นหลงกลยกเล่า ลาดพลเข้า
 เนืองเนือง แย่งให้เปลื้องไปมา ดุจกลกาลักไข จะไลไล่ก็
 มิทัน วันคืนปีปวยการ ข้าศึกต้านยนิยาก ให้ข้าวยาก
 หมากแพง สิ่งเป็นแรงให้แรงถอย ร่อยร่อนไขใจหวัดิน
 มือปลิว พลัดพราย ไพร่หนีนายนายเปลี่ยว บเป็นเรี่ยว
 เป็นแรง ใครใครแข็งมิได้ ใครใครไม่มีลาภ ถ้าฐูปงาม
 เสาวภาพก็จะเศร้า กลยุบลนี้เล่า **ชื่อว่าเข้าให้ผม**

กลหนึ่งชื่อว่าจอมปราสาท งามงามมาดดู คุณหอ
 ค่ายเวียงวัง ตั้งไชยภูมิจงผับรู้ตั้งทัพพลับปลาไชย อย่า
 ได้ไหวได้หวั่น หมั่นดูฉบับธรรมเนียม เตรียมปูนปั้นเป็น
 กอง หน้าหลังสองตราบข้าง รอบไว้ข้างม้ารถ ห้วยธาร
 คชโยธา ให้รักษาจรรอบ ทุกคันทบนอกใน อย่าได้ไหว
 ปั้นปูน อย่าได้ต่วนคอยฟัง คอยดูหลังดูหน้า จัดข้างม้า
 รัพล ปรนกันกินกันนอน อย่าย่อหย่อนอดุตสำห้ ให้หมั่น
 ว่าหมั่นตรวจตรา ทั้งกระลากระแลงแกง อย่าให้แฝงนาย
 ไพร่ ภัยรักษาจงมากอย่าให้ยากใจพล อย่าทำกลดุจเสื่อ
 บกเรือจงชำนาญ ชาญทั้งที่โดยกระบวร คิดควรรู้จงผับ
 หนักหน้าผู้อาสา หากคนดีเป็นเพื่อน อย่าเลื่อนถอยให้เสีย

คำ ทำอันใดโดยศาสตร์ ตามฉบับราชโบราณ กระทำการให้พร้อมหอม **กลศึกอันนี้ชื่อว่าจอมปราสาท**

กลหนึ่งชื่อว่าราชปัญญา พร้อมเสนาทั้งสองข้าง ข้างม้ารถเสมอกัน หานักธรรมผู้ฉลาด อาจไสกลไปปลอมด้อมดูที่ดูทาง วางต้นหนคนใช้ ไว้กังวลแก่เขา เอาสินให้ทหารรบให้คิดผันใจออก ทั้งฝ่ายนอกฝ่ายใน ห้วนไหวใจไปมา แต่งโยธาหัดกัน หลายหมู่พรรณหลายกองจูงนายหนึ่งไพร่สี่ ทวินายหนึ่งไพร่หก ยกนายหนึ่งไพร่เก้า เคล้านายเจ้าจอมพล ช้ายชวาดลหน้าหลัง ทั้งอาวุธท่าทาง ถอยพียงางกันรบ ทบทำวอย่าหนีกัน คอยยืนยันรบพลางใส่อย่าวางเรียเด็จ นายไพร่เล็ดลอดตาม ให้ฟังคำสั่งสำคัญ หม่องกลองพรรณธงไชย กฎให้ไล่ให้หนีลีลาลาศศึกเข้า ในพลเคล้าเป็นกล สองกองพลช้ายชวา ดูมรคาขอบกล เอาพลตั้งสองข้างกองกลางจ้งพลถอย คีกลงตามรอยแล่นไล่ ครั้นศึกไปละออกข้าง คอยดูข้างดูม้า ดูทวยคลาศีพลสบสกลโดยสำคัญ จึงกระทบกันเข้ารบ สบสำเนียงเสียดสา อย่าให้คลาให้คลาศ ผาดเอาคืนเอาวัน

หยิบเอาพลันจงได้ ไว้กำหนดนายกอง ช้างปองบุญจง
สรรรพ์ นับอ่านเร่งตรวจตรา **กลศึกอันนี้ชื่อกลราชปัญญา**

กลอันหนึ่งชื่อว่าฟ้าสนั่นเสียง เรียงพลพยุหกำหนด
ดกประกาศถึงตาย หมายถึงรู้ถ้วนต์น ปรนป็นงานณรงค์
ยวดยงกล่าววองอาจ ผาดกำหนดกตตรา ยามล่าอย่าลืมตน
ทำยุบปลิงหนาท ดุจฟ้าฟาดสายแสง สำแดงการรุกรัน
ปล้นปลอมเอาชิงช่วง ลวงเอาบุรุษราชสีมา ตรารางวัลเงิน
ทอง ปองผ้าผ่อนแพรพรรณ ยศอันนั้นตะพายผูก ไว้ชั่ว
ลูกชั่วหลาน การช้างม้าพลหาญให้ชำนาญการรบ สบ
ได้แก่จอมราชฎูร์ ดุจฟ้าฟาดเผาผลาญ แต่งทหารรั้งราย
เรียง เสียงคเครงครื้นทั้งพื้นป่าครื้น สนั่นฆ้องกลองไชย
สระในสัททแตรสังข์ กระดิ่งดั่งฉานฉ่า งอนงาช้างรายเรียง
เสียงบันลือครามครื้น กล่าวแก่กลศึกนั้น **ชื่อว่าฟ้าสนั่น
เสียง**

กลศึกชื่อว่าเรียงหลักยืน ให้ชมชื่นรุกราน ผลาญ
ให้ครอบทั่วพัน ผันเอาใจให้ชื่นห็นสร้างไรสร้างนา หาปลา
ล่องแดนต่าง โปนเถื่อนช้างล่องแดนเขา เอาเป็นพีเป็น
น้อง พ้องตั้งค่ายตั้งเวียง บ้านถิ่นเรียงรายมัน เร่งกระชั้น

เข้าเรียงราย เกาะเอานายเอาไพร่ ไว้ใจภัยใจถึง ระวัง
พึงใจให้ ใส่ใคร้เอาเป็นเพื่อน ใครแข็งกล่นเกลื่อนเสีย ให้
เมียผูกมัดจริง ให้เป็นจึงม้ามสาย รายรอบเอาจงมัน จง
เอาชั้นเป็นกล กลให้เขาลอบล้น ปล้นบ้านถิ่นเถื่อนไปมา
ระว่าเกทแทบเวียง **กลศึกอันนี้ชื่อว่าเรียงหลักยืน**

กลหนึ่งชื่อว่าปิ่นพระราม อย่างมีความโกรธซึ่ง
ทรอิ่งใจหนักฤก สำแดงศึกใหญ่มาพาแ้วจงคอยฟัง ให้
ระวังถอยแก้แล้ว แม่นยำแ้วนไว ได้แล้วกลับคืนรอด วิรอบ
ปลอดภัยไชย ห้วนไหวใจศัตรู ดูสนั่นใจศรั้า ให้พระยศ
เจ้ารุ่งเรือง เลื่องภาเดชหาญห้าว ทุกหัวท้าวเกรงขาม ชื่อ
ปิ่นพระรามสำเร็จ ยี่สิบเบ็ดกลณรงค์ ด้วยประสงค์ดังนี้

กลการเดินทัพ

ฉิขุนพลรຸ້นนำพลพยุห หมู่จตุรงค์เสนา อย่าได้คลา
ได้คลาต ฉลาดในที่ทางกัันดารรายเรียง เสบียงพล
ข้างม้า ทวยโยธากล้าหาญ หาเทศกาลวารอันดี ฤกษ์
นาที่จงชอบ กอบด้วยจักร์ลักษณะ เพลาฤกษ์ยามไชย
อาศัยโหรเป็นตา ลีลาให้ชอบนาค ภาคเมืองอันจักรใน

ที่ดอนที่ลาศ ฉลาดหลุ่มป่าเขา เทาเหวห้วยบึงบาง ทาง
ที่จะข้ามน้ำ เข้าถ้ำเข้าป่าหนามรารามรอบเรียงตัว ฟัง
เกรงกลัวประหยัด ระมัดอย่าอุเบกษา จะพรรณนาไพรรัง
ซี ที่ป่าดงพงชืดชอบ ช้างตัดไปก่อน พลผ่อนตามเลี้ยว
ลด จึงเอารถไปถัด จึงเดินอัสวหลังม้า ทางอัญญาป่าปลง
หาวเป็นทุ่งราบบมีรก ฟังยกม้าไปก่อน ผ่อนพลตามเลี้ยว
ลด เอารถไปหลังพล

ผิคนไหล่ขึ้นเขา เทาเห็นทางคับแคบ เอาคนแนบ
ขึ้นก่อน ปีนชง่อนสองข้างพลดาบตั้งไปสุด พลอาวุธไป
หลัง ผิทางสพังเข้าถ้ำ ทางเหวน้ำธารไหล เอาพลไปสอง
ข้างแต่ข้างรถไปถัด เอาอัสวไปตาม ผิทางหนามหนาชืด
เอาช้างตัดไปหน้า เอาม้ารถไปตาม แล้วคนหามคนหาว
พลดาบตั้งไปสุด พลอาวุธไปหลัง

ผิจะหวังเข้าปิ่นปล้น รุกธำเนาเมืองไชร์ ไว้ช้างม้า
แต่ไกล เอาคนให้ทำงานแต่งการกันพื้นไฟ ค่อยขยดไป
จงมั่น กันรัพลเสนี อย่าให้มีบาดเจ็บ บเหน็บเหนี่ยวป่วย
งานการ สวงนพลทหารจงหนัก อย่าให้ภักให้ภัย เอาม้า
ไหล่กระเวนนอกจรรอบ ชอบชนบทลวงลาศ อย่าได้คลาศ

ไต้คลา เอาอาหารจงไต้ มาแจกไพร่พลหาญ ผู้จะทำการ
ปล้นเมือง ครั้นการเปลืองเสร็จสรรพ ชาวเมืองกลับสองใจ
สะท้อนไหวกระหนก ยกเคลื่อนเข้าประชิด คิดเอาเมือง
จงไต้ แล้วใส่ใคร่ชวนเจรจา ดุจกรุณาชวนสนิท ปลิดตีน
ปูให้เปลือง ที่ไหนเคื่องเร่งถ่าย บ่ายให้เอาครัวออก ครั้น
ถึงนอกไหล้อา ทำให้เหงาดังนั้น โดยเบื่องบันปัญญา
นานาเนกภิปรายให้พรรณรายเรื่องยศ

ฉิขุนพลโอบอ้อม พลทหารพร้อมขอบปอง พาที่
ฟ้องปราศรัย ใครมีไชยขอบเลี้ยงบำเหน็จเพียงพอมัน
ครั้นเกียจกันฤคลา ขุนพลแต่งจงกล้า ทั้งพลคชาสาร
สำเนียงกชาญชนสู้อบรู้แล่นไวว่อง เชิงม้าคล่องเร็วรวดเร็ว
กลการกวาดลวงล่อ ไพร่พลพอใจไป สอนสั่งให้จำคำผู้
แก้แล้วคำเป็นทหาร รอบรู้การในกล ขุนพลรู้ไต่ถาม ชั้น
เชิงความฉันทใจ ขุนพลให้ฟังฉลาด ถ้อยความอาจเล็งเห็น
เงื่อนงำเป็นถึถาม แม่นหมายความคุณโทษ เล็งเห็นโหด
ดีร้าย รู้ดูบายปกป้องพล กลตั้งลงทำฉันทใจ สิบสองใน
พยุห์ ตั้งโดยหมู่โดยนาม ยี่สิบเบ็ดถามแต่งสู้ ดูช่างม้า
รู้พล งามเป็นกลเป็นเล่ห์ อุปเท่ห์สิบแปดประการ ขุนพล

ชาญเร่งรู้ พลผู้คร่ำตามส่งเข้า ทหารเล่าคิดฉันใดพลคร่ำ
 ลุกหาบไป อวรุทใส่เครื่องคง อย่าหลงฟังตักเตือน อย่า
 เพื่อนผู้อยู่ผู้ไป ปลงลงในท่าควรถีบออกคติโดยความ จง
 อย่าลวนทำตาม

ขอถามโดยอธยา แกวงอาษาฉันใด ข้าพเจ้าใจแก้วน
 แก้ว ไปบแผ้วกลครฐูแต่งเชิงลวงล่อ ต่ำต่อตั้งหลีกหลบ
 เล่ห์กลทบเจรจา สำเนียงกถ้ำชาญชน ทั้งกลล่อลวง ไล่
 เล่ห์เลี้ยงให้หลงกล

นายกลอาษา จะวางม้าฉันใด ขุนม้าไวลुकหนึ่ง ขึ้น
 ลงตั้งจับไว ถือปืนไฟรณหอกดาบตรูทวนแทบ แนบแนม
 ข้างเป็นกล คับแคบคนต้านต่อ เชิงไล่ล่อเชิงหนี ปางทาง
 ที่ให้ฉงน

ขุนพลกุมขอมันฉันใด ขุนช้างไวลुकหนึ่ง หมอความญ
 ตั้งขับแล่น ขับชนแก้วนกล้าสู้ย้ายหลีกดูเชิงกลัว เป็นกล
 เล่ห์ยั่วเย้า กลบเข้าเกลียดดกล ที่เทียบชนเพื่อหนี ฐูที่ศึก
 ล่อขวาง ล้อมติดข้างฉันใด พลทหารไกรล้อมคช ฐูกำหนด
 ที่อยู่ ยืนข้างดูใกล้ไกล เชิงไชโยในเล่ห์กลถดถอยปนล่อ
 หลีก ปลีกที่ทางไว้ ชั่วข้างสารหนึ่งได้ ที่แล้วโจมตีผจญ

พลล้อมอัศวฉันท ไพล้อมเชิงม้า เล่นไคลคลา
เชิงเซ็ด ให้ตามติดใต้เต้า เชิงม้าเท้าจะพล้า พลาดเชิงผิด
ทำบ้าย พลทหารฝ่ายล้อมม้า เข้ารบราชูช่วยรณ จงเป็น
กลเชิงชาย

หัวหน้านายยืนยัน แกวงเกาทัณฑ์ฉันท ไหวหน้า
ไซรัยงขยัน แกวงเกาทัณฑ์พาดศร ทรงป็นกรป็นผก ย้าย
ยกกลผ่อนผัน เป็นกลกันยอมมกล เพื่อรณรุกเร็วรวด ยิง
ยวดบหย่อนใจ หน้าไม้ยังยืนเิน หน้าไม้ขึ้นหน้าต่อ ด้าน
ป็นรอยันรับ ป็นสรรพที่รู้ เป็นกลอยู่ยอมมกล หลบหลีก
ชนแม่นไม้ ชิดช่วงใช้ลวงจู้ รูล่อด้วยศรศิลป์

ธนูก่งนำวพาด สายศรศาสตร์ฉันท ธนูไว่ก่งสาย
นำวพาดกรายศรสิท ลูกยาพิศผลาญแผลง ดูขันแข็งเร็ว
รวด เป็นกลยวดเปลื้องไปล วอแว่นไวเชิงสู รอบรู้ต่อ
เชิงกล เสโล่ห้กลดาบฉันท โล่ห้ดาบไประยะ ่างจิงหวะ
เรียงราย รู้ที่ย้ายที่ยก ไ่ว่หน้าอกผกผาย ล่อลวงกราย
กล่าวแกลง เชิงชายแยงกลยุทธ ยั่งนั่งทรุดแรงเชิง ให้
ระเริงทลวงพัน

เขนทองกันปองปกไฉน เขนทองไซ้ร้ปองตน เผย
 ล่อพลตั้งสู้ เร่งเรียนรู้จิงแหลม รู้ฤกษ์แกมช่อนกล รู้ยัง
 คนมีไชย

ปืนไฟกลู้อลุด สอดปืนยิงฉันไต ปืนไฟตั้งเป็นหมู่
 วางดับคู่แถวถัด เสโล่ห้ชนิดเหล่าทวน เดินเป็นขบวนเล่น
 สู้ เป็นคนรู้คงเรียน จำเนียรราชศึกสอน ไว้เบียดบ่อน
 ศัตรู ข้าศึกสู้เสียไชย ฝ่ายเราได้ชำนะ

ดาปุตริงค่ายแบ่งปัน ไพร่พลชั้นฉันไต สำหรับไป
 ค่ายมั่น ตรีกค่ายกันไพร่ ไชยภูมิมีเบื้องหน้า ตั้งแต่งดา
 รบข้าศึก อย่าเบาตรีกตรองการ

ปีกกาชาญซ้ายขวา แวนไวถ้าฉันไต ซ้ายขวาให้ไว
 แวน แกวงการเล่นเคหา ดูเยียงกาโบยบิน โฉบเฉียวฉิน
 ฉกพา เร็วรวดเร็วแต่ได้ กองร้อยไซ้ร้เหมือนกัน ล่อลวง
 ผันซ้ายขวา พลยกมาแต่งสู้ กลย้อมมกลรอบรู้ เล่ห์เหลี่ยม
 หลายกล

หัวหน้ารบฉันไต หัวหน้าไซ้ร้ยืนแนม รบต่อแหลม
 เล่นหล้า ม้ารบม้าผันฉงน ให้เป็นกลผกผ่าน หาญล่อ
 เขายืนแย้ง ล่อลวงล้วนกลแสรัง ยั่วเข้าเชิงไชย

ทหารม้าขึ้นไวกว่น เคล้าทวนแก้วนฉันไค เป็นกล
ในกลางณรงค์ รำทวนวงยิงสู๊ กลห่างดูลวงล่อ ตีต้าน
ต่อตีกล รู้ยิ่งคนมีไชยชาญ

พลชำนาญฉ่องลั่น ทำนองนั้นฉันไค พลฉ่องไชย
จงรู้ มฤตยูทิศไค ราชูไชร์จรประจักร จงบายภักตร์ผ้น
หนี ให้ฤกษ์ตีลั่นฉ่อง พลโห่ร้องเอาไชย ยกพลไปชำระ
เป็นกระบะสงคราม สังเขปความฝีกสอน พลนิกรช้างม้า
บริบูรณ์ทั่วถ้วนหน้า อ่านแล้วจงจำ

ฤกษ์ในการเดินทัพ

ก. ว่าด้วยกลุ่มเมฆ

เมฆเคลื่อนทิมมพร อุดรทิศช่อ่มศรี ลาถึงทักขิณศรี
เข้ากลุ่มเคลื่อนพระสุรียน ลิ่นแสงปสุญแสง ไม่แจ่มแจ้ง
ยังมีวมน อายายกพยุหผล จะพลันแพ้วจะเสียไชย

เมฆมาแต่ทิศนั้น มีทันบังพระสุริไสย เมฆหมุ่นั้น
คินไคล ให้ลั่นฉ่องดำเนินธง จักไชยชำระ สุรฤทธิเรือง
ณรงค์ สัมฤทธิประสงค์ ประสิทธิสาธุโดยใจ

ผีเมฆแลเกลื่อนมา แต่ประจิมทิศไป บุรพครุ้มรังษี
ไถง อย่าเพื่อยกพลพลากร เมฆมาแต่ทิศนั้น มีทันรวิวร
คืนถอยจากอัมพร ไม่บดบังพระสุริยา ลั่นฆ้องแล้วโบก
ธง จตุรงค์พลาคลา ถ้ายุทธจะไชยา วุฒิโดยมะโนใน

เมฆมาแต่ทักษิณทิศ อุตรปิตอโนทัย จำเริญฆ้อง
แลธงไชย ชำนะเท้อย่าสงกา เมฆมาแต่ทิศนั้น มีทันกลุ้ม
รวีวา แม้เมฆนั้นคืนมา อย่าเพื่อยกจะเสียการ

เมฆมาแต่บูรทิศ สถิตปราจิมโดยวาร กลุ้มดวงพระ
สุริจาน ปลายแสงให้ยกธง เมฆมาแต่ทิศนั้น มีทันกลุ้ม
เข้าในวง ถอยคืนมาแต่ทิศจง อย่ายาตราจะภัยยัน

อาจารย์กล่าวไว้โดยบรรพ์ ฤกษ์นอกนี้อัน ย่อมมี
อยู่สิ้นทุกคน คือ พัดเข้าออกในตน ดีร้ายเหตุผล ก็พึง
สังเกตอาตมา

ลมเดินจงพิจารณา เหตุพัดซ้ายขวา กล่าวฝ่ายละ
ห้านาที ปลงปลอดวิหิตงดี อาโปปถวิ ฤกษ์นั้นสวัสดิ
มีไชย พัดตามเกล็ดนาคคลาไคล เร่งให้ยกไป จะได้นิกร
โยธา

อาจารย์กล่าวไว้โดยตรา ลมในอาตมา อเนกนานุประการ ถ้าออกเบื้องซ้ายเปรมปราน ยุรยาตรอย่านาน นามเรียกว่า จันทกระลา

ผิออกเบื้องขวา คือ สุริยะกระลา ท่านห้ามอย่ายกพล ออกซ้าย คือ สวัสดิมงคล อาวุธของตน จงกุมข้าง ซ้ายมีไชย ออกขวาอย่ายาดราไป ถืออาวุธไว้ ให้หัตถ์ ข้างขวาแบกชู

ฝีมือออกเสมอสองประตู อาวุธถืออยู่ ทั้งสองหัตถา ยืนยัน ฐนุป็นไม้เกาทันท์ กุมสองมือขยัน แล้วยืนให้ มั่นคงตรง สองหัตถ์มั่นคง กุมขอแลเครื่องศาสตรา มณฑก เดินพลโยธา

ข. ฤกษ์ยามในทางवार

ในวันหนึ่งมี ๒๔ ชั่วโมง แบ่งเป็นกลางวัน ๑๒ ชั่วโมง กลางคืน ๑๒ ชั่วโมง ใน ๑๒ ชั่วโมงกลางวันหรือกลางคืน ก็ตาม แบ่งยามออกเป็น ๗ ยาม คือ ยามสุริยะ ศุกระ พุระ จันทา เสารี ครู ฤมมะ การจะใช้ยามนี้แล้วแต่

วันที่จะใช้เป็นวันอะไร เช่น สมมติว่า เป็นวันพุธ ยามต้น ก็คือ พุระ จันเทา เสารี คฐ ภูมมะ สุริยะะ ศุกระ เรียงกันไป การแบ่งยามหนึ่งเป็นเวลาเท่าใดนั้น ให้เอา ๑๒ ชั่วโมง (เท่ากับ ๗๒๐ นาที) ตั้ง เอา ๗ หาร จะได้ยามหนึ่งประมาณ ๑ ชั่วโมง ๔๒ นาทีเศษ (จากผู้รวบรวม)

ผิวันอาทิตย์ นาคอรมีฤทธิ ยามชั้นนั้นมา ครั้นเข้า ยามเสาร์ สี่ยามไตรตรา ถึงยามสุริยา ย่อมยามยายี

วันจันทร์จ โท ถึงยามสุริโย นาคอรฤทธิ เข้ายาม ศุกระ ทำค่าแสงสี่ เข้ายามยายี มีเดชเจษฎา

อังคารภูมมะ ถึงยามศุกระ นาคอรฤทธา ครั้นเข้า ยามพุท ถึงยามภูมมะ หายามยาตรา ยายีมีไชย

วันพุธจ โท สิ้นยามเสาโร นาคอรเลิศไกร เข้ายาม พุทหัสบดี หายามลงไป สิ้นแสงสุริไสย ยายีฤทธิ

วันครฐีวะ ถึงยามสุริยะะ ย่อมยามยายี ศุกระ พุระ จันเทา เสารี พุทหัสบดี นาคอรหมหิมา

วันศุกรจ กระทบ ถึงยามเสาระ ยายีเจษฎา ครั้นเข้า ยามครฐ สี่ยามลงมา สิ้นแสงสุริโยทัย

วันเสาชะ ระ ถึงยามศุกระ ยายี่มีไชย ครั้นเข้ายาม
พุทธ สามยามลงไป นาคอรเลิศไกร ทำถึงสนธยา

ระวีชีโว สลิสุกไกร นาคอรฤทธา ครั้นเข้าภุมโม
ลियามลงมา ลิ่นแสงสุริยา ยายี่ไสศรี

สลิสุกไกร ถึงยามพุทธโธ นาคอรฤทธิ เข้ายามราวี
ย่อมยามยายี่ ลิ่นยามราตรี ถึงยามสุริไสย

อังการภุมโม ถึงยามเสาโร นาคอรมีไชย ครั้นเข้า
ยามพุทธ หกยามลงไป ยายี่เลิศไกร มีฤทธิเฉษฐา

วันพุทธฤ โธ นาคอรหมิโม เข้ายามชีวา ถึงยามพุทธะ
ทำถึงสุริยา จำเรณูเดชา กำลังยายี่

วันพฤษหส์ชีโว ถึงยามภุมโม นาคอรฤทธิ เข้ายาม
เสาระ ย่ำคำราตรี ยายี่ไสศรี ลิ่นราตรีแล

วันศุกรฤ กระ ถึงยามเสาระ นาคอรเดโช ครั้นเข้า
ยามพุทธ ถึงยามศุกรไกร ยายี่อิทโธ ยายี่ไชยมี

วันเสาชะ โธ ลิ่นยามจันโท นาคอรฤทธิ เข้ายาม
ศุกรไกร เสาโรยายี่ ยายี่ไสศรี ลิ่นราตรีแล

ค. ยามราหู

กลางวันและกลางคืนแบ่งออกเป็นสี่ยาม ยามละสาม ชั่วโมง รวมสี่ยามเป็นสิบสองชั่วโมงในเวลากลางวัน ส่วนกลางคืนก็มีสี่ยามเช่นเดียวกัน

กลางวัน ยามหนึ่งราหูอยู่หรีดี สองยามอยู่อุดร สามยามอยู่อาคเนย์ สี่ยามอยู่ประจิม

กลางคืน ยามหนึ่งอยู่อีสาน สองยามอยู่ทักษิณ สามยามอยู่พายัพ สี่ยามอยู่บูรพา

ง. ปีกเกิดของขุนพลและปีกซ้ายปีกขวา

ปีกชวดนามครุฑ แก้วกลั้วณยุทธ เป็นจอมโยธา มะแมปีกซ้าย ปีกขวา ปีกนักษัตร ให้นำพลจร

ฉลุพยัคฆนาม อธิบดีสงคราม งามอาจสังหาร ระกาทักษิณ มะเส็งอุดร นำหน้านิกร มะแมฤทธิไกร

ขาลได้สิงหนาม ศัตรูเข็ดขาม จินดาจใจ มะแมเป็นขวา นำหน้าคลาไคล มะเส็งชั้นษา

ผู้จอมสงคราม ใต้นามสุนัขนาม ปีกเกาะเฉษฎา มะเมียปีกซ้าย มะโรงปีกขวา นำพลยาดรา ปีกอบวร

นายกโยธา มะโรงชั้นษา มุสิกนามกร มะแมทักษิณ
ชวดอยู่อุดร ผู้นำพลจร ปีกุนฤทธา

มะเส็งอักษนาม นายกสงคราม ปีกขวาระกา มะแม
ปีกซ้าย เรื่องฤทธิเดชา ปีขาลมहिมา นำหน้าพลผลาญ

อธิบดีสงคราม มะเมียนาคนาม ปีกซ้ายปีขาล ปี
กุนปีกขวา แก้วกล้าไชยชาญ ปีชวดห้าวหาญ ช่มฆ่า
นาคอร

มะแมนามครุฑ เป็นจอมพลยุทห ครุฑพลจรัสจร
มะเมียบีกซ้าย ฝ่ายทิศอุดร มะโรงสังหร นำหน้าสังหาร

ปีวอกเลิศลักษณ์ จงได้นามพยัคฆ จักมีไชยชาญ
มะเมียบีกซ้าย ขวาเอาปีขาล ระกาผาดผลาญ นำหน้า
โยธา

ระกาองอาจ ได้นามสีหราช มีเดชเดชา มะแมปีก
ซ้าย ฉลุปีกขวา นำพลยาตรา มะเมียบเรกการ

ปีจออธิบดี สุนัขนามมี เตชะแสนศาล ปีเถาะปีก
ขวา ฉลุซ้ายพลหาญ ปีวอกไชยชาญ นำหน้าเชิงไชย

กุนมุสิกนาม ผู้แก้วสงคราม ศัตรูหวาดไหว มะเมียบ
ปีกขวา วอกซ้ายฤทธิไกร นำพลพยุหไคล มะโรงมहिมา

จ. ขุนพลผู้นำทัพต้องตรวจดูนิมิตต่าง ๆ

โคโนกาโกรัตติสัทโธ สุนัขไขกุกุกุโฏระโว นะภาฐุ
โมปัญญาเยติ ชินอนานาภยัยบปีโต อันว่าโคแลการ้อง
ในราตรีกลางคืน สุนัขและไก่อ้องกระต๋ากในกลางคืน หรือ
บังเกิดเป็นควันกุ่มในอากาศ คนจะเกิดภัยตกใจสะดุ้ง
ต่าง ๆ อธิบายว่า นิมิตทั้งห้าประการนี้ อันใดอันหนึ่ง
ปรากฏมีเป็นนิมิตจะรู้ว่ามนุษย์ทั้งหลายจะเกิดภัยอันตราย
ต่าง ๆ

กาโก้วมมิโกกะบิโล กัณโฐจะกะบิลิโกจะ อัณฐะมัณฐะ
ปะหะระณา อธิบายว่า ถ้าหมูกาและปลวก มดดำแล
มดแดง ประหารจิกตีรบกันประหลาดกว่าปกติ อย่างใด
อย่างหนึ่ง เป็นนิมิตแสดงให้รู้ว่า ผุงมนุษย์จะยุทธนารบ
กัน

สิสัณฐะจะมะหาราชา บุพพาทาสะมะณาจะ มัจฉิ-
มะปาทา เสนาจะ ฯ ดาวจรเข็ศรณะนั้น ได้แก่ พระมหากษัตริย์
ดวงเท้าหน้าทั้งสอง ได้แก่ พระสมณะ ดวงเท้าหลังทั้งสอง
ได้แก่ เสนาบดี หางทั้งสามได้แก่ชาวเมือง อันว่าลักษณะ
ดาวจรเข็ตั้งนี้ ถ้าฐานอันใดอันหนึ่งมีรัศมีเศร้าหมองริบหรือ

หายไป ชนทั้งหลายเป็นอันมากจะได้ทุกข์ ให้นักปราชญ์ผู้มีปัญญาพิจารณาจงวิเศษเจริญพระคาถา เนทานะคะระวาปสี อติกุมภิระดาระกา เอกากิลิฐนะนาสะกา พระหุชนะนาทุกขบัตตดา บัณฑิเตหิวิจาริตา ฯ ตรงกันข้าม หากดาวทั้งหมดมีรัศมีสดใส จะได้รับชัยชนะแล

ถ้าฝันว่าได้เห็นพระอินทร์ พระพรหม พระอาทิตย์ พระจันทร์และดาว ได้ขึ้นปราสาทที่ฟุ้งพาอาศัย ได้เห็นแก้วและกษัตริย์ อรรคมเหสี ฝันเห็นพระเจดีย์วิหาร ได้กลืนกินจักร อาวุธแลแผ่นดิน ได้ขึ้นช้างเผือก ช้างเนียม ม้าและรถและโค ได้เห็นพญานาคและนก ได้กินน้ำนม และน้ำผึ้งอ้อย ได้กินเมฆสุราแลเนื้อมนุษย์ ได้นั่งห่มประดับอาภรณ์ผ้าแลร่มแลฉัตรอันขาวรุ่งเรือง ฝันว่าได้ธงไชยแลทอง แลได้ดมกลิ่นหอมมีดอกปทุมชาติ เป็นต้น ฝันว่าได้ข้ามแม่น้ำแลนาวามหาสมุทร ฝันว่าได้กุมารีแลประทีปวิมาน ฝันว่าได้เห็นกระต่ายจรเข้และนกยูง งู ฝันว่าได้ถูกต้อนดอกบัวหลวง ฝันว่าได้จับต้องหนอนอันฟุ้งเกลียด ฝันว่าเหาะไปในอากาศ แลปลายไม้ และได้ต้องมวยผมแห่งนางกัลยาณี ฝันว่าได้ประดับดอกมลิและ

ดอกไม้สิ่งใด ได้บริโภคซึ่งผลไม้ในป่า ได้เห็นชมต้นกัลพฤกษ์ และแก่นจันทน์แดง ผันว่าได้ไปในอากาศและพระนครทั้งหลาย ได้เห็นชมหงส์ทองและกนิหรรเลป่า ผันว่าใส่ตนเรียวยาว ต้องตัดศีรษะเท่านั้น ผันว่าได้ชำระตนและใส่เครื่องจามีโชติรวน เป็นต้น ผู้ผันเห็นสุบินดังกล่าวมานี้ มีลาภมากแล จะได้ทรัพย์และความสุขเจริญและเดชาปราศจากทุกข์ภัยพยาธิ จะสำเร็จความปรารถนาโดยลักษณะมงคลสุบินอันพรรณนามานั้นแล

ฉ. อิทธิฤทธิ์ของนาคสี่ตัว

อนึ่งให้พิจารณาดูนาคสี่ตัว แลเทพยดาฤาษีมุนี้ทั้งปวงก็ชุบให้เป็นนาคราชตัวหนึ่ง นักปราชญ์พึงรู้จักลักษณะดังนี้เกิด

เดือน ๔, ๖, ๗ สามเดือนนี้ เป็นปริมณฑลไฟ นาคเอาหัวไปประจิม เอาหางไปบูรพา แม้นมีฤทธิดังอสุรินทรเสนาผู้จะยุทธก็ปราชัยแล

เดือน ๗, ๘, ๙ สามเดือนนี้ เป็นปริมณฑลดิน นาคเอาหัวไปอุดร เอาหางไปทักษิณ เสนาผู้ใดนำพลแต่

ทักซิณ แม้มีฤทธิ์ตั้งพระรามก็ดี แลพระยาผู้นั้นจะยุทธก็ปราชัยแล

เดือน ๑๐, ๑๑, ๑๒ สามเดือนนี้ เป็นปริมณฑลหน้า นาคเอาหัวไปบูรพา เอาหางไปประจิม เสนาผู้ได้นำพลแต่ประจิม แม้มีฤทธิ์ตั้งพระนารายณ์ เสนาผู้นั้นจะยุทธก็ปราชัยแล

เดือน ๑, ๒, ๓ สามเดือนนี้ เป็นปริมณฑลลม นาคเอาหัวไปทักซิณ เอาหางไปอุดร เสนาผู้ได้นำพลแต่ทักซิณ แม้มีฤทธิ์ตั้งพระอิศวร เสนาผู้นั้นจะยุทธก็ปราชัยแล

ช. นิมิตปรากฏจากสัตว์ต่าง ๆ

สัตว์ต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นนิมิตให้ปรากฏแบ่งออกเป็นสองสกุลคือ สกุลฝ่ายขวาและสกุลฝ่ายซ้าย

ก. สัตว์สกุลฝ่ายขวา คือ นกยูง, นกกระเรียน, นกสาริกา, นกดุเหว่า, นกขังแซว, นกปีกปวง, นกกวัก, นกแก้ว, นกหัวขวาน, เหยี่ยว, นกเขา, กา, แมลงกระบูน, ผึ้ง, เสียบขาว, นกเป็ดน้ำ, ม้า, ละมั่ง, วัวเพลาะ, กวาง, วัวเถื่อน, เสือโคร่ง, เสือเผี้ยว, แมว, สุนัขป่า,

สุนัขบ้าน, กระต่าย, หมี, สุกร, ภูเขาเลื่อม, พังพอน, ลิงลม, กระรอก, ตะกวด, แย้, จิ้งจก, แมงมุม, ตู๊กแก

บ. สัตว์สกุลฝ่ายซ้าย คือ นกเงือก, นกยางกรอก, นกกระใน, นกทิ้งทุต, นกกด, นกยางโทน, นกกว่า, ไก่เถื่อน, นกคุ่ม, นกกระทา, นกกระเต็นทะเล, นกตีนเทียนทะเล, นกเขาไฟ, นกยางเจ้า, กาน้ำ, นกนางนวล, นกอีลุ้ม, นกไส้, นกต้อยตีหวิด, นกกระเต็น, นกพิราบ, ปู, เต่าทองลาย, เต่าตนุ, งูเขียว, งูเห่า, งูลายสาบ, งูสิงห์แดง, เต่าขี้ผึ้ง, เต่านา

การแสดงนิมิตจะปรากฏออกมาให้เห็น ในรูปการณ์ ดังนี้

ในกลางวันแบ่งเป็นสี่เพลลา (ยาม) เวลากลางคืนอีกสี่เพลลา (ยาม) รวมสองอย่างเป็น ๘ เพลลา เพลลาขวา ได้แก่ ๑, ๗, ๘, ๓ เพลลาซ้าย ได้แก่ ๒, ๔, ๕, ๖

ถ้าสัตว์ขวามาสำแดงให้เห็นในเพลลาขวา ท่านว่าร้ายนัก อย่ายาตราเลย ถ้าสัตว์ซ้ายมาสำแดงให้เห็นในเพลลาซ้าย ท่านว่าร้ายนักเช่นกัน อย่ายาตราเลย

ตรงกันข้าม ถ้าสัตว์ขวามาสำแดงให้เห็นฝ่ายซ้าย
ถ้าสัตว์ฝ่ายเพลาช้ายมาสำแดงให้เห็นในเพลาขวา ท่าน
ว่าดีนักแล ให้เร่งยาตราไปเถิด จะสวัสดิมีไชยทุกประการ

ถ้าสัตว์ฝ่ายขวามาสำแดงให้เห็นในเพลา ๑ จะไป
สงครามก็ดี ไปค้าก็ดี หาสวัสดิมีได้เลยว่าจะถึงแก่ความ
ตายแล

ถ้าสัตว์ฝ่ายขวาสำแดงให้เห็นในเพลา ๗ จะต้อง
จงจำ ถ้ายาตราไปจะเสียศีรษะแก่ท่านแล

ถ้าสัตว์ฝ่ายขวามาสำแดงให้เห็นในเพลา ๘ ท่านว่า
จะเสียทรัพย์ ถ้าไปศึกท่านว่าจะเสียช้างม้ารีพล

ถ้าสัตว์ฝ่ายขวามาสำแดงให้เห็นในเพลา ๓ ท่านว่า
จะผิดกันเอง ถ้าไปศึกจะรบกันหนัก

ถ้าสัตว์ฝ่ายซ้ายมาสำแดงให้เห็นในเพลา ๒ จะเกิดทุกข์

ถ้าสัตว์ฝ่ายซ้ายมาสำแดงให้เห็นในเพลา ๔ ท่านว่า
โรคภัยจะเบียดเบียนกันแล

ถ้าสัตว์ฝ่ายซ้ายมาสำแดงให้เห็นในเพลา ๕ ท่านว่า
ศัตรูจะเบียดเบียนหนัก

ถ้าสัตว์ฝ่ายซ้ายมาสำแดงให้เห็นในเพลลา ๖ ท่านว่า
จะเสียทรัพย์

ถ้าสัตว์ฝ่ายขวามาสำแดงให้เห็นในเพลลา ๒ ว่าจะได้
ความสุขแล

ถ้าสัตว์ฝ่ายขวามาสำแดงให้เห็นในเพลลา ๔ ว่าจะได้
ทรัพย์แล

ถ้าสัตว์ฝ่ายขวามาสำแดงให้เห็นในเพลลา ๕ ว่าได้
ลาภมากนักแล

ถ้าสัตว์ฝ่ายขวามาสำแดงให้เห็นในเพลลา ๖ ว่าท้าว
พระยาจะให้ลาภแล

สัตว์เพลลาขวามาสำแดงเพลลาซ้ายตีนัก ให้เร่งยกพล
ไปเถิดจะเกิดผลดีนัก

ถ้าสัตว์ซ้ายมาสำแดงในเพลลา ๑ จะได้ลาภอันดี

ถ้าสัตว์ซ้ายมาสำแดงในเพลลา ๗ จะได้ลาภแล

ถ้าสัตว์ซ้ายมาสำแดงในเพลลา ๘ จะได้ตัวผู้ดีแล ได้
ลาภมากแล

ถ้าสัตว์ซ้ายมาสำแดงในเพลลา ๓ จะมีไชยชนะแล

ถ้าสัตว์ขวามาสำแดงให้เห็นเพลลา ๑ จะได้ลามแดง
แล

ถ้าสัตว์ขวามาสำแดงให้เห็นเพลลา ๖ จะได้ลามขาว
แล

ถ้าสัตว์ขวามาสำแดงให้เห็นเพลลา ๘ จะได้ลามมาก
หลาย

ถ้าสัตว์ขวามาสำแดงให้เห็นเพลลา ๒, ๕ จะได้สัตว์
สี่เท้าสองเท้า

ถ้าสัตว์ขวามาสำแดงให้เห็นเพลลา ๖, ๔ จะได้สัตว์
สี่เท้าสองเท้า

ถ้าสัตว์ขวามาสำแดงให้เห็นเพลลา ๗, ๑ จะได้สัตว์
สองเท้าแล

ถ้าสัตว์ขวามาสำแดงให้เห็นเพลลา ๑, ๔ จะได้สัตว์
สี่เท้า

ถ้าสัตว์ซ้ายมาสำแดงให้เห็นเพลลา ๗, ๕ คุณแลโทษ
จะได้แก่บิตามารดา

ถ้าสัตว์ซ้ายมาสำแดงให้เห็นเพลลา ๘, ๖ คุณแลโทษ
จะได้แก่มิตรสหาย

ถ้าสัตว์ซ้ายมาสำแดงให้เห็นเพลลา ๒, ๓ คุณแลโทษ
จะได้แก่ทาสชายหญิงข้างม้าวัวควาย

ถ้าสัตว์ซ้ายมาสำแดงให้เห็นเพลลา ๑ จะได้วันหนึ่ง
เดือนหนึ่ง

ถ้าสัตว์ซ้ายมาสำแดงให้เห็นเพลลา ๗ จะได้ห้าวัน
บมิห้าเดือน

ถ้าสัตว์มาสำแดงในเพลลา ๘ จะได้ในสี่วัน บมิสี่เดือน

ถ้าสัตว์มาสำแดงในเพลลา ๓ จะได้ใน ๑๔ วัน

ถ้าสัตว์มาสำแดงในเพลลา ๒ จะได้ใน ๗ วัน

ถ้าสัตว์มาสำแดงในเพลลา ๖ จะได้ใน ๓ วัน

ถ้าสัตว์มาสำแดงในเพลลา ๔ จะได้ใน ๙ วัน

ผัสสัตว์สกุลข้างซ้ายบินไปจับสุ่มทุ่มพุ่มไม้ข้างขวา มี
ลามมากนั้กแล

ถ้าจับไม้ปลายดัวนก็ดี ไม้ผุ ไม้ตาย ท่านว่าร้าย
นั้กแล

ถ้าบินมาร้องอากาศเนย์ร้องเขลงๆ เป็นลางบอกว่า
ข้าศึกจะยกมารบกลางทางแล

ถ้าบินไปข้างหน้า ท่านให้เร่งตามไป เร่งรุกจะมีไชย
แก่ศัตรูแล

ถ้าเข้าแดนข้าศึก เห็นไม้หักข้างขวาเอาปลายเข้ามา
หาตัว ข้าศึกจะออกทางเรา

ถ้าเห็นไม้หักข้างซ้ายเอาปลายอ้อมไป มิดีนัก

ถ้าเสนะบินมา แต่ซ้ายไปขวา แต่หลังไปหน้า เร่ง
ยกพลตามไปจะมีไชยแล

ถ้านกเพลา ๒, ๓ บินมารอบทัพเราไซ้ร้ ถ้าบินหลัง
มาหน้า แต่ขวามาซ้ายก็ดี ห้ามยาตราจะปราชัย

ถ้านกเพลา ๒, ๓ บินมารอบทัพเราไซ้ร้ ท่านว่า
ข้าศึกจะล้อมเรา เมื่อจะยาตราท่านให้ผู้ถือสกุลนั้นเอา
เสปียงที่จะกินของนายพล ๔, ๕ ทนาน เอาอาวุธของนาย
พล เดินนำพลไปก่อนแล

ท่านให้ฟังสกุลนั้น ถ้าได้สกุลอันมิดีในกลางคืนและ
จะให้ยกพลมิได้ไซ้ร้ ท่านให้เอาเทียนตามปิดหอกไชยที่
นายพลถือ ออกไปปักหนทาง ให้ตีฆ้องเอาฤกษ์เมื่อจะ
ยกทัพแล

ถ้าได้กลางวันร้าย ให้นายพลถอยข้างสามชั่วช้าง
ถ้าไปทางเรือให้ถอยเรือสามชั่วลำ แล้วจึงยาตรา

ตำรายาอายุวัฒนะ

ท่านให้อาข้าวเปลือกกันเตร๑๐ ตำลึง ใบกันเตร๑๐
๑๐ ตำลึง มะไฟเดือนห้าทั้งต้นทั้งใบซึ่งหนึ่ง สลัดไคซึ่ง
หนึ่ง เปลือกต้นราชพฤกษ์ซึ่งหนึ่ง ตากแห้งตำเป็นผง
ละลายน้ำอ้อยแดง เสกด้วยอิติปิโส ๑๑๐๐ คาบในโบสถ์
กินเท่าผลพุทราทั้งเช้าเย็น กินเจ็ดวันเข็มแทงจนเข็มหัก
กินสิบห้าวันเปลือกขวากไม้รวกได้ กินสามเดือนหนึ่ง
กำพร้าวอก คนจับเจ็ดคนจับไม่อยู่ กินสิ้นสี่ซึ่งนี้อยู่จนสิ้น
อายุแล

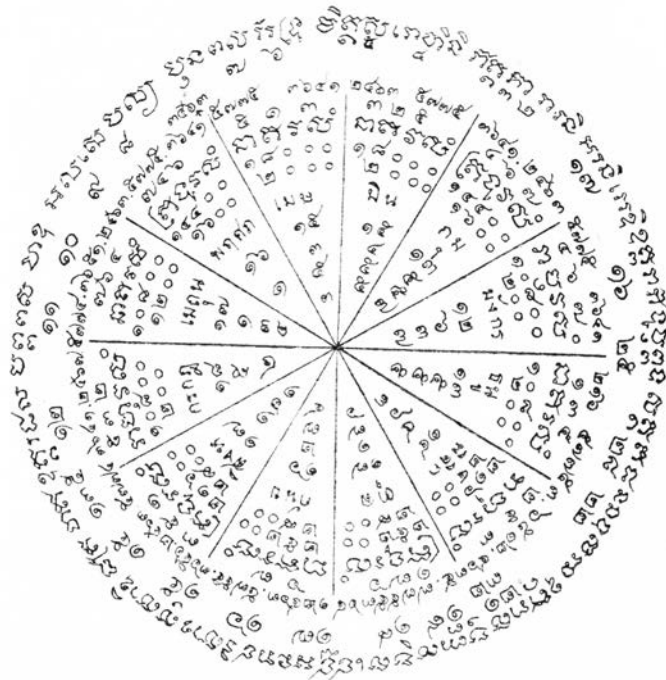
ดวงพิไชยสงคราม

ตำรานพเคราะห์จรรราศี ย้ายจากราศีนั้น คือ พระ
๑ เเดินปกติ ๒๙, ๓๐, ๓๑ วัน พระ ๔, ๖ เเดินปกติ ๒๙, ๓๐,
๓๑ วัน ถ้าเสริดเร็วกว่าปกติ บางที่ ๑๕, ๒๐, ๑๙ วันบ้าง

ถ้าพักร์ มนตร์ซ้ากว่าปกติ บางทีเดือนกึ่งบ้าง พระ ๓ เดือน
ปกติเดือนกึ่ง ถ้าเสริดเร็วกว่าปกติเดือนหนึ่งบ้าง หย่อน
บ้าง ถ้าพักร์ มนตร์ซ้ากว่าปกติ ๒, ๓, ๔ เดือนบ้าง พระ
๕ เดือนปกติปีหนึ่ง ถ้าเสริดเร็วกว่าปกติ ๘, ๙, ๑๐ เดือน
บ้าง ถ้าพักร์ มนตร์ซ้ากว่าปกติปีเศษบ้าง ๒ ปีบ้าง ๓ ปีบ้าง
พระ ๗ เดือนปกติ ๒ ปีกึ่ง ถ้าเสริดเร็วกว่าปกติปีหนึ่งบ้าง
หย่อนปีบ้าง ถ้าพักร์ มนตร์ซ้ากว่าปกติ ๒, ๓ เดือนบ้าง
พระราหูเดินปกติปีกึ่ง พระ ๙ เดือนปกติ ๒ เดือนกึ่ง พระ
๒ เดือนปกติสองวันกึ่ง

อนึ่ง ดาวฤกษ์ ๒๗ ฤกษ์นั้น คือ อัศนี ๑ ภรณี ๒
กฤฎิตา ๓ โหรีนี ๔ มฤคสิระ ๕ อัทระ ๖ ปุณะพะสุ ๗
บุษยะ ๘ อัศเลิศ ๙ มาฆะ ๑๐ บุพพะคฤณี ๑๑ อุตระพะ-
คฤณี ๑๒ หัษะ ๑๓ จิตตระ ๑๔ สวัสติ ๑๕ วิสาขะ ๑๖
อนุราษฐะ ๑๗ เชษฐะ ๑๘ มูละ ๑๙ บุพพาสาษฐะ ๒๐
อุตระสาษฐ ๒๑ สวานะ ๒๒ ธนิมมะ ๒๓ สัตตดาพิศ ๒๔
บุพะพะ ๒๕ อุตระภัทระ ๒๖ เรวะดี ๒๗

รูปดวงพิไชยสงคราม

สิทธิการิยะ ผิจะทำสุริยาตรให้ตั้งจูลศักราช แล้ว
 เอาอายุถอยปีหนึ่ง ลบจูลศักราชเป็นศักราชกำเนิด เอา
 ๑๒ คูณ นับเดือนกำเนิดบวก ถ้าเดือนเกิดมีอธิกมาส
 ให้นำเดือนห้าเป็นต้น ถ้าหากไม่มีอธิกมาส ให้นำเดือน

หกเป็นต้น บวกเข้าด้วยศักราช ผิเอา ๑๒ คูณ แล้วตั้ง
ฐาน๑ ได้ ๗ คูณ เอา ๒๒๘ หาร เศษเป็นอธิกะมาศ ลัทธิ
บวกด้วยฐานเกณฑ์ตราไว้ เอามาศเกณฑ์ออกตั้งเอา ๓๐
คูณ แล้วเอาบวกติถิกำเนิด อันจะทำเข้าแล้วตั้งฐานต่ำ
เอา ๑๑ คูณ เอา ๖๕๐ บวก เอา ๗๓๐ หาร เศษนั้นเป็น
อะวะฆานตราไว้ เอาลัทธินั้นลบฐานบนเป็นหรรคุณวันแล
เอาหรรคุณออกตั้ง เอา ๗ หาร เศษเป็นวันอันบวกก่อน
นั้นแล

ถ้าจะหาวันในอะวะฆาน เอาหรรคุณออกตั้งเอาอะวะ-
ฆานลบ แล้วเอา ๗ หาร เศษนั้นเอาไปบวกอะวะฆาน
แล้วจึงเอา ๗ หาร เศษนั้นบวกเป็นวันแล ถ้าจะทำกำมจพล
ให้เอาหรรคุณตั้ง แล้วเอา ๘๐๐ คูณ เอา ๓๗๓ ลบ แล้ว
เอา ๒๙๒๒๗ หาร ลัทธิเป็นศักราช เศษเป็นกำมจพลตรา
ไว้เถิด ถ้าจะหาวันในกำมจพล เอาศักราชลบกำมจพล
แล้วเอา ๒ หาร ลัทธินั้น ๒ ลบ เอา ๗ หาร เศษนั้นรู้จัก
วันแล

ถ้าจะทำอุจพล ให้ตั้งหรรคุณ เอา ๖๒๑ ลบ เอา
๓๒๒๒ หาร เศษนั้นเป็นอุจพลตราไว้เถิด ถ้าจะหาวันใน

อุจพล ให้เอา ๕ คูณ ลบแล้วเอาไปบวกด้วยอุจพลแล้ว
แล้วเอา ๒ ลบ ปลายเอา ๗ หาร เศษนั้นรู้จักวันแล

ผิจะทำมัธยม พระ ๑ เอากำมจพลออกตั้ง แล้วเอา
๒๔๓๕๐ หาร ลัพธ์เป็นราศีเศษ เอา ๘๑๑ หาร ลัพธ์เป็น
องศา เศษนั้นเอา ๑๔ หาร เป็นลิปดาเอา ๓ ลบในลิปดา
มัธยม พระ ๑ ตราไว้เถิด

ถ้าจะทำสมมุติ พระ ๑ ให้เอามัธยม ๑ ออกตั้ง แล้ว
เอา ๒ ลบในราศี เอา ๒๐ ลบในองศา ถ้าราศีศูนย์ ราศี
๑ ลบมิได้เลย ให้เอา ๑๒ บวกขึ้นในราศีก่อนจึงลบ ผิแล
เอา ๒๐ ลบ องศามิได้ปลงในราศีลงมา ตัว ๑ เป็น ๓๐
ในองศา จึงเอา ๒๐ ลบ เศษในราศีเป็นมลเกณฑ์ ให้เอา
๑๕ ลบองศา ดู ถ้าลบได้ให้บวกขึ้นเป็นชั้น ๑ ผิว่าเกณฑ์
๑, ๒ เอาคูณเป็นชั้น ผิเกณฑ์ ๓, ๔, ๕ เอาไปอักทจักร
๒, ๖/๕, ๙, ๐ นี้เศษในราศี ผิแลตั้งแต่ ๑, ๒ เอา ๒ คูณ
เป็นชั้น ผิองศาถึง ๑๕ เอา ๑๕ ลบ ถ้าลบได้บวกขึ้นขึ้น
ตัว ๑ ถ้าลบมิได้อย่าบวกขึ้นขึ้นเลย ผิเกณฑ์ ๖, ๗, ๘
เอา ๖ ลบเสีย เศษในราศีเป็นเกณฑ์ ผิเกณฑ์ ๑, ๒ เอา
๒ คูณเป็นชั้น เอา ๑๕ ลบองศา ดู ถ้าลบได้บวกขึ้นตัว ๑

ถ้าลมมีได้ย่ำบวกละย ผิเกณท์ ๙, ๑๐, ๑๑ เอาไปลบทวาร
 ทัศมณฑล ๑๑, ๒๙, ๖๐ เศษในราศียัง ๑, ๒ เอา ๒ คูณ
 เป็นขัน เอา ๑๕ ลบองศาดู ถ้าลบได้บวกขึ้นขึ้นตัว ๑ ถ้า
 ลมมีได้ย่ำบวกละย แล้วเอา ๖๐ คูณ องศาบวกลิปดาขึ้น
 ชื่อพุชลิปดา แล้วให้ดูขัน ผิวว่าขัน ๐ เอาฉายาแต่สถาน
 เดียว ถ้าว่าขัน ๑ เอาฉายา ๒ ออกมาตั้ง เอาฐานบนลบ
 ฐานต่ำ เศษนั้นคูณพุชลิปดา เอา ๙๐๐ หาร ลัทธิบวก
 ด้วยฉายาฐานบน ถ้าหาฉายาฐานบนมิได้ เอาลัทธิออก
 ตั้ง เอา ๖๐ หารลัทธิเป็นองศา เศษเป็นลิปดา จุด ๐ เป็น
 ราศี แล้วเอามัธยมพระ ๑ ออกตั้งเทียบ แล้วพิจารณาดู
 เกณท์ ผิวว่าเกณท์ ๐, ๑, ๒, ๓, ๔, ๕ ชื่อว่าเกณท์ลบ ผิ
 แลเกณท์ ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑ ชื่อว่าเกณท์บวก ให้เอา
 สมมุตพระ ๑ ลบ บวกด้วยมัธยมพระ ๑ ตามเกณท์ลบ
 เกณท์บวกเป็นสมมุตพระ ๑ ตราไว้

ผิจะทำมัธยมอุจ ให้เอาอุจพลออกตั้ง เอา ๗ คูณ
 เอา ๘๐๘ หาร ลัทธิเป็นราศี เศษเอา ๓๐ คูณ เอา ๘๐๘
 หาร ลัทธิเป็นองศา เศษเอา ๖๐ คูณ เอา ๘๐๘ หาร ลัทธิ
 เป็นลิปดาเป็นมัธยมอุจตราไว้

ผิจะทำมัธยมพระ ๒ ให้เอาอะวะมานออกตั้ง ๒ ฐาน ฐานต่ำเอา ๒๕ หาร ลัพธ์บวกด้วยฐานบน เอา ๖๐ หาร ลัพธ์เป็นองศา เศษเป็นลิปดา จุด ๐ เป็นราศีตราไว้ก่อน จึงเอาดิถีวันบวกในหรรคุดก่อนนั้นออกตั้ง แล้วเอา ๑๒ คูณ เอา ๓๐ หาร ลบบวกด้วยราศี เศษบวกด้วยองศา แล้วเอาบวกด้วยมัธยม พระ ๑ แล้วจึงเอา ๔๐ ลบ ลิปดาเป็นมัธยมพระ ๒ แล้วตราไว้เถิด

ประการหนึ่ง ผิแลเอา ๔ ลบลิปดามีได้ ให้ปลงองศา ลงตัว ๑ เป็น ๖๐ ขึ้นเป็นลิปดา จึงเอา ๔๐ ลบลิปดาเป็นมัธยม พระ ๒ ตราไว้เถิด ผิจะทำสมมุตพระจันทร์ ให้เอามัธยมพระ ๒ ออกตั้ง เอามัธยมอุจลบ ผิแลราศี ๐ ลบ มีได้ ให้เอา ๑๒ บวกเข้าช่วยในราศีจึงลบ ผิแลองศาน้อย ลบมีได้ ให้ปลงราศีลงตัวหนึ่ง เป็น ๓๐ ขึ้นในองศาจึงลบ ผิแลลิปดาน้อย ให้ปลงองศา ลงมาตัว ๑ ให้เป็น ๖๐ ขึ้นในลิปดาจึงลบเถิด เศษในราศีเป็นเกณท์ ๐ ชั้น ๐ ผิแลเกณท์ ๑, ๒ เอา ๒ คูณเป็นชั้น เอา ๑๕ ลบองศา ดู ถ้าลบได้บวกชั้นขึ้นตัว ๑ ถ้าลบมีได้อย่าบวกชั้นเลย ผิว่า

เกณฑ์ ๓, ๔, ๕ เอาวันกระทำไปลบอุทจักร ๒๕, ๖๙, ๐
 เศษในราศีเป็นเกณฑ์ ๑, ๒ เอา ๒ คูณเป็นขั้น ผิแลเกณฑ์
 ๖, ๗, ๘ เอา ๖ ลบเสีย ผิเกณฑ์ ๙, ๑๐, ๑๑ เอาวันกระทำ
 ไปลบทวาทศมณฑล ๑๑, ๒๙, ๖๐ เศษในราศีเป็นเกณฑ์
 ผิเกณฑ์ ๑, ๒ เอา ๒ คูณเป็นขั้น เอา ๑๕ ลบองศา ดู ถ้า
 ลบได้บวกขึ้นขึ้นตัว ๑ ถ้าลบมิได้อย่างบวกเลย เอา ๖๐
 คูณ เอาองศาบวกลิปดาขึ้น ชื่อ พุชลิษ แล้วเอา ๙๐๐๐
 หาร ลัพธ์บวกด้วยฉายาฐานบน ผิแลขึ้น ๐ ถ้าหาฉายา
 ฐานบนมิได้ เอาลัพธ์นั้นออกมาตั้ง เอา ๖๐ หาร ลัพธ์นั้น
 เป็นองศา เศษเป็นลิปดา จุด ๐ เป็นราศี แล้วเอามัธยม
 พระ ๒ ออกตั้งเทียบ ให้พิจารณาดูเกณฑ์ ผิเกณฑ์ลบให้
 เอาวันกระทำไปลบมัธยมพระ ๒ ผิเกณฑ์บวกให้เอาวัน
 กระทำไปบวกด้วยมัธยมพระ ๒ เป็นสมมุติ พระ ๒ ตรา
 ไว้เกิด ให้พระอาจารย์ดูลิปดามี ๖๐ เอา ๖๐ ลบเสีย ขึ้น
 ในองศาตัว ๑ ที่องศา มี ๓๐ เอา ๓๐ ลบเสีย ขึ้นราศีตัว
 ๑ ถ้าราศีมี ๑๒ เอา ๑๒ ลบเสีย ตราไว้เกิด

ถ้าจะทำสมมุติ เพียรให้เอาสมมุติพระ ๒ ออกมาตั้ง
 เอาสมมุติพระ ๑ ลบเป็นสมมุติ เพียรตราไว้เกิด ถ้าจะทำ

ดิถี ให้เอาสมมุตเพียรออกมาตั้ง เอา ๓๐ คุณในราศีบวก
องศาขึ้น เอา ๖๐ คุณบวกลิปดาขึ้น เอา ๗๒๐ หาร ลัปธ์
เป็นดิถีตราไว้ เศษเอา ๔ หาร ลัปธ์เป็นบาทนาที่ดิถีแล
ตราไว้เถิด ผิจะทำฤกษ์เอาสมมุตพระ ๒ ออกตั้ง เอา ๓๐
คุณราศี บวกองศาขึ้น เอา ๖๐ คุณบวกลิปดาขึ้น เอา
๘๐๐ หาร ลัปธ์นั้นเป็นฤกษ์ตราไว้ เศษเอา ๑๓ หาร เศษ
เอา ๑๓ หาร ลัปธ์เป็นนาที่ฤกษ์ เศษนั้นเอา ๔ หาร ลัปธ์
นั้นเป็นนาที่ฤกษ์

ถ้าจะรู้ว่า บุคคลผู้ใดเกิดอริกมาศหรือมีไช ให้ตั้ง
จุลศักราชลง เอา ๕๖๐ บวกมหาศักราช เอา ๑๙ หาร
เศษดังนี้ ๒, ๕, ๘, ๑๐, ๑๖ มีอริกมาศในปีนั้นแล ผิแล
เหลือกว่านั้นหาอริกมาศมิได้เลย

พระ ๓ ขึ้นวันละตัว พระ ๔ ขึ้นวันละ ๑๐๐ พระ ๕
ขึ้นวันละ ๓ ตัว พระ ๖ ขึ้นวันละ ๑๐ ตัว พระ ๗, ๘ ขึ้น
วันละตัว อะวะมานขึ้น ๑๑ ตัว หรคุณขึ้นวันละตัว กำจพล
ขึ้นวันละ ๑๐๘ ตัว อุจพลขึ้นวันละ ๗ ตัว อริมาศขึ้นเดือน
ละ ๗ ตัว

๐, ๑, ๒, ๓, ๔, ๕ เกณฑ์ลป ๓๕, ๗๑, ๙๔, ๑๑๖, ๑๒๙, ๑๓๔ นายาพระอาทิตย์ ๗๗, ๑๔๘, ๒๐๙, ๒๕๖, ๒๘๖, ๒๙๖ นายาพระจันทร์ ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑ เกณฑ์บวก

การแต่งกายของขุนพล

๑ สิทธิการิยะ มิจะยาดรานรากรนระพฤษทพยูห์ ให้รู้คุณแลโทษในวันจะยาดรานั้น จึงประกอบด้วยการสงคราม เพื่อขุนพลจะยาดราในวันใดไซ้ ให้ยาดราโดยสารโสลกตั้งกล่าวมาดังนี้

ยาดราวัน ๑ ครุฑนาม ประดับอาภรณ์แดงถือธนู เอาน้ำใส่ศิระะ เอาเสียงปี่แลเสียงไก่ขัน เป็นสกุลงสังหาร เร่งเบิกพลให้เอาชัย

วันจันทร์พยัคฆนาม ประดับอาภรณ์ขาว ถือดาบ แลเขนนอนเสียก่อน เอาเสียงสุริยดนตรี เป็นสกุลงสังหาร

ยาดราวันอังคารสีหนาม ประดับอาภรณ์สีชมพู ถือดาบกินน้ำอ้อยก่อน เอาเสียงสุนัขหอนเห่า เป็นสกุลงสังหาร เร่งเบิกพลให้เอาไชย

ยาตราวันพุธสุนัขนาม กินอาหารแล้วระดับอารมณ์
เขี้ยวสีใบตอง ถือดาบ เอาเสียงแตรสังข์ เป็นสกุลสังหาร
เร่เบิกพลโห่เอาชัย

วันพฤหัสบดีมูสิกนาม ให้กัณใจเอานี้วกกลางกับหัว
แม่มือหีบเอาขี้เถ้ากลางใจไฟเจิมหน้าผาก ระดับอารมณ์
สีเมฆ ถือหอก เห็นคิขปักซี่แลนกลใหญ่ เป็นสกุลสังหาร
เร่เบิกพลโห่เอาชัย

ยาตราวันเสาร์นาคนาม ระดับอารมณ์ดำ ถือ
สรรพาวุธ ทำขี้งโกรธ เห็นกาแลดูเหว่า เป็นนิमितสกุล
สังหาร เร่เบิกพลโห่เอาชัย

พิจารณาราศีสूरียาตรา

สิทธิการิยะนัยควรญาณ อาจารย์ให้พิจารณาดูก่อน
จึงยกพลรมมีชัยแล

๑) ฌลักษณายู่พฤษภ สิงห์ ชื่อว่า สถิตราศี ว่า
มีไปมีมามีตายแล

๑) ฌิว่าลักษณายู่ เมถุน กัณย์ ฐนุ มีน ชื่อว่า
เทหราศี มิตินักจะไปจะมา จะไข่นานหาย

๑ ลักษณะอยู่ราศีจร ๒ อยู่สถิตราศี ศัตรูจะมา
ปล้น

๑ ลักษณะอยู่เมษ กรกฎ ตุลย์ มังกร ชื่อว่า จร
ราศีว่า ไปจะมา จะหาย จะตาย

๑ ลักษณะอยู่จรราศี ๒ อยู่วิเทหราศี ศัตรูจะพบ
หนทาง บมิมาพบกันแล

๑ ลักษณะสถิต ๒ อยู่จร ศัตรูมาแล้วกลับไป ๑, ๓,
๗, ๘ พระเคราะห์ทั้งนี้เป็น ๓, ๕, ๖ แก่ลักษณะ จะพบ
ศัตรู ถ้าและเป็น ๔ จะพบศัตรูแล

๑ ลักษณะสถิต ๒ อยู่วิเทหะจร ศัตรูมาพอใกล้จะ
กลับ ๔, ๖, ๗ อยู่ด้วยลักษณะจรราศี ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖,
๗ พบศัตรูแต่กลางทาง ยายีจะกลับไปมิมาแล

๑ พระเคราะห์ทั้งนี้เป็น ๙ แก่ลักษณะ เจ้าเมือง
ปราชัยแก่ข้าศึกแล

๑ ๑, ๔, ๖, ๗ อยู่ด้วยลักษณะในจรราศี ยายีจะมา
ปล้นแล

๑ ๔, ๒, ๕, ๖ หรือ ๗, ๑ อยู่ด้วยลักษณะ เจ้า
เมืองจะมีชัยแล

๐ ๒, ๔, ๕, ๖ แก่ลักษณะ ศัตรูจะมาถึงหนทางแล

๐ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗ เป็น ๒, ๕ แก่ลักษณะ
ข้าศึกจะมาจริงแล

๐ ๑, ๒, ๗, ๘ เป็น ๔ แก่ลักษณะ ศัตรูจะมาจะพ่าย
ไปเองแล

๐ ๖, ๕ อยู่ด้วยลักษณะ ศัตรูจะมาถึงพลันแล

๐ ๒, ๓, ๖, ๗ เป็น ๑๑ แก่ลักษณะ จะได้ลาภเพราะ
ผู้หญิง

๐ ผิแลพระ ๕ เล็ง ๒ ทายจุดเดียวกันแล

๐ ๑, ๓, ๗, ๘ เป็น ๕, ๖ แก่ลักษณะ ศัตรูจะกลับ
แต่กกลางทางแล

๐ เมษ, สิงห์, ฐนุ, พิจิก ผิว่าลักษณะอยู่ ๑, ๓,
๗, ๘ อยู่ด้วยกันในราศียายี่จะปราชัยแล ลักษณะอยู่ ๑,
๓, ๗, ๘ อยู่ด้วยกันสถิตในราศียายี่ จะมีไชยแล

๐ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗ เป็น ๒, ๕ แก่ลักษณะ จะ
ได้แก่ศัตรูจะให้ลาภ

๐ ๑, ๓, ๗, ๘ เป็น ๒, ๔, ๘, ๙ แก่ลักษณะ ว่า
จะหาลาภมิได้

๑ ลักษณะอยู่ ๒, ๔, ๕, ๖ อยู่ในวาระราศียายีจะมี
ไชยแล

๑ ๔, ๒, ๕, ๖ เป็น ๕, ๒, ๘, ๙ แก่ลักษณะ ว่า
ไปเถิดจะมีลาภสวัสดิ์

๑ ลักษณะ ๒, ๔, ๕, ๖ อยู่ในสถิตราศียายี จะ
ปราชัยแล

ทิศไชยภูมิแลมรณะภูมิ

อิสาน บูรพ์ อากเนย์
มรณะภูมิ อุดร ทักษิณ ไชยภูมิ
ประจิม

๑ ออกสงครามให้ดูทิศไชยภูมิแลมรณะภูมิให้แม่น
ตามโหราจารย์เจ้า

๑ ฝันว่าโยปราณออกซ้ายขวา เป็นยายีนาคไซร์ ถ้า
ออกขวาชื่อยายี ถ้าออกข้างซ้ายชื่อนาค ฝันไปศึกให้ไป
ยีนที่ชัยภูมิรมมีไชยแล

๑ ฝันที่มรณะภูมิจะปราชัย จะเสียหัวแก่ท่าน เมื่อ
จะยีนจำบังกันดินในที่ไชยภูมิ ให้ดูวาโยปราณ ฝันออกข้าง

ขวาชื่อยาย ให้รบท่านก่อนจึงจะมีไชยชนะแล

๑ ผีออกข้างซ้ายชื่อนาค ไห้ด ให้ท่านรบก่อนแล้ว
เราจึงรบ จึงมีไชยชนะแล

ตำรานาคพังสะ

๑ ให้ตั้งจุลศักราช เอา ๑๐๘ หาร เศษเอาอายุเมือง
นามเมืองบวก เอา ๒ บวก เอา ๔๕ คูณ เอา ๓๑๒ หาร
เศษตั้ง ๕ จ्ञาน ๆ บนเอา ๔ หาร จ्ञานถัด เอา ๖ หาร จ्ञาน
ถัดเอา ๘ หาร แลจ्ञานต่อมาเอา ๙ หาร จ्ञานต่ำเอา ๑๒
หารเศษจ्ञานหนึ่งเป็นเมือง จ्ञานสองเป็นเจ้าเมือง จ्ञานสาม
เป็นอำมาตย์ จ्ञานสี่เป็นโยธา จ्ञานห้าเป็นราษฎรทั้งปวง
ถ้าเศษทั้งห้านี้ไซ้รเมืองนั้นสุญ ถ้าเศษบาปเคราะห์ทั้งห้า
จ्ञาน จะเกิดยุทธทั้งเมือง ถ้าเศษสมเคราะห์ห้าจ्ञานจะ
เกิดสุขเมืองนั้น ถ้าเศษสุญจ्ञานใด บาปเคราะห์จ्ञานใด
สมเคราะห์จ्ञานใดก็ดี ให้ทายตามนั้นโดยดีโดยร้ายนั้นแล

๑ พระ ๑ เสวยฤกษ์ ๑ พระ ๒ เข้ามาเสวยด้วย
จะได้พระยาผู้ยกพลมาแก่พระยาบุษราชนิทานชาดกแล

๑ พระ ๑ เสวยฤกษ์ ๒ พระ ๒ เสวยฤกษ์ ๑
ท่านว่าพระมหากษัตริย์ทั้งสองจะได้รับกัน ได้เมื่อพระยา
สากยะราชนิทานแล

๑ **อนึ่งถ้าศัตรูยกมาล้อมเมืองเรา และจะรู้ว่าถอย
วันใด** ให้ตั้งหระคุณวันนั้นลง เอาชื่อผู้ถือพลบวกชื่อเมือง
เอา ๖๓๓ บวก เอา ๕ คุณ ๘ หาร ผิเศษศูนย์วันใด วัน
นั้นเข้าศึกถอยแล

๑ **ผิจะรู้กำลังศึกและผู้รบนั้น** ให้ตั้งมาศเกณฑ์ เดือน
นั้นลง เอา ๓๐ คุณ บวกดิถีเข้าเกณฑ์วันบวก เอามาศ
อย่าบวก เอายามยาตราบวก แล้วตั้ง ๔ ฐานๆ บนเอา ๗
หาร เศษเป็นนายทัพ ฐานต่ำเอา ๘ หาร เศษเป็นนาย
พล ฐานต่ำเอา ๙ หาร เศษเป็นนายทัพ ฐานต่ำเอา ๑๐
หาร เศษนั้นเป็นพลศึก ฐานใดมากผู้นั้นมีกำลังมากแล

๑ แล้วเอาเกณฑ์ทั้ง ๔ ผสมด้วยกัน เอา ๗ หาร
เศษ ๑ จะได้ผู้ถือตั้ง เศษ ๒ จะได้ผู้ถือธนู เศษ ๓ จะได้
ผู้ขี่ช้าง เศษ ๔, ๕, ๖ จะได้ผู้ขี่ม้า บมิได้ผู้ตี เศษ ๗ จะ
ได้ตัวทหารแล

เมืองที่ยกไปรบนั้นนามดีร้ายประการใด

พระอาจารย์เจ้า จะกล่าวโดยยุทธยาตราพลไปเอาบ้านเมืองท่าน ให้รู้ว่าเมืองใด นามดีนามร้าย ถ้าเมืองใดมีนามร้าย ให้ไปเอาเมืองนั้นเถิด ใต้ง่ายแล

ถ้าจะใคร่รู้ให้ตั้งศักราช เอา ๕ หาร เศษนั้นเอาเคราะห์ทั้ง ๘ ตัว ไปลบโดยอันดับ แลลบมิได้ตกนามใด นามเมืองนั้นร้ายแล

อนึ่ง ให้ตั้งหรรคุณ วันจะรบกัณเอา ๔ บวก เอาฤกษ์จะรบนั้นบวก แล้วตั้งสองฐานๆ บนเอา ๕ คุณ ฐานต่ำเอา ๔ คุณ เอา ๔ หาร

ท่านให้พิจารณาดูฤกษ์ในกระบวน ดังนี้และ:-

ผิจะรู้ว่าเดือนสุญ ให้ตั้งจุลศักราช ๑๒ คุณ แล้วนับแต่เดือนหกไปถึงเดือนจะทำบวก เอา ๑๐๘ หาร เศษเอานามเมืองอายุเมืองบวก เอา ๒ บวก เอา ๔๕ คุณ เอา ๓๑๒ หาร เศษตั้งห้าฐานดูจกล่าวมา และทหายดูเดียวกันด้วย

ผิจะรู้ว่าจะรักษานครได้หรือไม่ ให้ตั้งมหาศักราช ๓๑๒ หาร เศษตั้ง ๕ ฐาน ๑๐๘ หาร เอานามเมือง อายุ

เมืองบวก ตั้ง ๒ ฐาน ๆ บน ๙ หาร ฐานต่ำ ๘ หาร ผิเศษ
๐ ทั้งสองฐานเมืองนั้นจะสูญปีนั้นแล ผิเศษบาปเคราะห์ ๒
ฐาน จะยุทปีนี้และจะได้ยินข่าวร้ายแล

ผิจะรู้ว่าเสียเมืองฤาไม่ หรือเสียเมืองเมื่อใด เอา
มหาศักราชตั้ง เอา ๑๒ คุณบวกเดือนจะทำนั้น เอา ๑๐๘
หาร เศษบวกนามเมืองอายุเมืองตั้ง ๒ ฐาน ๆ บน เอา ๙
หาร ฐานต่ำเอา ๘ หาร ถ้าเศษ ๐ ทั้งสองฐาน เสียเมือง
เดือนนั้น หรือมิฉะนั้นก็ได้ยินข่าวในเดือนนั้นแล

ผิจะรู้ว่าวันใดเป็นวันเสียเมือง ให้ตั้งมหาศักราช เอา
๑๒ คุณ บวกเดือนจะทำเข้าเอา ๓๐ คุณ บวกดิถีเข้าแล้ว
เอา ๑๐๘ หาร เศษบวกนามเมืองอายุเมือง เอา ๒ บวก
เอา ๔๕ คุณ เอา ๓๑๒ หาร เศษตั้งเป็น ๕ ฐาน ๆ บนเป็น
วันเมืองจะเสีย ถัดนั้นทายตามที่กล่าวมาแล้ว

อนึ่งจะรู้โชคเมือง ให้ตั้งศักราช เอา ๓ คุณ ๔ หาร
ลัพธ์นั้น เอา ๗ หารเศษ ๑ ข้าวยากหมากแพง เศษ ๒
จะมีราชทูตต่างประเทศเอาเครื่องบรรณาการแลนางมา
ถวาย เศษ ๓ ขาวน้ำทรมจะเกิดทั้งสองฐาน เศษบาป
เคราะห์ทั้งสองฐานเราทำได้ท่านแล

อนึ่งท่านให้ดูขุนพลผู้จะไปยุทธนั้นว่าจะดีฤ้าย
ท่านให้ตั้งศักราชลงเอาอายุผู้ถือบวกลบววกเดือนเข้าเอา
๑๒ หาร เศษ ๒, ๓, ๑๑ ชื่ออุดมยุทธ เศษ ๑, ๔, ๗, ๑๐
ชื่อมัธยมยุทธ เศษ ๖, ๙, ๓, ๐ ชื่อหิณยุทธ หาไชยมิได้
เลย

อนึ่งถ้าจะควรรายีนาคอร ให้ตั้งอายุผู้จะไปนั้นสอง
ฐานๆ บนเอา ๕ บวกลบ ฐานต่ำเอา ๕ บวกลบเอา ๙ หารทั้ง
สองฐาน ถ้าฐานใดมากชื่อย้ายไปเอาเถิดดีแล

มิจะรู้สรรพอาหารทั้งปวงถูกหรือแพง ให้ตั้งมหา
ศักราชปีจะทำนั้นลง เอา ๑๐๘ หาร เศษตามคามตาม
เกณฑ์ตราไว้ แล้วเอา ๓ คูณ ๘ หาร มิเศษ ๑, ๗, ๘ จะ
แพงมิเศษ ๐ จะแพงนักแล

อนึ่งเกณฑ์ข้าว ๑๑ ปลา ๑๕ พริก ๑๖ กระเทียม
๑๕ หัวหอม ๒๕ ผ้า ๒๖ หมาก ๙ พลุ ๓๖ น้ำอ้อย ๑๒
งา ๑๗ ทอง ๒๕ ถั่ว ๑๙ ขิง ๒๕ น้ำมัน ๒๘ น้ำผึ้ง ๒๗
เกลือ ๑๕ เงิน ๑๘ ขี้ผึ้ง ๒๓ น้ำตาล ๒๕ ผ้าย ๘ นาง
๕ วั ๑๒ พรหมณ์ ๑๕ แล ถ้าจะทำเดือนใดเอาตัวเดือน

นั้นบวก คือ เดือนอ้าย ๑ เดือน ๒ เอา ๒ จนทั้ง ๑๒ เดือน

ชื่อเมือง เสนาบดีและนายกพล

สิทธิการियะพระอาจารย์ท่านจะกล่าว โดยนามมหา
ทัศตพยากรณ์ทั้งแปดประการนี้ อันชื่อเมืองก็ดี เสนาบดี
ผู้จะเป็นนายกพลก็ดี และประกอบไปด้วยอักษรแปด
จำพวกนี้ ถ้าผู้ชายให้เอาปลายชื่อนั้น ถ้าผู้หญิงให้เอาต้น
ชื่อนั้นเป็นนามแล

ถ้าผู้ันได้ชื่อนั้นๆ ประกอบด้วยอักษรมี

- อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ ผู้ันชื่อ ครุฑนาม
- ” กะ ขะ ฉะ คะ ณะ ไชว์ ” พยัคฆนาม
- ” จะ ฉะ ชะ ฌะ ญะ ” สีหนามแล
- ” ฐะ ฐะ ฑะ ฒะ ณะ ” สุนัขนามแล
- ” ตะ ตะ ทะ ฐะ ณะ ” นาคนามแล
- ” ปะ ผะ พะ ภาะ มะ ” มุสิกนาม
- ” ยะ ระ ละ วะ ” คชนาม
- ” สะ หะ พะ อะ ” อัชนามแล

ถ้าผู้ใดซื้อครุฑนาม จะเป็นขุนพลนายกไชรั ให้เอา
 มุสิกะนามเป็นกองหน้า เอาพยัคฆนามเป็นปีกขวา เอา
 อักษนามเป็นปีกซ้าย และให้ยาตราในวัน ๑ ยาม ๕ ให้ได้
 ฤกษ์ ๕ วัไฉนลักขณาสิงหราชี แลท่านให้เลี้ยงกันก่อนแล้ว
 จึงเอาเพลตามฤกษ์แล ยกพลออกไปข้างประตูอีสานทิศ
 จึงจะมีไชยชนะแก่ศัตรูแล

ถ้าพยัคฆนามจะเป็นขุนพลไชรั ให้เอาสุนัขนาม
 เป็นกองหน้า เอาสิงหนามเป็นปีกขวา เอานาคนามเป็น
 ปีกซ้าย ให้ยาตราในวัน ๒ แลยาม ๔ ได้ฤกษ์ ๒ วัไฉน
 ลักขณากรกฎ แลให้ย้ายพลไปเป็นสองหมู่ แลให้โห้เอาชัย
 แลยกไปข้างประตูบูรพทิศ จึงจะมีไชยชนะแล

ถ้าสีหนามจะเป็นขุนพลไชรั ให้นำคนามเป็นกอง
 หน้า เอาสุนัขนามเป็นปีกขวา เอาครุฑนามเป็นปีกซ้าย
 ให้ยาตราในวัน ๓ ยาม ๖ ให้ได้ฤกษ์ ๑๕ วัไฉนลักขณาตุล
 ราชี ให้โห้เอาชัยแล้ว จึงยกพลไปอาคเนย์ทิศ ไปจึงจะ
 มีไชยชนะแล

ถ้าสุนัขนามจะเป็นขุนพลไชรั ให้เอาครุชนามเป็น
กองหน้า มุสิกนามเป็นปีกขวา เอาพยัคฆนามเป็นปีกซ้าย
ให้ยาตราในวัน ๔ ยาม ๒ ให้ได้ฤกษ์ ๑๑^{๑๑} ไว้ลักขณาใน
กันย์ราศี ให้ย้ายพลออกเป็นสองหมู่ ให้ให้เอาชัย ยก
พลออกไปข้างทักษิณทิศไชรั ไปจึงจะมีไชยชำนะแล

ถ้าหาคนามเป็นขุนพลไชรั ให้เอาสุนัขนามเป็นกอง
หน้า เอาครุชนามเป็นปีกขวา เอามุสิกนามเป็นปีกซ้าย
ให้ยาตราในวัน ๔ กลางคืน ยาม ๗ ให้ได้ฤกษ์ ๒๒^{๒๒} ไว้
ในลักขณาภุมราศี มีไชยชำนะแล

ถ้าเอามุสิกนามเป็นขุนพลไชรั ให้เอาพยัคฆนาม
เป็นกองหน้า เอาชนามเป็นปีกขวา เอาสีหนามเป็นปีก
ซ้าย ให้ยาตราในวัน ๑ ยาม ๕ ให้ได้ฤกษ์ ๑๙^{๑๙} ไว้ใน
ลักขณาธนูราศี ให้เลี้ยงกันก่อนจะยกพลไป มีไชยชนะนำ
แล

ถ้าคชนามเป็นขุนพลไชรั ให้สุนัขนามเป็นกองหน้า
เอาครุชนามเป็นปีกขวา เอามุสิกนามเป็นปีกซ้าย ให้

ยาตราในวัน ๔ ยาม ๗ และวัน ๗ ยาม ๔ กลางคืน ให้
 ได้ฤกษ์ ๕ ไร่ในลักขณาเมถุนราศี ให้โห่ร้องเอาไชยก่อน
 จึงยกพลออกไปมีไชยชำนะแก่ศัตรูแล

ถ้าอักษนามเป็นขุนพลไชรั ให้เอาสีหนามเป็นกองหน้า
 เอานาคนามเป็นปีกขวา เอาสุนัขนามเป็นปีกซ้าย ให้
 ยาตราในวัน ๖ ยาม ๓ ให้ได้ฤกษ์ ๒ ไร่ในลักขณาใน
 พฤศภราศี จึงจะมีชัยชำนะแก่ศัตรูแล

นามขุนพลฝ่ายศัตรูกับฝ่ายเรา

ถ้าขุนพลที่นำพลมาสู้เรา ได้นามอักษรดังนี้ ตะ
 ณะ ณะ ทะ นะ ไชรั
 เป็นนาคนาม ฝ่ายเราใช้
 ขุนพลอักษร อะ อา อี
 อี เอ โอ เป็นครุฑนาม
 ออกต่อสู้ จึงจะมีไชย
 ชำนะแล

ถ้าขุนพลที่นำพลมาสู้เรา ๒ ได้อักษรนาม ปะ ผะ
พะ ภาะ มะ ชื่อมุสิกนาม
ฝ่ายเราใช้ขุนพลมีอักษร
กะ ขะ คะ ฆะ งะ
พยัคฆนาม ชัยชำนะแล

ถ้าขุนพลที่นำพลมาสู้เรา ๒ ได้นามอักษรดังนี้ ฎะ
ฐะ ฑะ ฒะ ณะ ชื่อ
สุนัขนาม ขุนพลฝ่ายเรา
ใช้อักษร จะ ฉะ ษะ
ณะ ญะ สีนามออกรบ
ชำนะแล

ถ้าขุนพลที่ยกพลมาสู้เรา ๒ ได้อักษรชื่อดังนี้ สะ หะ
พะ อะ เป็นอักษนาม
ขุนพลเราใช้อักษร ยะ
ระ ละ วะ ชื่อคชนาม
ออกรบ มีชัยชำนะแล

ว่าด้วยยามจะยาตรา และจะหยุดผลของบุญพล

พระอาจารย์ท่านห้ามโดยนามจะยาตรา ในวัน
มิประกอบด้วยนามนั้นแล ถ้าครุชนามจะยাত্রาก็ดี จะ
หยุดก็ดี ห้ามมิให้ยาตรา และมีให้หยุดในวัน ๒ นั้นแล

ผู้เป็นพัยคณนาม จะยাত্রาก็ดี จะหยุดก็ดี ห้ามมิ
ให้หยุดแลยาตราในวัน ๓ นั้นแล ผู้สีหนามจะยาตรา จะ
หยุดก็ดี ห้ามมิให้หยุดแลยาตราในวัน ๔ นั้นแล

ผู้เป็นสุนัขนาม จะยাত্রาก็ดีจะหยุดก็ดี ห้ามมิให้
ยาตราและหยุดในวัน ๕ นั้นแล

ผู้มุสิกนาม ห้ามมิให้ยาตราแลหยุดในวัน ๖ นั้นแล

ผู้นาคนาม ห้ามมิให้ยาตราแลหยุดในวัน ๖ นั้นแล

ผู้อักษนาม และคชนาม ห้ามมิให้ยาตราแลหยุดใน
วัน ๗ นั้นแล

นามที่เป็นมิตรแลศัตรูกัน

พระอาจารย์ท่านกล่าวไว้

วันศัตรูกัน

๑	ครุฑนาม		๒	พยัคฆนาม	
		ศัตรู			ศัตรู
๗	นาคนาม		๕	มุสิกนาม	
		ศัตรู			ศัตรูกันแล
๓	สีหนาม		๔	สุนัขนาม	
		ศัตรู			
๘	คชนาม		๖	อักษนาม	

วันเป็นมิตรกัน

๑	ครุฑนาม		๓	สีหนาม	
		มิตร			มิตร
๒	พยัคฆนาม		๔	สุนัขนาม	
		มิตร			มิตรกันแล
๗	นาคนาม		๘	คชนาม	
		มิตร			
๕	มุสิกนาม		๔	สุนัขนาม	

ลักษณะนามตามเพศต่างๆ

- อะ นาคนามตัวผู้
- อา นาคนามตัวเมีย
- อิ เสนะตัวผู้

อี	เสนะตัวเมีย
อุ	เหยี่ยวไฟตัวผู้
อู	เหยี่ยวไฟตัวเมีย
กะ	เสือโคร่งตัวผู้
ขะ	เสือโคร่งตัวเมีย
คะ	เสือเหลืองตัวผู้
ฅะ	เสือเหลืองตัวเมีย
งะ	เสือปลา
จะ	ราชสีห์ตัวผู้
ฉะ	ราชสีห์ตัวเมีย
ชะ	ราชสีห์หนูปุงศก
ฌะ	ไกรสรสีห์ตัวผู้
ญะ	ไกรสรสีห์ตัวเมีย
ฎะ	สุนัขตัวผู้
ฐะ	สุนัขตัวเมีย
ฑะ	สุนัขจิ้งจอก
ทะ	สุนัขในตัวผู้
ณะ	สุนัขในตัวเมีย

- ตะ นาคราชตัวผู้
- ถะ นาคราชตัวเมีย
- ฐะ งูสิงพาพิศมิได้
- ทะ งูทัฬหพา
- นะ งูเห่าปล้อง
- ปะ พญาหนู
- ผะ หนูพุก
- พะ หนูท้องขาว
- ภะ หนูหริ่ง
- มะ หนูผี
- ยะ ช้างเผือกตัวผู้
- ระ ช้างเผือกตัวเมีย
- ละ ช้างดำตัวผู้
- วะ ช้างดำตัวเมีย
- สะ ม้าเผือกตัวผู้
- หะ ม้าเผือกตัวเมีย
- พะ ม้าตัวเมีย

เบญจปักษี

สิทธิการียะท่านกล่าวไว้ในเบญจปักษี ถ้าแลพระยา
 พระองค์ใดจะยกพลไปยุทธด้วยราชศัตรูนั้น และจะให้มิไชย
 ชำนะได้ จงรู้ในลักษณะเบญจปักษี ให้บริบูรณ์โดยยาม
 วันแลเพลาคเลือนตามราษีประถม มัชฌมและอวสานทิศ
 ยกพลเข้ารบนั้นจรรู้ที่ตั้ง โดยกุมาร ราชชา อันเป็นไชยทิศ
 นั้น หนึ่ง จะลวงด้วยเล่ห์คือเบญจจะอาวุธเป็นประธาน เมื่อ
 จะตั้งกฤษณ์ เมื่อจะกองไฟราย ให้รู้ลักษณะไม้อันจะเป็น
 ฟืนกฤษณ์นั้น หนึ่งโสด อะอาคือเสนะ อี้อี้อืออุโลก อุอุ
 ชื่อกากะ เออชื่อสาระสะ โอเอาชื่อมยุระ ในทิศบูรพา
 เป็นสถานแห่งเสนะ ในทิศทักษิณเป็นสถานแห่งอุโลก ใน
 ประจิมทิศเป็นสถานแห่งกากะ ในอุดรทิศเป็นสถานแห่ง
 สาระสะ ในท่ามกลางเป็นแห่งมยุระ ท่านทั้งห้านี้มีได้แปร
 แลอยู่ประจำทิศเป็นนิจ ให้พิจารณาในตารางกระบวนนั้น
 เอาไม้enamใส่อยู่ประจำทิศ เว้นแต่ทิศกฬฝ่ายกุมาร, ราชชา,
 ชรธา, มรณะ, พละ ทั้งห้านี้ย่อมแปรหกนาที นาทีหนึ่งจึง
 แปรจากทิศทุกชั่วโมงวันแล

เมื่อเสนาะมายังฐานะกุมารในหกนาที่นั้น ถ้าได้เพลลา ๑ พอรุ่งก็ตี ให้เอาม้าเป็นประธาน ฟืนอันกองไฟกฤษณ์นั้น แต่คนเดียว จึงเอาไฟนั้นแจกกันให้จืดชืด ถ้าได้ เพลลา ๓ ให้เอาปืนไฟเป็นประธาน เอาไม้ไล่เป็นฟืนกฤษณ์ ถ้าได้ เพลลา ๔ ให้เอาช้างเป็นประธาน ให้เอาไม้ซุ่มแสงเป็น ประธานแล หรือจะใช้ไม้กำจายเป็นฟืนกฤษณ์ก็ได้ ถ้าได้ เพลลา ๗ ให้เอาธนูหน้าไม้เป็นประธาน ให้เอาไม้ซุ่มแสง เป็นฟืนกฤษณ์ ถ้าได้เพลลา ๒ ให้เอาดาบหอกเป็นประธาน เอาไม้กำจายเป็นฟืนกฤษณ์ ถ้าได้เพลลา ๖ เอาช้างเป็น ประธาน เอาไม้ซุ่มแสงเป็นฟืนกฤษณ์เท่านี้เสนาะมายังกุมาร ถ้าเสนาะมายังราชา ถ้าได้เพลลา ๒ ก็ตี เพลลา ๓ ก็ตี ให้เอาช้างสารเป็นประธาน ให้เอาไม้กำจายเป็นฟืนกฤษณ์ ถ้าได้เพลลา ๑ เอาปืนไฟเป็นประธาน ให้เอาไม้ไล่เป็นฟืน กฤษณ์ ถ้าได้เพลลา ๔ เพลลา ๗ ก็ตี เอาปืนไฟเป็นประธาน ให้เอาไม้ซุ่มแสงเป็นฟืนกฤษณ์ ถ้าได้เพลลา ๕ เอาม้าเป็น ประธาน ให้เอาไม้กำจายเป็นฟืนกฤษณ์ เท่านี้เสนาะมายัง ราชา ถ้าให้ผู้อื่นต่อแต่อุโลก กากะ มยุระ ดุจกัน

พระอาจารย์กล่าวไว้ประการหนึ่ง เมื่อทำตามมหา
พิไชยสงครามไชร์ ให้ดูในเบญจะปักษรี ประระณำ คือ
ว่า การเวกปักษรีหนึ่ง

หงส์ปักษรีหนึ่ง

มยุระปักษรีหนึ่ง

โกญจปักษรีหนึ่ง

โกกิละปักษรีหนึ่ง

อันว่าการเวกปักษรีนั้น คือ พระมหากษัตริย์พระองค์
หนึ่ง จะเอารั้พลดำเนินไชร์จึงมีพระสุรเสียงอ่อนโอวาทแก่
ฝูงบรรพสัตว์วิรุฬ และมื่ออชฌาสัยอันจะครองพลด้วยมุกุต
แลอาจสามารถว่า จะผจญข้าศึกศัตรูให้พินาศได้

หงส์ปักษรีนั้น คือ พระมหากษัตริย์เมื่อจะเอาพล
ยาตรา มีลิลลาอันมหิมาดั่งราชหงส์ เมื่อจะออกจากถ้ำทอง
ฉะนั้น และมีพรหมวิหารอิริยานุภาพอันรอบคอบ แลรักษา
รั้พลมิให้จลาจลอันตราย พระองค์อาจสามารถที่จะให้ศัตรู
พินาศได้

มยุระปักษรี คือ พระมหากษัตริย์เมื่อจะยกพลออก
จากพระราชเสมาไชร์ จึงให้อุโฆษพระสุรเสียงบังคับทัพ

แก่ราษฎรทั้งหลาย โทษานุโทษเห็นคุณวิธีกฎหมายทั้งหลาย แลพระองค์นั้นอาจสามารถ ที่จะให้ศัตรูพินาศได้แล

โกญจะปักษรึ้น คือ พระมหากษัตริย์ จะยกพลเสนาออกไปจากที่สี่มามณฑล จึงมีพระราชโองการสีหนาท ประดุจดั่งหัตถสาร มีพระโองการอาจสามารถที่จะให้ศัตรูพินาศได้แล

โกกิลปักษรึ้น คือ พระมหากษัตริย์ เมื่อจะเสด็จออกจากพระนครนั้นไซ้ร้ จงเห็นอดีตอนาคตแลโทษานุโทษ จงเห็นประโยชน์อันจะมาถึงพระองค์ท่านโดยพลานุผลนั้นแลมีพระโองการสั่งเกตแห่งเหตุผล อันจะลุลามเกียรติยศ อาจให้ศัตรูถึงแก่ความพินาศได้แล

ลักษณะข้างศึก, ม้าศึก, รถศึกแลยอดทหาร

อันลักษณะข้างศึก ผิว่าข้างตัวโตเติบสูงรูปร่าง รวดเร็วกล้าหาญวงงา และโขมดหัวดุจแก้งปั้น เท้าทั้งสี่ยืนยันมั่นคงประดุจเสาประโคน ปากแดงดุจชาติ ตะคุย

หลังดูจวงเกาทัณฑ์ น้ำเต้าฟุ่มเต็มตาจุดดาว งาทั้งสอง
งอนดูจงอนรถ หูใหญ่ ข้างสะบ้าดูจุดจามรเท่าทั้งสี่ งวง
และหางสิ่งถึงดิน มีน้ำมันหน้าหลังเสียงจุดฟ้าร้อง เมื่อ
ดำเนินดูจราชสีห์ ดำปลอด ข้างนั้นมีชัยในสงครามแล

ลักษณะม้าศึก เท่าทั้งสี่นั้นกลมยาว เอวกลม
ตะโพกผาย หูทั้งสองชั้น ปลายปากยาวเขี้ยวเล็กแหลม
ดูเขี้ยวหมี เสียงแผดร้องดูเสียงนกกกระเรียน เล็บแดง
มีกำลังรวดเร็วจุดตั้งจักร์ หางเลื้อยถึงสันเท้าแลดูจุดหงส์
เดินเร็วเสมอมิได้หยุดหย่อน ลั้นดูจกลีบสัตบุษขาว รูป
งามมีกำลังรวดเร็วดูไกรสรสีหราช ลักษณะดังนี้ตระกูล
ชาติอาชานัย

ลักษณะรถศึก ดุมทั้งสี่เท่ากันเสมอลระวา เอาเหล็ก
หุ้มเอาหนังสือดาวจรู มีธงไชยสำหรับประดับด้วยแก้วเงิน
ทอง มีสำเนียงดูเสียงฟ้า ดังนี้มีชัยแก่ศึก แลม้าเทียม
รถนั้นให้อ้วนฟักล่าหาญดูจที่กล่าวมาในม้าศึกนั้นแล

ยอดทหาร ตัวนั้นเติบสูง ตาและผมดำหูใหญ่ คาง
หนวดร้องฟันแลจมูกแหลม ฝ่าตีนสั้นน่องใหญ่ ท้องใหญ่

เป็นรูปตุ่ม ใจเหี้ยมกล้าหาญเร็วแรง เนื้อเป็นล่ำเป็นก้อน
อยู่สันหลัง ตะโพกผาย หัวตุงหัวข้าง ตาแลหูไวสงสถาน
ตั้งรูปมหิงษ์แลราชสีห์ หลังใหญ่แบนกว้างศอกหมัดเจรจา
ถ้อยคำสุภาพ ดังนี้ลักษณะทหารยอดเยี่ยมแล

ขุนพลจะเข้ารบศึก

เมื่อจะเข้าทำณรงค์สงครามหรือเข้าสู่แดนข้าศึก ให้
จับนางพระธรณีใส่หิ้ว แล้วอธิฐานว่า ข้าพเจ้ามุ่งหมายจะ
ทำร้ายแก่ผู้ใดหามิได้ มาราชการสำหรับแผ่นดิน ขอนาง
พระธรณีเป็นที่พึ่ง จงช่วยคุ้มครองอย่าให้อันตราย แล
เอาคุณพระพุทธรเจ้า คุณพระธรรมเจ้า คุณพระสังฆเจ้า
คุณบิดามารดา คุณอุปัชฌาย์อาจารย์ จงมาเป็นที่พึ่ง
พำนักแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะออกณรงค์สงคราม ขอให้
แคล้วคลาดจากเครื่องศาสตราอาวุธของข้าศึกทั้งปวง ขอให้
ข้าพเจ้ามีสวัสดิมงคล จึ่งให้ภาวนาพระคาถา ดังนี้:- คัจ
ฉะอะมุหมิ โอกาเสติฐาหิ นะโมพุทธาเย มะอะอุ ยะธา
พุทโมนะ อะสังวิสุโลปะสะพุกะ สังวิธาปุกะยะ กะปะสัง

จะปู เยสาปะสิสะ ยะธาพุทโมนะ ฯ เครื่องสาตรามิได้
ต้องเลย

หลักที่ต้องยึดมั่นในสงคราม อย่าด่าข้าศึก อย่า
เจรจาปลาวาจาหยาบช้า อย่ามุ่งมาดแก่เพื่อนกัน ให้จิต
จงตรง อนึ่งผ้าขาวนุ่งห่มแล้ว อย่าให้เอาทำผ้าเสื่อ ทำ
ผ้าโพกศีรษะ หาศิริมิได้

ตำรานี้เป็นศิริสวัสดิมงคล พระอาจารย์กล่าวไว้ว่า
มีปัญญาอันประกอบด้วยวิชาการ ให้รักษาตัวเพื่อจะ
ให้แคล้วคลาดจากศาสตราวุธและโมฆภัยอันตรายทั้งปวง
ปราศจากเสียดจัญไรทั้งปวง ให้ประพฤติตามที่กล่าวมา
นี้เถิด

อนึ่ง ถ้าจะไปณรงค์สงครามหรือไปค้าขาย ห้ามลูก
เมียข้าคนอื่นซึ่งอยู่ภายหลังอย่าตีหม้อข้าวหม้อแกงบน
เรือน อย่าตบตีคนบนเรือน ให้เลือดตกทับเรือน อย่าให้
ตบมือเล่นต้นรำให้จงได้

ถ้าจะไปราชการสงคราม ให้อาบน้ำก่อนค่อยไป เมื่อ
จะนอนทุกครั้งให้ล้างเท้าเสียก่อน ถ้าจะตัดผมตัดเล็บมือ

เล็บเท้า ให้ตัดวัน ๒, ๔, ๖, ๗ ถ้าจะสระผม ให้สระวัน ๓, ๗ ถ้าจะเรียนวิชาความรู้ให้เรียนวัน ๕ อนึ่งห้ามอย่าเอาผ้าぬ่งเช็ดหน้า อย่าล้างหน้าด้วยกระบวยกระลา ให้ล้างหน้าด้วยขัน อนึ่ง อย่าฆ่าสัตว์ที่ต้องปีเกิด จะเป็นการถอยอายุ เมื่อจะถ่ายมูลหนักเบา ให้หันหน้าไปประจิมและอุดรจึงจะดี อย่าถ่มน้ำลายลงที่อาจม ถ้าถ่มที่นั่นเจรจาหาสง่ามิได้ ครั้นถ่ายทุกข์แล้วให้อาบน้ำเสีย ถ้าหาน้ำอาบมิได้ให้ล้างหน้าลูบตัวเสีย ถ้าจะอาบน้ำคลองแลห้วยธาร ห้ามถ่ายมูลหนักเบาลงในน้ำ ถ้าตัวอยู่บนบกบนเรือนบนไม้ ถ่ายมูลหนักเบาลงในน้ำได้แล

ลีลาศาสตร์ของจอมทัพ

โลกะวัตตรนั้น กล่าวคือพระมหากษัตริย์เจ้าเป็นจอมทัพตามขัตติยประเพณีอันประกอบด้วยพระปรีชาญาณ ซึ่งครองพิภพทุกๆ พระองค์นั้น

แต่ประถมกาล ดำริจะใคร่ได้ราชสมบัติและประโยชน์แก่พระองค์นั้นหามิได้ พระองค์ย่อมยังประโยชน์แก่

ประชาชนทั้งหลายว่า ชนจำพวกใด ควรทรมานอาตมา ก็จะมีทรมาน จำพวกใดควรจะยกยอกก็เพียงยกยอ แลอาตมาก็พึงประโยชน์แก่ประชาชนทั้งปวง แลครั้นได้ราชสมบัติแล้วก็ทรงพระกรุณานุกาพว่า ประชาชนทั้งปวงเป็นโมหันทการ มิได้รู้จักคุณโลกะวัตรธรรมแลทำทุจริตต่างๆ ก็ได้ทุกข์ ในปัจจุบันชาติอนาคตชาติ จึงแต่งให้เป็นราชประณัติสั่งสอนแจกทั่วไปให้รู้จักผิดแลชอบ แลทรงพระราชดำริ ซึ่งจะปองประโยชน์แก่ประชาชนทั้งปวง นั้นเป็นนิจันรันตร์ หาเวลาที่จะล่วงมิได้ เสมอตั้งพระราชบุตร ครั้นถึงเพลาทีเสด็จทรงออกกว่าราชการก็ประพฤติตามโลกะวัตร สนทนาด้วยเสนาบดี จะได้ว่า ราชการผ่านแผ่นดินดีร้ายประการใด สนทนาด้วยแพทย์จะได้รู้จักพระโรค สนทนาด้วยโหราจะได้รู้ชั้นชาติร้ายประการใด ครั้นเพลาราตรีกาลนั้น ประพฤติตามทางธรรมวัตร ครั้นเพลาระถมยามนั้น เสด็จออกให้หาพฤตมาตย์ราชครู อันเป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิตเฝ้าสนทนาธรรมกถา เพื่อแจ้งในธรรมวัตร จักให้จำเริญพระปรีชา จะให้เห็นใน

อิชโลภย์ กล่าวคือ พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาสั่งสอนบรรพ
สัตว์ ครั้นเพลาทุติยยามเสด็จแต่ในพระราชมณฑลเศียร ให้
สมเด็จพระราชบุตร พระราชหนัดดาและพระวงศาธิราชทั้ง
ปวงเฝ้า แล้วนำเอาครุฑธรรม ๑๑ ประการ แลทศธรรม
๑๐ ประการ และพระธรรมต่างๆ มาแสดงโอวาทแก่พระ
ราชบุตร พระราชหนัดดาและพระวงศาธิราชนั้น กล่าวดู
พระพุทธเจ้าเทศน์สั่งสอนเจ้าภิกขุอันเป็นชินโรส เมื่อเวลา
ตุติยยาม ทรงพระราชดำริพระกระแสธรรมวัตรโลกะวัตร
และวางใจมีแจ้ง ก็ฟังเอาพระปรีชาชำระให้แจ้ง กล่าว
ดูพระพุทธเจ้าเทศนาแก้ปริศนาธรรม แก้เทพยดาในกาล
เมื่อเพลาสามยาม ครั้นจตุยามจะใกล้รุ่งเอาพระปรีชาเป็น
พระเนตรส่องญาณไปทั่วอาณาจักรพระนคร แลผู้ใดจะควร
ทราบก็ฟังทราบ ผู้ใดควรยกก็ฟังควรยก ตามฐานตาม
ควรด้วยวิชาการ แลนักปราชญ์ทั้งปวงสรรเสริญพระนาม
ว่า พระจอมทัพชั้นธเสมา ถ้าพระมหากษัตริย์เจ้าได้ทรง
ประพฤติตามพุทธจรณาดังนี้ไซ้ อาณาประชาราษฎร์ทั้งปวง
จะสุขเกษม พระเกียรติยศก็จะถาษาปรากฏในนานา

ประเทศทั้งปวง เป็นอุดมกษัตริย์ ครั้นดับชาติจะอุบัติใน
เทวโลก จะได้เป็นพระยาเทวราชยิ่งกว่า พระยาประเทศราช
ทั้งปวงแล

อนึ่ง ประเทศกรุงใด ๆ พระมหากษัตริย์เจ้าทรงธรรม
แล้วก็ดี ถ้าจตุสดมภ์นั้นประทุษแล้วเมื่อใด และประเทศ
กรุงนั้นจะฉิบหายดุจเดียว ด้วยเหตุจตุสดมภ์นั้นเป็นเพลิง
หลายกอง พระมหากษัตริย์ผู้ทรงธรรมนั้น คือ น้ำกระออม
เดียว จะดับเพลิงหลายกองนั้นไม่ได้ ประเทศกรุงนั้นจะ
ฉิบหาย แลประเพณีโลกทั้งปวงย่อมมีที่อาศัยเป็นปัจจัย
แก่กัน จึงจะตั้งอยู่ได้ แลอาจารย์ประพฤติตามพรหมจรียา
ได้นั้น อาศัยอันเตवासิก บุรุษจะบำเพ็ญทานและศีลได้
อาศัยภรรยาบรรณนาย ๆ พลงจะทำสงครามได้นั้น อาศัย
ยุกกระบัตรเกียกกายกองแล่นไชร้ทั้งปวง พระมหากษัตริย์
เจ้าย่อมอาศัยอำมาตย์ราชบุโรหิตพินิจฉัยทั้งปวง ซึ่งประกอบ
ด้วยปรีชา ช่วยค้ำชูพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์จึง
ครองประชาชนได้ ถ้าอำมาตย์ราชบุโรหิตทั้งปวง ประทุษฐ
แล้ว พระมหากษัตริย์จะครองประชาชนมิได้ แลอำมาตย์

ราชเสวกทั้งปวงต้องคำนักปราชญ์ ถึงมาตราว่าสมเด็จพระ-
มหากษัตริราชเจ้า ทรงธรรมก็ดี แต่ทว่าเป็นน้ำกระออม
เดี่ยว จะดับเพลิงหลายกองนั้นมิได้ จึงประชานร่อนนักแล

แต่บุรพกาลสืบมานั้น บุรุษผู้ใดจะได้ยศฐาบรรดา-
ศักดิ์ ย่อมชวนชวายเป็นขอรับในราชกิจ จึงจะได้ยศศักดิ์จะ
หายยศศักดิ์ได้ด้วยพัสดุเงินทองหามิได้ และลักษณะผู้ทำ
ขอรับแลได้ยศศักดิ์นั้น ด้วยเหตุกุศลแต่บุพการมาเป็น
อุปถัมภ์ ตกแต่งให้เกิดปัญญา เจริญชนอีกก็จะเป็นผล
ตั้งบุพคุณผู้ปฏิบัติในทเวะโลกย์ ก็เห็นคุณแลชอบซึ่งทำให้
แลผู้นั้นก็ดำริว่า อาตมาได้ยศศักดิ์นี้ อาจรู้ด้วยทำชอบ
จะได้ด้วยพัสดุของเงินหามิได้ แต่ประณมอาตมาปรารถนา
หวังความชอบ จะใคร่ได้ยศฐาศักดิ์ก็ได้ตั้งปรารถนา ถ้า
อาตมาทำทุจริตก็ได้ทุยศไป ในปัจจุบันกาลถ้าดับสังขาร
ธรรม ก็ไปสู่ทุคติแล อาตมาจะอุตส่าห์ทำชอบสืบไป ก็
จะเร่งได้กฤตยศยิ่งๆ ขึ้นไปว่านี้แล

ครั้นดำริเห็นคุณแลโทษ ก็ตั้งอยู่ในสุจริตธรรม
ประชานแต่ก่อนจึงเป็นสุขสมบุรณ์ และประเพณีโลกทั้ง

ปวงนั้น ครั้นซื้อแล้วย่อมขายเอากำไร แล้วครั้งนี้ได้ผู้รั้ง
เจ้าเมืองนั้นเสียเงินคล ๘ ชั่งคล ๙ ชั่งคล ๑๐ ชั่งคล แล
ครั้นราคากรุงแพงแล้วก็ร้อนใจราษฎร แลลักษณะผู้ซื้อ
ยศฐาด้วยทรัพย์ เหตุอกุศลบุพการีมาครอบงำผู้นั้นๆ จึง
หาปัญญาไม่ได้ แลบังเกิดโลภมีกำลังจึงหาแต่เงินกับทอง
มาซื้อยศฐาบรรดาศักดิ์ แลเนื้อความทั้งนี้ตั้งเป็นตัวอย่าง
ธรรมเนียมไว้ในแผ่นดิน แลสืบมานี้หาผู้ทำชอบเป็นบำเหน็จ
มาซื้อเอายศฐาบรรดาศักดิ์มิได้เลย แลคิดจะหาเงินกับทอง
มาซื้อยศฐาบรรดาศักดิ์ก็เร่งจะร้อนใจแผ่นดินหนักหนา

อันว่าลักษณะให้เกิดศึก ๑๓ ประการ

๑. เกี่ยวกับเขตแดนที่เป็นขอบขันธเสมา
๒. ด้วยเหตุทรัพย์สมบัติ
๓. ด้วยเหตุช้างม้า
๔. ด้วยเหตุสตรีภาพ
๕. ด้วยเหตุผู้ยุยง
๖. ด้วยเหตุเสียความสัตย์

๗. ด้วยเหตุอุปทูตราชทูตให้ขาดเหลือทางพระราชไมตรี
๘. ด้วยเหตุฆ่าฟันผืนฝ่าย
๙. ด้วยเหตุข่มเหงลูกค้ำวานิช
๑๐. ด้วยเหตุผู้คนข้างม้าน้อย
๑๑. ด้วยเหตุราษฎรบ้านเมืองเสีย แลไปยังทุระสถาน
๑๒. ด้วยเหตุโอบอ้อมเอาสตรีก่านไว้
๑๓. ด้วยเหตุพระมหากษัตริย์ข้างหนึ่ง

คดีห้าประการของแม่ทัพ

ถ้าผู้ใดจะเป็นแม่ทัพ ให้รู้คดีห้าประการดังนี้

๑. คิดกลให้อุบายเห็นผู้ใดจะได้จึงให้ไปทำ ถ้าจะฝึกสอนทหารให้มีสง่า ข้าศึกจึงจะมีที่เกรงกลัว แล้วให้ตั้งตัวมีอำนาจตั้งราชสีห์
๒. น้ำใจโอบอ้อมแก้ทแก้แล้วทหารทั้งปวงให้เสมอกัน ถ้าผู้ใดทำความชอบจึงพิททูลให้ ผู้ใดทำผิดให้ทำตามผิด อย่าถือโทษผู้น้อย

๓. ให้พิจารณาตรองความแล้วจึงสั่ง ตั้งงาช้างมีแต่จะยาว จงรักษาความสัตย์ ทำการสิ่งใดให้แน่นอนอย่าเจรจาเป็นคำสอง
 ๔. ศิษยกมารู้ว่าแม่ทัพเคยชนะเพราะพลมาก ฝ่ายผู้จะแก้ทัพรับมือได้เพราะมีพลน้อย อย่าถือตัวเองอาจอกรบเมื่อกำลังกล้า จงหาที่มั่นให้ได้ก่อนจึงต่อสู้ แล้วตรองอุบายหมายชนะแล้วจึงทำ
 ๕. ถ้าตัวเป็นแม่ทัพถึงจะไปตีเมืองใดมีรีพลมาก อย่าคิดกำเริบทรยศต่อเจ้านายของตัว
- ผู้ใดรักษาดีห้าประการไว้ครบถ้วน ก็ควรเป็นแม่ทัพ

ได้

โทษที่จะเกิดมีแก่แม่ทัพ ๑๐ ประการ

๑. คำรบหนึ่งพึงถือแต่น้ำใจ ไม่รักชีวิตคิดว่าตัวเข้มแข็ง ไม่ตรองดูให้รู้กำลังศึก
๒. คำรบสองไม่ส่งโดยปัญญาว่า การร่อนหรือเย็นเห็นแต่จะทำโดยเร็ว

๓. คำรบสามมีน้ำจิตอันโลก ถ้าเห็นแก่โลกเอา
ทรัพย์ทำนผู้อื่นมาเป็นอาณาประโยชน์ โทษนั้นมีหลาย
ประการ

๔. คำรบสี่มีน้ำใจอ่อน ถ้าคนผิดมาอ้อนวอน ไม่ฆ่า
ตามอาญาศึก

๕. คำรบห้าเป็นคนหุเบา ถ้ามีผู้มาว่าสิ่งใดก็เชื่อฟัง
ไม่หนักแน่นตรึกตรองดูให้ละเอียด

๖. คำรบหกมีแต่ใจโมหันธ์ไม่เลือกคนดีใช้ กลับให้
คนชั่วเป็นใหญ่บัญชาการ ทหารมักเสียใจ

๗. คำรบเจ็ดถือตัวว่าไม่มีใครเสมอ ทำการไม่ปรึกษา
นายทัพนายกอง

๘. คำรบแปดไม่เอาใจของตัวเป็นแน่ ฟังแต่คำคน
พูด เพราะเชื่อถือเอาถ้อยคำมาทำศึก

๙. คำรบเก้าตัวเป็นแม่ทัพไปที่เปลี่ยวแลกันดาร มิได้
มีความเมตตาแก่ทหาร

๑๐. คำรบสิบกำเรบอิสริยยศ พูดจาข่มขี้ติเตียนเพื่อน
ฝูงทั้งปวง

ผู้ใดสละมิได้ไม่ควรเป็นแม่ทัพ

ลักษณะมีชัยแปดประการ

๑. คิดอ่านตกแต่งที่ชอบ
๒. เพราะเหตุมีปัญญา
๓. เพราะเหตุโหราให้ฤกษ์ฆานาที่ดี
๔. เพราะเหตุช่างมักล้ำหาญดี
๕. เพราะเหตุมิได้ขาดอาหาร
๖. เพราะเหตุมิได้เป็นโรคอันตราย
๗. เพราะเหตุตกแต่งการแลพิธีอันชอบกล
๘. เพราะเหตุลุลอบเข้าเฝ้าเมืองได้

ลักษณะของกระบวนศึก

๑. หัวศึก คือ นายกพล
๒. มือศึก คือ กองหัวป่า
๓. เท้าศึก คือ ช่างม้า
๔. ตาศึก คือ โหรา
๕. ปากศึก คือ ทูต
๖. เขี้ยวศึก คือ ทหาร

- ๗. หูศึก คือ คนปลอมทัพ (จารกรรม)
- ๘. กำลังศึก คือ ไพร่พลเมือง

ลักษณะปราชัยสิบประการ

- ๑. อำมาตย์เสนาบดีหมองใจ
- ๒. ด้วยเหตุทหารหมองใจ
- ๓. พระมหากษัตริย์แลเสนาบดีมิได้พร้อมมูลกัน
- ๔. เหตุช้างม้ามิได้กล้า
- ๕. อดอยากและขาดอาหาร
- ๖. เหตุเกิดอุปทวะโรค
- ๗. เหตุไพร่พลหมองใจมิได้พร้อมมูลกัน
- ๘. เหตุทหารมิได้กล้าหาญ
- ๙. เหตุโหราให้ฤกษ์เพี้ยน
- ๑๐. เหตุฝั่งอากาศรพ้อาคม

ลักษณะดำเนินศึกสิบประการ

- ๑. **ดำเนินดูจเมฆ** อันลักษณะศึกดูจเมฆนั้น ให้พลช้างพลม้าพลรถพลเดินเท้า แลทหารนำพลไปก่อน แล้ว

ให้จัดรูปผลไม้ทั้งสี่ยกตามไป แล้วกริธาพลไปตาม ดูกหัว
คราดแลศีรชะคราดนั้นแล

๒. ดำเนินคูกงูเลื้อย ให้พลข้างพลม้าพลราชรถพล
เดินเท้า ยกไปเป็นชนิดตามลำดับ ติดตามกันสะพรั่งไป
แล

๓. ดำเนินคูกอมณฑก ให้ทหารถือหอกดาบธนูหน้า
ไม้อยู่ระหว่างจัดรูปพยุหทั้งสี่ ครั้นเห็นข้าศึกให้ควบตรู
กันเข้ารบเอา

๔. ดำเนินคูกเสื่อแลราบสีห์ ทัพลวงตั้งอยู่กลาง
ให้พลทหารอยู่รอบจัดรูปพยุหทั้งสี่หมู่ให้อยู่ทั้งสี่ด้าน

๕. ดำเนินคูกโพงพาง สองตราบทั้งซ้ายขวาให้มี
ข้างแลสามๆ แลพลทหารเป็นระยะเรียงกันไป จึงให้ทัพลวง
แลพลข้างไปตามหลังแล ให้พลเดินทั้งปวงนำหน้า
ติดกันไปอย่าให้ขาด

๖. ดำเนินคูกข้างอก ให้เรียงพลทั้งสี่หมู่ แล้วจึง
ให้เลือกเอาทั้งทหารชาวข้างขวาม้าชาวรถแลพลเดินเท้า
ทหารทั้งรี้รายกันออกไปอยู่ในแผนกละแห่งๆ

๗. ดำเนินคุดหงส์บิน ทักหลังแลพลข้างไปก่อน แล้วให้จัตตุรงค์พลทั้งสี่แยกกองยกไปเป็นซ้ายขวา แลข้างหลังเป็นสามหมู่ตามทัพหลวง

๘. ดำเนินคุดจรวงผึ้ง ให้จัตตุรงค์พลทั้งนั้น แลพลรบทหารทั้งปวงกลุ่มกันไป

๙. ดำเนินคุดปลวก ให้พลทั้งสี่หมูนำหน้าติดกันไปก่อน จึงให้ทัพหลวงแลพลข้างไปตามหลัง แล้วให้ยกม้ากลุ่มกันเข้ารบเอา อย่าให้กระเด็นคุดจทอดไกลนแล

๑๐. ดำเนินคุดจักรเพลิง ให้จัตตุรงค์พลทั้งสี่หมู่ แลทหารทั้งปวงบ่าหน้าศีกออกไปแล้ว ยกให้พร้อมกันโดยรวดเร็วคุดจักรนั้น

กลทำลายศึกหกประการ

๑. ตัดไม้ทับทางเสียด
๒. อาจารย์ผู้วิเศษบันดาลให้เป็นลมฝน
๓. ให้แล้วด้วยถ้อยคำ
๔. ผิงอาถรรพ์อาคมในทางที่จะมา

๕. ทำลายทางที่จะมานั้นเสีย
๖. ไขน้ำให้ไหล

ลักษณะตกแต่งบำรุงศึกเจ็ดประการ

๑. เสกศึก คือ ให้ทำพิธีสงฆ์พิธีพราหมณ์ ถ้าเอาน้ำมนต์นั้นสรองสนาน เทพยดาสำหรับณรงค์ พระมหากษัตริย์ แลอำมาตย์เสนาบดีผู้ใหญ่ แม่ทัพนายกองข้างม้ารีพลทั้งปวงจงบริสุทธ์แล้ว จึงให้แต่งเครื่องกระยาบวดนมเนย ชูเทียนข้าวตอกดอกไม้ ปลูกศาลขึ้นบูชาสักการะพระเสื้อเมืองทรงเมืองแลเทพยดาอันรักษาชั้นธเสมา ทำดุจกล่าวมาแต่หนหลัง แล้วจึงเอาน้ำมนต์สรองสนานมารดข้างม้ารีพลโยธาทั้งปวง มีชัยชนะแล

๒. นอนศึก ถ้าทัพเรายกไป รู้ข่าวท่านยกมาไซ้ไร ให้ยกพลเราไปตั้งริมเขาก็ดีริมป่าก็ดี ภูมิสถานแห่งใดก็ดี ให้ห้ามเสียงข้างม้าผู้คนปืนใหญ่น้อย ระงับเสียงฆ้องกลอง จงสงบนั้นแล

๓. ปลูกศึก เพื่อเหตุไพร่พลเหนื่อยล้าหอบหิว คำนึงถึงบุตรภรรยาเกลือกจะบังเกิดความขลาดกลัว อาจคิดจะ

หนีศึก ให้นำยกปรนปรือเลี้ยงดูให้กินอยู่จรงอบคอบ ให้
โห่ร้องประโคมดนตรีฆ้องกลองแตรสังข์ แลปี่ในใหญ่น้อย
ซึ่งข้างมาเล่นเพลงหอกดาบธนูให้ขึ้นสำราญใจไพร่พลทั้ง
ปวงนั้นแล

๔. กำลังศึก ถ้าศึกแก่ช้านานจะเลิกทัพถอยก็มีได้
และจะสืบไปก็มีได้ และให้ผ่อนคนซึ่งป่วยไข้ส่งมาแต่ทัพ
ศึก แล้วจึงให้แต่งขาม้ากระสุนดินประสิว และรีพลส่งเพิ่ม
ไป ให้แต่งค่ายคูล้อมจรงอบคอบมั่นคง แลให้พระราชทาน
รางวัลเลี้ยงดูกินอยู่กันปลุกใจไพร่พล ทหารให้กล้าหาญมี
กำลัง

๕. ยังศึกให้กล้า เมื่อยังมีได้รบพุ่งกันให้กระทำทำ
นั้นไว้ก่อน พระราชทานรางวัลแก่ทหารทั้งปวงแล้ว ให้
สมนาการด้วยถ้อยคำอันไพเราะ แม้นได้ทรัพย์สินสิ่งของมา
มากน้อยเท่าใด อย่าให้ฉวยชิงตรวจตราเอา มาตราว่าศึก
เราแตกก็อย่าให้ซึ่งโกรธเอาโทษแก่แม่ทัพนายกอง ให้โอบ
อ้อมเอาน้ำใจด้วยถ้อยคำอันดี

๖. ระวังศึก ถ้ายกทัพไปถึงประเทศเขตแดนท่าน
แล้วไซ้ ให้ตั้งเป็นค่ายใหญ่ไว้ ให้โหราจารย์หาฤกษ์ผา

นาที่แลทิศอันเป็นศุภมงคลนั้น ให้บำรุงเลี้ยงทหารจงบ่มหน้า อย่าให้อดอยากขาดอาหาร แล้วให้ประหยัดห้ามปรามไพร่พล อย่าให้ข้าศึกรู้เหตุผลประการใดๆ ครั้นถึงที่กันดารที่ผจญที่รบพุ่งไซ้ ปล่อยให้ไพร่พลทั้งปวงรู้จักการที่คิดอ่านนั้น ให้แต่แม่ทัพนายกองรู้เท่านั้น แล้วอย่าให้ตีฆ้องกลองทั้งล่ำลือสืบไป

๗. ขู่ศึก เมื่อใกล้ถึงที่ผจญ ให้คิดอ่านแต่งกลศึก ๒๑ ประการ ซึ่งกล่าวมาแล้วนั้นให้จงครบก่อน จึงให้ยกทัพดำเนินไปดู่จไกรสรลีสานั้นแล

ลักษณะจะเลิกทัพกลับคืน พร้อมด้วยกลอุบาย

ถ้าพระมหากษัตริย์พระองค์ใด ยাত্রาทัพเข้าไปในแดนท่านเพื่อจะทำยุทธนั้น ให้กระทำสีหนาทเหมือนราชสีห์เมื่อจับช้างสาร แม้นราชสีห์จะจับเขียดตัวน้อยตัวหนึ่งก็ดี ย่อมกระทำสีหนาทด้วยกำลังฤทธิ์ ดุจดั่งจับช้างสารนั้นเช่นกันแลคิดอ่านตักแต่งการจงครบ สำเร็จกิจด้วย

กำลังปัญญาไซ้ แม่นเสด็จประพาสยาตราไปปราบอริท-
ราชศัตรูแห่งใด ๆ ก็มีชัยชนะแล

เหตุที่จะเลิกทัพกลับคืนนั้สั้ประการ

๑. เหตุว่าศึกนั้นยกไปช้านานแล้ว
๒. ขาดอาหาร
๓. ช้างม้ารีพลป่วย
๔. กำลังรีพลน้อย

อุบายในการเลิกทัพกลับคืนนั้สั้ประการ

๑. **อักษั้หัตตะ** ให้ผ่อนช้างม้ารีพลป่วยทั้งปวงนั้นไป
ก่อนแล้ว จึงทำเป็นรูปหุ่นไว้ให้ถือศาสตราวุธ ครั้นเพล
ใกล้พลค่ำ จงเอารูปหุ่นปักไว้บนหอรบแลรอบค่ายนั้น อย่า
ให้ยิงปืนใหญ่น้อยและฆ้องกลอง ห้ามปากเสียงจงสงบอย่า
ให้ครั้นเครงได้ ให้กองเพลิงรายไว้ทุกแห่ง ครั้นตกแต่ง
สำเร็จแล้วรีบให้นายกพลนั้นรีบหน้าไปก่อน แล้วจึงให้
อำมาตย์เสนาบดีทหารอาษาช้างม้ารีพลทั้งปวงปองหลังไป
ตามโดยรวดเร็วแล

๒. สัทธฤทธะ ให้เป่าปี่ฆ้องกลองแตรสังข์ยิงปืนใหญ่ แลเป็นนกสับ โห่ร้องทำอำนาจครั้นแตร จึงให้นายกพลเร่ง ยกริบบินหน้าก่อน แลจึงให้เสนาบดีอำมาตย์หมู่ทหาร อาษา ช่างม้ารี้พลทั้งปวงปองหลังไปตามรวดเร็วกลับทัพคืนเถิด

๓. ปากการาคะ ให้บำรุงค่ายคูซึ่งปรักหักพังซ่อมแซม แปรลงขึ้นจงบริบูรณ์แล้ว จึงให้เป่าปี่ตีกลองแตรสังข์ จง กีกก้องครั้นแตร จึงให้นายกพลค่อยลิลินำหน้าไปก่อน ให้อำมาตย์เสนาบดีทแกล้วทหารรี้พลช่างม้าทั้งปวง ให้ ปองหลังไปตามโดยสารพิลาสกลับคืนมาโดยผาสุก

๔. มัดกับประพะ ให้เอายาพิษใส่ลงในน้ำที่เขาจะ อาศัย แลให้ไขน้ำแลขุดหลุมตัดไม้ปักไว้ ณ ทางที่เขาจะ มาตามจงมิดชิด แลให้นายกพลเร่งรีบไปหน้าก่อน แล ให้ทหารอาษาอันองอาจ แลช่างม้ารี้พลทั้งปวงปองหลัง ตามมาโดยเร็วนั่นเอง

กลการยุทธ

พระมหากษัตริย์ทั้งสองฝ่ายกระทำยุทธกัน แลพระ มหากษัตริย์องค์หนึ่งปราชย์ไชรั อยาควรให้พระมหากษัตริย์

ผู้มีชัยชนะ ติดตามโดยจับพลันทันด่วน ให้พิจารณาคิด
อ่านตักแต่งการจงครบ แล้วจึงค่อยไปตามจึงจะดี หนึ่งถ้า
ศึกนั้นแตก จะทำการควบคุมประสมศึกนั้น ให้ศึกนั้นสงบ
ไซ้รั มีลักษณะสองประการ.-

ก. วาริเอคะ ให้ดูเยี่ยงดุงประมงลากปลาวงริมน้ำ
ลากอวนทั้งสองข้างไว้แล้ว แลช้อนปลาเข้าในอวนตาม
สายน้ำอันไหลไปนั้นแล

ข. กาละยุก ให้ดูเยี่ยงเหมือนกาบินตามรัง ถ้าศึก
แตกหนีแล้ว เข้าศึกข้างหนึ่งตามไซ้รั ให้ศึกซึ่งแตกแบ่ง
พลออกเป็นสองเหล่า ให้รบชานเข้าตามกระบวนอัน
กล่าวไว้ว่า วาริเอคะนั้น ก็จะมีชัยชนะแล ถ้าศึกฝ่ายเรา
แตกหนีเข้ามาไซ้รั ให้อำมาตย์เสนาบดีที่มีได้แตกนั้น สืบ
คิดไปตักยืนไว้ ศึกที่จะติดตามนั้นมีอาจตามมาเลย ศึก
ข้างเรามีชัยชนะแล

พระมหากษัตริย์องค์ใดจะทำยุทธกันไซ้รั ให้มีความ
เสนาหาแก้อำมาตย์เสนาบดีแลทหาร ไพร่พลข้างม้า แล
พระราชทานรางวัล เพื่อให้มีน้ำใจรักพร้อมมูลกัน ถ้าพระ

มหากษัตริย์พระองค์ใด แลเอาฉบับเป็นบรรทัดฐาน ประพฤติตามกล่าวไว้นี้ ก็จะมีชัยชนะแก่ข้าศึกศัตรูทั้งปวง แลพึงมีใจจินดาปรารถนา พินิจพิจารณาคิดอ่านในการพิไชยสงคราม สำหรับยุทธรกันคอยช่องจงทุกทีพาราตรี เป็นนิจกาลอย่าให้ขาด ครั้นการประยุทธรกันชอบด้วยตำราพิไชยสงครามอันกล่าวมาแล้ว ก็เป็นนายกพลได้ หากผู้จะเสมอเหมือนเปรียบปรานมิได้เลย

ว่าด้วยพระราชพิธีแลอาคมของลัง

พระอาจารย์ผู้วิเศษแห่งอุประเทศศาสดราพิไชยสงคราม ตามนามสมุทตในคัมภีร์โหรากะบิลชาตุว่า ยังมีพระมหากษัตริย์เจ้าองค์หนึ่ง ทรงพระนามชื่อว่า พระยาทัฬหาลราช เสวยราชสมบัติในเมืองชนมรหัชฐี มีโยธาไต่ถึงโกฏิหนึ่งบริบูรณ์ด้วยสมบัติเป็นอันมาก จึงทรงพระดำริว่า พระยานกษัตราชราช อันเสวยสมบัติในเมืองโหรหัชฐีนั้น มีรีพลพลโยธาหมู่ทหารอาษาน้อยนัก จำจักตรีธาพลช้างม้าทหารไปเอาสมบัติ ก็จะได้โดยง่าย ทรง

พระราชดำริแล้ว จึงดำรัสสั่งเสนาบดีให้แต่งรีพลช้างม้าหมู่ อาษาโยธาเสร็จแล้ว พระองค์ให้หาฤกษ์ เมื่อได้ฤกษ์ดีแล้ว ก็ยกทัพหลวงมาโดยทางสถลมารค สิบห้าวันก็บรรลุถึง โหราหะฉุฉินคร พระองค์ก็ให้ล้อมไว้ แลครั้งนั้นพระยานักขัตราศาสตร์ได้ยินเสียงโยธาช้างม้าอื้ออึงเป็นโกลาหลยั้งนัก ก็ตกพระทัยประจุกทำวามฤตยูจะมาเอาชีพแห่งพระองค์ จึงเสด็จออกท่องพระโรงหลวง ดำรัสสั่งให้เสนาพฤตมาตย์ มาพร้อมกัน แล้วก็คิดราชการว่า บัดนี้ข้าศึกมาถึงเมือง จะคิดประการใด อันว่าโยธาแห่งพระยาทัพบาลราช ถึง โกลุณีสณพิภกมหิมามาก เราจะทำประการใดดี

พระราชครูเสนาพฤตมาตย์คิดกันแล้ว ก็กราบบังคมทูลแก่พระเจ้าอยู่หัวว่า ถ้าพระองค์เจ้าคิดฉันทิด ข้ำพระพุทธรเจ้าทั้งหลายจะขอกระทำตาม จึงทรงพระดำริน พระทัยด้วยมานะกษัตริย์ว่า กูเป็นกษัตริย์พระองค์หนึ่ง อันทัพบาลราชก็เป็นกษัตริย์องค์หนึ่งเหมือนกัน แลจะดูหมิ่นทินแคลนกันได้ แม้พาลเข้ามาสักเท่าใดๆ ก็ตาม ถึงว่าพาลรำน้อยก็ดี ก็จะได้เห็นดีกัน เมื่อพระองค์รำพึง

ตั้งนั้นแล้ว พระองค์ตั้งพระทัยเอาคุณพระรัตนตรัยแก้ว ทั้งสามประการ และคุณพระฤๅษีนารอด พระฤๅษีพรหมสูตร พระฤๅษีนักขัตตารา พระฤๅษีคัชระโหราเดช ท่านทั้งสี่ พระองค์ซึ่งกล่าวไว้ในพระคัมภีร์โหราศาสตร์พระพิไชย สงครามนี้

จึงมีพระราชโองการตรัสสั่งแก่เสนาบดีโหราพฤตมา-
มาตย์ ให้หาฤกษ์แต่งการพิธีสงฆ์สามวัน สำหรับจะเอา
น้ำพระพุทธรมนต์ มะกรูด สัมปอयरदनายกพล แลนายทัพ
นายกองทแกล้วทหาร รั้พลช้างม้ากันเสนียดจิ้งไรโภยภัย
ทั้งปวง ให้สวัสดิมงคลมีชัยชนะแก่ข้าศึก ตั้งปะรำพิธี-

ให้เอาไม้ลำตรงแก่ดี ๘ ลำ อันขึ้นไปได้ ๑๐ ศอก รั้
๑๑ ศอกทำเป็นช่อแป้ ตั้งลงแล้วให้เอาทองปิดเสาทั้งนั้น
แล้วให้ดาดเพดานด้วยผ้าขาวบริสุทธิ์มุ่มะไบ ย่อมปิดทอง
ทั้งสิ้น แล้วถากที่กว้างจัตุรัส ๑๐ วา แล้วจึงเอามูลพระ
อศุภราชมาละลายทั่วทั้งนั้น แต่งรูปเทียนดอกไม้ไปอาราธนา
พระตถาคต แลให้ไปไหว้พระสงฆ์เจ้าแลสามเณรในพระ
อาราม ขอทรายในท้องพระวิหารนั้นมาใส่จนทั่ว แล้วปลุก

ศาลสี่ทิศสูงเพียงดาทำราชวัตรรอบ แล้วให้เขียนรูปภาพ
ด้วยกระยารงแลเส้นขาด รูปราหู รูปอสูร รูปไวยราพ
ทั้งสี่ด้าน จึงทำบัตรกว้าง กระทงสิบหกอัน ให้ใส่กัน
เสาสี่กระทง แลแต่งบัตน้อยห้าบัต ให้ทำฉัตรเงินฉัตรทอง
ฉัตรนากใส่กรอบ แล้วให้ตั้งฉัตรใหญ่ห้าชั้น ที่ตรงกลาง
นั้น ให้เอาไม้เบญจคุณห้าประการ คือ ไม้มะขามหนึ่ง
ไม้ราชพฤกษ์หนึ่ง ไม้กรรมมะพฤกษ์หนึ่ง ไม้แสมสารหนึ่ง
ไม้จิงบายหนึ่ง เอาเป็นพินหุงข้าวใส่บาตร แลเครื่องกระ
ยาบวดขนมมนมเนยสิ่งละเก้าสิ่ง ดอกไม้มีกลิ่นแก้้ดอก
มะพร้าวสี่คู่ขนเทียนทองปักแห่งละเล่ม น้ำสี่ขันสัมฤทธิ์
เมื่อจะหุงข้าวขนมมนมเนยเครื่องกระยาบวดนั้น ระคนด้วย
มะพร้าว نارิกะ แล้วบูชาด้วยข้าวดอกดอกไม้รูปเทียนชะมด
พิมเสน กฤษณาเงินทองผ้าแพรพรรณ แตรสังข์ระฆังฆ้อง
กลองพินพาทย์ พิไชยเกร็ดดนตรีจงถ้วนแล

จึงสมเด็จจบพิชนักขัตตราชราช ให้จัดแจงเอาข้างต้น
ที่เลือกได้ลักษณะอันประเสริฐ แล้วตรัสถามมุขมนตรีว่า
นักขัตได้วันนั้นปีนั้น แล้วจึงสมเด็จจบพิชให้จัดไว้ แล้ว

ให้หาโหรามาคิดคุณ เอาชื่อข้างอันแต่งไว้นั้นได้เท่าใดตราไว้ จึงเอานักษัตริย์จะขึ้นนั้น กับอักษรได้เท่าใดบวกด้วยอักษรข้าง แล้วเอาวันกำเนิดผู้นั้นตั้งลงนับอักษรได้เท่าใดลบลงเศษยังเท่าใด จึงเอา ๓ คูณ ๗ หาร ผิดว่า เศษตั้งนี้ ๑, ๓, ๕, ๖ จึงให้ชื่อข้างนั้นจะมีชัยแก่ข้าศึก อาจเป็นศิริ สวัสดิมงคลแก่พระมหากษัตริย์ ถ้าเศษตั้งนี้ ๐, ๔, ๒ เอามิได้ ให้เลือกเอาคนอื่น เมื่อได้เศษตั้งบังคับแล้ว ให้ยกพลผู้จะขึ้น แลเสนาบดีซึ่งนามต้องกันกับข้างนั้น เอามะกรูด ส้มป่อยอันทำด้วยพระพุทธรูปมนต์สะเกษข้างแล้ว จึงให้นายกพลเสนาบดีผู้จะขึ้นสะเกษนุ่งขาวห่มขาวใส่เสื้อ แล้วให้ขับช้างไปยืนในสถานที่กระทำพิธี บ่ายหน้าช้างไปสู่บูรพทิศ แล้วให้โหราหาฤกษ์ผานาทีแล้วจึงอัญเชิญเทพยดา คือ ท้าวทรรฐราช พระยาภูเวรราช พระยาวิรุฬหกราช พระยาวิรุฬห์ปักษราช ท่านทั้งสี่พระองค์นี้ ท่านจะให้ข้างมีชัยชนะแก่ข้าศึกทุกเมื่อ แล้วจึงอาราธนาพระมหาฤกษ์ทั้งสี่พระองค์มานั่งเป็นประธาน ท่านให้พรแล้ว ให้ตามเทียนรูปรมสิ่งของต่างๆ หอมทั้งหลายจึงเอา

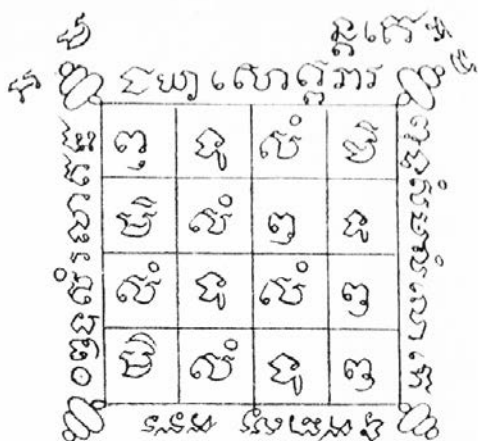
ด้ายพรหมจารีอันมีนามต้องลักษณะ มาจับมวงคลัชยก้า
เส้น จับมวงคลสูตรก้าเส้น ประพรมด้วยของหอม แล้ว
เอาพระคาถานี้เสก.-

โสทหายะ ฆะเตสิๆ กิงการะณัง ฆะเตสิๆ มะระณัง
โคหิสะนาไตร อหังปิดตังชา นามิ ทะสะคะสะอาสาระทุหัง
ทุหังฯ พระคาถานี้ทรงบริกรรมภาวนาเมื่อเสด็จเข้าสู่บรรทม
ก็ได้ แม้นศัตรูมันจะมาสะกด ทั้งแปดทิศก็ทำไม่ได้ มัน
ยืนแข็งอยู่ทำร้ายมิได้

สัพเพปุริสาโท มนุสะโจโรละลาสาหะ ฯ พระคาถา
นี้เสกน้ำประไฟสามที่ศัตรูเห็นเป็นค่ายมาก ทำวันหนึ่งคุ้ม
ได้จนสว่าง

พระคาถาสองบทนี้ของพระวัดน้อยนางมุก เจ้าอธิการ
เมืองเพชรบุรี ถวาย

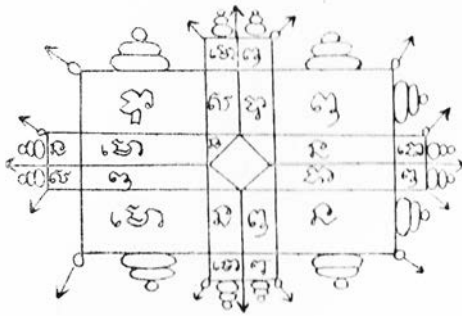
ยันต์ดวงนึ่งเสื่อแล

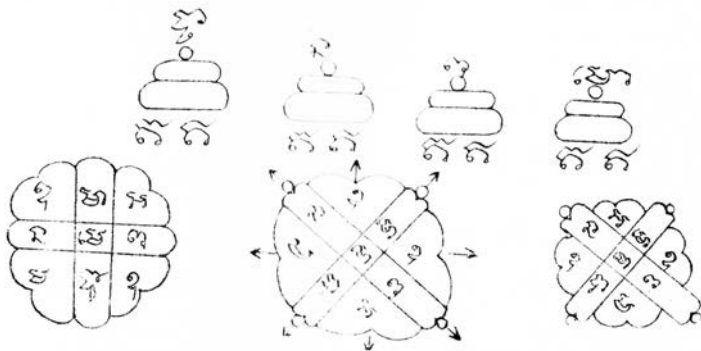
๑ ปุริสสะทะมะสาระถิ คัดนำไม้ อหังการิ่งหิงกา-
รัง ๕ เสกขมื่นแต่งทหาร

๑ จัดตาปัดโต ยะธาเอเกปัดโต, อธิฐาติ, มะอะอุ,
นะโมพุทธาเย, นะเตเพชกััง สัพเพชะนัง กะชะคะฆะงะ,
พุงสาหุภาเวนะ, อัจฺจึอัจฺจึ, นะสะราสะเรนะ, มังสังมังเส,
นะจัมมังจัมเมนะ, ตะติตั้ง, ตะติตั้ง. ๕ เสกน้ำมนต์ศพลับ

ยันต์ดวงนี้ลงตะกรุด

ยันต์ทั้งหมดนี้ลงผ้าประเจียด

๐ เสกด้วย ๐ นะโมพุทธานะ โมพุทธานะ นะโม
 ธานะ นะโมพุยะ นะคมพุทธา ชาระมิติงโส ชาระมิติงสา
 พุทธานุสสะติ ชรรมานุสสะติ.

๑) นะมะอะสะคะโตอะระหัง สะคะโตอะนัตตา. ๗
พระคาถานี้เสกน้ำมันเข้าสงคราม

หลักในการแต่งตั้งอำมาตย์เสนาบดี ขุนเมือง, ขุนวัง, ค้าง, นาแลขุนพล

พระมหากษัตริย์เจ้าองค์ใด อันทรงทศพิชราชธรรม
อันประกอบด้วยศีลขันธสมาธิ ขันธปัญญาขันธ แลเมตตา
กรุณาขันตาคุณ แลให้พิจารณาหามิตรอันสนิทสนอง
พระองค์ คือ จตุรงค์มนตรีอันเป็นอัครเสนา คือ ให้ปรากฏ.-

แต่งตั้งอัครมหาเสนา แต่งตั้งจากบุคคลที่ปรากฏว่า
ขุนพลผู้ห้าวหาญการณรงค์ครองพระองค์นริน, ครองแผ่นดิน
ให้กว้าง, กอปรด้วยช้างด้วยม้า, ครองไพร่ฟ้าโยธา
หาญ, หว่านธนะทรัพย์ให้คลังหลวง, เลี้ยงราษฎรทั้งปวง
ให้ชื่น, ให้เห็นใจอาษา, หาผู้สวามีภักดี, รักษาราชอาณาจักร,
ตริหาคนตั้งนี้เป็นอัครมหาเสนาบดี

แต่งตั้งขุนวัง ผิดขุนพลใจซื่อ, ขุนบสี้อยคำอำพราง,
ขุนบอองคนางแก่เจ้า, ขุนบเถียงคำทำว, ขุนบค้อยน้ำวเดือน

กษัตริย์, ขุนประหยัดคอย, ขุนร่วมถ้อยรับทุกข์, ขุนบมิ
 รุกความผิด, ขุนรู้จิตจอมราช, ขุนบมิคลาดปฏิบัติ, ราชา
 นุวัตก็รู้ยัง, สิบทกหวังบอกไว้, ขุนตั้งนี้หนอให้แต่งตั้ง
 ขุนวัง

แต่งตั้งขุนเมือง ขุนไต่หวังรักษาชอบ, ขุนไต่ประกอบ
 ใจธรรม, ขุนแผดฝันใจจ่าย, ขุนบเข้าฝ่ายหนตน, ขุนบ
 ยลสินจ้าง, ขุนบอ้างทงศักดิ์, ขุนรักษ์ราชเสมอดัว, ขุน
 บมัวเมียงาม, ขุนตามจับคนร้าย, ขุนรู้ยกย้ายโดยการ,
 ขุนไต่ชาญสำนวน, ขุนบปรวนตามผิด, กิจสิบทห้ประการ
 สารายุบลนี้แล ขุนตั้งนี้ดีแท้แต่งตั้งขุนเมือง

แต่งตั้งขุนนา ขุนไต่บเคื่องใจราษฎร, ขุนไต่บห่อน
 ให้บาดใจคน, ขุนไต่ท่าวลใจไพร่, ขุนไต่ข้าวเต็มฉาง, ขุน
 บรู้จักบางจักบึง, ขุนรู้ค่านึงเอาชอบ, ขุนรอบรู้คดีควร,
 ขุนจะรวนความโลภ, ขุนรู้โอบเอาใจ, ขุนแผ่ไพร่เป็นทาง,
 ขุนบปลงวางลุ่มดอน, ขุนบหย่อนให้ผิด, ขุนรู้คิดกำลังพล,
 ขุนรู้ปรนผ่อนหา, สิบทตราแต่งไว้ขุนตั้งนี้พึงให้แต่งตั้ง
 ขุนนา

แต่งตั้งขุนคลัง ขุนไต่แสงหาสร่วย, ขุนไต่ช่วยสิน
รอง, ขุนไต่ปองแต่งคำ, ขุนไต่หน้าหลังตรี, ขุนไต่ตำริฐ
การ, ขุนชำนาญรู้จ่าย, ขุนไต่บ่ายบให้เปลือง, ขุนบให้
เคื่องใจ, ขุนไต่บให้สิ้นพร้อง, ขุนไต่บให้หมองเจ้าได้, ขุน
ไต่ให้คนรักษ์, ขุนไต่ชักลูกค้ำบังเหตุ, ขุนไต่รู้เลิศโวหาร,
ขุนไต่สารคิดควรดี, สิบสี่อย่างบอกชี้, ขุนผู้ใดดูจนี้, จงตั้ง
ขุนคลัง

แต่งตั้งขุนพล ผิหวังจะตั้งขุนพล จงรู้กลศึกอันพิลึก
นี้สรรพเสริจยี่สิบเอ็ดประการตามที่ได้กล่าวมาแล้วแต่ต้น
จึงจะแต่งตั้งขุนพล

ว่าด้วยบทคาถามหาพิชัยสงคราม

๑ สัพพะชนะนาพหุชนะนา, กุมาโรวากุมารีวา, อีถีวา
ปริโสวา, พานีโซวา เอหิมะมะ ๒ มะทุซุหัง ๒ อิทะคะมะ
อะแห่งตัวกู อุ แห่งท่านทั้งหลาย จะมาทำร้ายกุกิบมิได้,
นะโมพุททายะ จงงจะงรงสาหะ ๒ มะชาคะสะระทะพุ ๒
มะละลาหัง ๒ อะโสเสกไซ ๒ นะจั้งจั้ง โมจั้งจั้ง, พุละลาย

ธา ละลาย บคีน ๗ มาเรโส มานัสสะ ๗ พุทธานุสสะติ
 ชำมานุสสะติ สังฆานุสสะติ เอหิจิตตัง เอหิมะมะ ๗ อิเม
 กามาวะจะรัง อิติมาโสมา ๗ อิหิจิตตัง เอหิมะมะ วัต-
 ตัสสะนะวิพันธะนัง นะวิตรังคะเร ๗ ผูกคาถาท่านเจ้าคุณ

คาถาพระเจ้าห้าพระองค์

๐ นะโมสุคะโตอะตีตาจะ นะโมสุคะโตอนาคะตา
 นะโมสุคะโตปัจจุปันนา, ปัญจะพุทฺธามะहेสินัง, อิหังมะหา
 ปะระวิปัญจะพุทฺธา, สัพพะปัญญัตถุญญาณัปปะฏิเวทังนะวะโร
 กุตตะระ ชำเมหิ, สิทธิพุทฺธามะहेสินัง, ปะเวระกัสมะบัง
 พุทฺธาสุคะโตโคตะมัง, หิตะสัมปันนังเมตโตโย อะนาคะตัง,
 ปัญจะพุทฺธราชาโต ปะระวิยัง มาตุคัพกังปฐิตัง อัจฺจนิทิมะ-
 หาอะโหสิมาคัพกัง, นิกขะमितะวาคัพกัง, ปะติจฺฐิตังวา จุติ
 ฎิปะสันธิวา จะตุโลกะปาลา รักขังมะหาอัจฺฉิริยัง, สะกะ
 ละมะหาปะระวิยัง อากาสะพรหมาคัจฺฉัยยะ คัพกัง เอกะ
 โกลาหะรัง คังคายังสะถิสสะมัชฌะคัมภีรัง มะทะมุปปะละกะ
 มุทฺธาทา รุกขะขันธังปัดตะสาทปะทุมา สัตตา สัตตา

ไปวะรัง ปะทะมาบุบผาดาทาตา สะกะละปะทะะ วียง ปะภูะ
ละทุมป์ปะละทาทา อากาเสวิต ถาระวิตะปะทุมะสัตถุฉันนัง
สัตตตะสัตตตะเกสะราภู ประระปัสันทาวายุกันชัง สะกะละ
จักวาพัง ทิปตุริปะวัชระนากาละ สังขาโต สะกะละมะหา
ปะทะะวิภา เคสะเจ ปัญจะพุทธาอุปันนัง สังจังอะธิปัญจะ
พุทธา, ทะสะปาทาลักขะณัง อะหังคะเหตะวา ทัสเสสะสิ
เตสุระนัง ทามะดาวา นิทิวา คัมพะปาตุระเมโหดุนัง ยะปะ
ทะลักขะณัง พัทธะนิสสายะ คันตุพาลูกา มัตติกังปัญจะ
บผา ปุชชะลิลาเหชะโพทะระนียง อะยังเต สุวัณณะระชะภูะ
สะหะสัพพะพิชชา ชิปะเมวะสะมิชะติ ๫

นะโมสุคะโตสิขิโต ปวโร นะโมโกนาคะมะโน
พุทโธเสฐโฐ นะโมกัสสะ ไปพุทโธ อัคคะปะทะะวิกาละกา
สิลาขันทะกา สัพพะสุวัณณะระชะภูะปุราณัง จะละติริจะละ
ติพุททะปาตุระโหสุ สัพพะพิชะปะทะะวิชะละพิชะพุพะ กับ
ปะ รุกโขทาโตทิวะอุยยานัง อิทังพุทธาอุตะโกคัง สัพพะ
พุทธาปุราณัง สัพพะปัญญัตถุญญาณะปะติเวทัง ปะวะระอันตัง
ลักขะณัง พุทธาปะวะรัง ฉับพันณะรังษี โยโลกังจะมิตะ

ไชตัง สัตตะโลกัง พิชชังปาละโลกัง หะทยะสัมปะติ
 สะหะเทวา ปุชะยิงสุ พุทธาอะริชฺฌานัง สัจจังอะหังปุชฺชา
 อะหังวันทา อะหังปะสังโห อะหังโกเมตติคฺคณา สัพพะโสตถึ
 ภาวันตุเม ฯ

เหมมะมะตัง นะโมโคตะโมโลกะหิโต นะโมเมตไต
 โยมะวิปะโร ปัญจะพุทฺธา ทานะคะตา สวัสติลาภो ภา
 วันตุเม ฯ

สัพเพเทวา สมนันตาคะตา ปัสสันตุเม สัชชายะมันตัง
 สิขิสสะพุทฺธานุภาเวนะ สุวัณณะระชะฎึง อุปปันนัง กะยะ
 ปะสัมพุทฺธานุภาเวนะ สุวัณณะระชะฎึง อุปปันนัง โกภา
 มะ สัมพุทฺธานุภาเวนะ สุวัณณะระชะฎึง อุปปันนัง กัสสะ
 ปะสัมพุทฺธานุภาเวนะ สุวัณณะระชะฎึง อุปปันนัง โคตะมะ
 สัมพุทฺธานุภาเวนะ สุวรรณะระชะฎึง อุปปันนัง เมตตียะ
 ภาคะวา นุภาเวนะ สุวัณณะระชะฎึง อุปปันนัง อะระหะ
 ตา อักคะสาวะกา สัพพิชะกะสัพพะนะ สวัสติลาภो
 ภาวันตุเม

อังการะณะตะติ กุจฉิงมหาอังกการะภูสิตะ อาลียะ
 สัพพุทฺธานัง พุทฺธังระตะนะกะ วันตะกัง โอนาโลปะละ

นะ พุทธาวัชฌิรยะวาระการะละภัสวา ปะหาโอตะโม
ทิปะระตะนา มะอะอุ อาทิกังปุปะผลลิ่ง ตรีเทวานัง
มะหาสา ตราอุอุ อะอะมะมะมันตาอุสาอะวามหามันตั้ง
มะอะอุ

ลามะกัจฉัยยัง อังการะโหติสัมพะวัง ชัยะชัยะเตเชนะ
สิริธำมะทัสสิ ชัยะชัยะเตเชนะ สะระณัง กะระชะนะ
ชัยะชัยะเตเชนะ คิสสะกัสมะกะริสิ ชัยะชัยะเตเชนะ
อะโนมา ทัสสิ ชัยะชัยะเตเชนะ วิปัสสิ ชัยะชัยะเตเชนะ
กักกุสันโท ตูรุ ชัยะชัยะเตเชนะ เวสะภูสิริวา ชัยะชัยะ
เตเชนะ มหิทธา โภทัญญูมูณี ชัยะชัยะเตเชนะ สิริสา
กะยะมูณี ชัยะชัยะเตเชนะ อะนุรุทะ ภาคะวา ชัยะชัยะ
เตเชนะ ตัณห์กะระ อุปะตสสา ชัยะชัยะเตเชนะ จุพา
มณี ชัยะชัยะเตเชนะ เมธังกะระปะทะมุดะโรภาคะวา
ชัยะชัยะเตเชนะ สิริสาภาโสภิตโต ชัยะชัยะเตเชนะ สุมัง
มังคะละสะสิ ชัยะชัยะเตเชนะ มะเหลสิภาคะวา เอเตนะ
สัจเจนะ ชัยะชัยะเตเชนะ เมโหตุสัพพะทา เอเตนะ ชัยะ
ชัยะเตเชนะ สัพพะทุกขัง สัพพะยัง สัพพะโรคัง วินาสสันติ

โองการพระเจ้าห้าพระองค์นี้ ผู้ใดพบแล้วเหมือนได้พบพระเจ้าห้าพระองค์เหมือนกัน ถ้าผู้ใดภาวนาอยู่แล้ว บ้วนน้ำลายลง สารพัดสัตว์ในแผ่นดิน ได้บริโภคน้ำลายตายแล้วได้ขึ้นสู่อสุภสวรรค์

๑ ท่านให้เอาก้อนดินมาแปดก้อน เสกสองคาบ ทิ้งไว้แปดทิศศัตรูเข้าบ้านมิได้เลย ถ้ามันเข้ามา ก้อนดินจะกลายเป็นเสือเป็นช้างไล่กัดเอา

๒ ท่านให้เอาขี้เหล็กที่หน้าห้องมาใส่หน้า เสกเจ็ดคาบ ไปรดที่ไหนทรัพย์ก็มีก็ผุดขึ้นมาแล

๓ ทรัพย์ใดมีญาติ ท่านให้เสกทรายสามคาบ สาดเข้าไปญาติพรายกลัว ให้ทรัพย์แก่เราแล

๔ ถ้าจะทราบว่า ทรัพย์ที่นี้มีหรือไม่มี ท่านให้ใช้เทียนหนักบาทหนึ่ง เสกเจ็ดคาบ ดอกไม้แปดดอก หมากห้าคำ เอาปลายไม้ดัดวนมาเหลาเป็นหลักปักลงที่นั้น เอาเทียนปิดเข้า แล้วอ่านพระคาถาสามคาบ ถ้าทรัพย์มีก็ผุดขึ้นมาให้เราเห็นแล

๕ ถ้าภาวนากลางคืนเทพยดารักษา ภาวนารุ่งเช้าเป็นที่รักแห่งคนทั้งหลาย ภาวนากลางวันพระศรีเมืองบงข่า

ภาวนากลางคืนเทพยดาบูชา ภาวนาเวลาเช้าเทพยดาชั้น
ต่ำบูชา

๑ ท่านให้เอาดินแดงเทตหนักบาทหนึ่ง มาเสกสิบ
ห้าคาบ แล้วทาตัวคงกระพันชาตรีแล

๑ ถ้าจะแก้ป้อนเพชร (เสนียด) ท่านให้เอาเครื่องมือ
หนึ่ง ผักปลังแดงหนึ่ง รากละหุ่งแดงหนึ่ง ใบชุมแสงหนึ่ง
ใบรากแหหนึ่ง สาบแร้งสาบกาหนึ่ง บดแล้วเอาปลาไหล
เป็นน้ำกระสาย แล้วเสก ๑๗ คาบ ปะสะเสนียดจึงจะบัง
เกิดสวัสดิมงคล อันตรายทั้งหลายก็หาย สมบัติทั้งปวงก็
บังเกิดมีมาต่าง ๆ นานาแล

๑ เสกน้ำสามคาบรดข้าวปลุกดีนั้กแล

๑ เสกทราย ๑๘ คาบ โปรยไว้รอบบ้าน ศัตรูเข้า
บ้านมิได้เลย มันเห็นเป็นป่าสิ้นแล

๑ เวลาปลุกบ้านเสกน้ำรดที่ทางประสิทธินัก

๑ เสกสารพัดใบไม้โปรยไว้ ศัตรูเข้ามาเป็นต่อเป็น
แดนไล่กัดเอา

๑ เสกผูกกอหญ้า แล้วบอกให้มันลุกขึ้นไล่พันกอ

หญ้า มันทำตาม ถ้าเรามาถึงที่นั่นบังเอิญให้เกิดรบพุ่งกันตามเรามีทันเลย

๑ ท่านให้เสกทรายกำมือหนึ่ง เทียนห้าเล่ม ดอกบัวห้าดอก ใส่ในหม้อใหม่แล้วเอาน้ำใส่ให้เต็มหม้อ ถ้าจะทำกรสิ่งใดก็เอาน้ำไปรด ถ้ามีเงินทองก็ผูกขึ้นมาแล

๑ เสดาะลูกก็ได้ แก่คนไข้ก็หาย

๑ ถ้าต้นไม้ที่ใดมีทรัพย์ ท่านให้ฝนจันทน์ไปทา เทพยตามมาเข้าฝันเราแล

๑ ถ้าผู้ใดไม่เชื่อให้เขียนอักษรใส่กระทง ลอยลงไปในริมตะพานนั้น บ่อนจะลอดสะพานเลย ถ้าผู้ใดพารอดบาปมีรู้หายเลย

๑ พระโองการนี้ใช้ได้ ๑๐๘ ถ้าผู้ใดภาวนาทุกคำเข้าทรัพย์สินมียอกจากตัว

๑ ถ้าจะช่วยผู้ที่ถูกเกาะกุมของจำไว้ ท่านให้เอาดอกบัวห้าดอก เสกด้วยโองการนี้ห้าคาบ มีอาจที่จะของจำไว้เลย

๑ ถ้าเงินหรือทองหรือสรรพสิ่งของทั้งหลายตกลงไปในแม่น้ำว่าจะอยู่ที่ใด ท่านให้เอาน้ำมันใส่กระทงจุดเป็น

ประทีป แล้วเสกด้วยโองการนี้ ๕ คาบ แล้วลอยกระทง
ไป แม้นตกน้ำอยู่ที่ไหนกระทงลอยวนอยู่ที่นั่นแล

๑ คุณ ๫ พุทธานุสสະติ ธรรมานุสสະติ สังฆา
นุสสະติ เอหิจิตตัง เอหิมะมะ ๫ เรียกจิตเข้าตัว

๑ โอมจิตะ กุจะผูกจิตตัง อะระหังสุคะโตโสทาเยะ ๫
ผูกจิต

๑ อิติปิโสภควา ข้าพเจ้าจะไหว้ซึ่ง คุณพระพุท
คุณัณัง พระธัมมะคุณัณัง พระสังฆคุณัณัง พระศรีอารีย
เมตตัยเจ้า ขอเชิญมาปกเกล้า ขอเชิญพระพรหมเสด็จเข้า
มาอยู่หน้าผาก ขอเชิญพระอินตราธิราชเสด็จเข้ามาอยู่ป่า
ซ้าย ขอเชิญพระนารายณ์เสด็จมาอยู่ป่าขวา ขอเชิญพระ
คงคาเสด็จมาเป็นน้ำลาย ขอเชิญพระพายเสด็จมาเป็น
ลมปาก ขอเชิญพระยานาคเสด็จมาเป็นสร้อยสังวาล ขอ
เชิญพระกาฬเสด็จมาอยู่หัวใจ ข้าพเจ้าจะทำการสิ่งใดขอ
ให้ประสิทธิทุกเมื่อ อยากรู้เบื่อยากรู้หน่าย คุณครูบ่ตตะ
ยาย อันไปอยู่ในถ้ำพระคูหา ขอเชิญขึ้นมาช่วยทำการ
ข้าพเจ้าจะตั้งกะคะวะโตอะนาโถ นะโม สังฆัง เทวะรูก
ขัง อารัก ขันตุ ๫ ว่าก่อนอื่นทั้งหมด

เสกหมากกิน จิตตะจิตตั้งโลหะตุลลังถาระเวดสิงโข
 มุตโตสายังหิงหะนะ นะภาสาหุสาขัง พะหุลากัง พะหุ
 ปัญญา พะหุเสนหา ขอปรุฏุ ทะลุปัญญา พุทธะวาจาเอหิ
 มะมะ นะโม นะมะนะอะช่วยมหาช่วย ละลายทั้งปาก
 ครันฑูจะออกปากว่า พระอินทร์ก็บมิได้ พระศรีสุทัตก็เข้า
 มาเป็นดวงใจ พระฤาษีตาไฟก็เข้ามาเป็นดวงแก้วทั้งห้า
 มาเป็นปาก ครันฑูจะออกปากว่าพระอินทร์มาช่วยกัน
 พระจันทร์มาช่วยกู พระอาทิตย์เสด็จมาอยู่รู่กู ขอสิทธิ
 สวาโหมติด ๆ ๕ เสกว่าสามครั้ง

- ๑ เอหิจิตตั้ง จักขุพันทั้งปียงมะมะ ๕ ประสบเนตร
- ๑ อิมะกามาจะระรัง อิติมาโสมา ๕ เสกแบ่งทาหน้า
- ๑ นะอิติมิดชิด สวาหะ ๕ เสกเรียกเนื้อให้ติดกัน
- ๑ เยทาโสอุโปสะณะนะลัมภักตติด ๕ เสกน้ำมันใส่

บาดเจ็บ

๑ นิจิเรอุตฺตโสไนพพานังสุญญัง ๕ คาถาเป่าผีต่าง ๆ
 เข้าคน ออกแล

๑ ปิตุปีดา จะทาสวาหะ พุทโธมาเรโส ชัมโมมา
 เรโส สังโฆมาเรโส ๕ เรียกคาถาเข้าตัว

๑ เอหิจิตตั้ง เอมะมะ อัดอัดสะมะวิตริงคะเร ๗ ผูก
คาถาไว้

๑ อะมะนุตะมะนุตะอะ ๗ ผู้ชาย อะมะนุอิมะตะ ๗
ผู้หญิง มาเรติ เรียกชื่อเขา

๑ นะทารานิปะวิสสันตุ อุคะตัสสะยะถาอะเร สะมา
เทสะยะนิพพานัง ๗ เรียกชื่อผู้ชายหรือผู้หญิง

๑ สะสาโสสะญะนิพพาพุทธานังยะกัง ๗ จบพระ
คาถา

๑ เรมาสีโลอิอัปผาอะคะวาติ เอหิอัดตะระมาริยะ
มะ ๗ ๓ ที่ เรียกคาถาเข้าตัว

๑ กาละวิโกชิวหานัง มะฐุรงวาจิงฉาหายันติ พุชฉิ
ตะวาสัททังสุตะวา วิญญาณะเยวิยะ ๗ นุนาตะมัดถัง ปะกา
เสนโตสัถตาอาหะ ๗ เสกหมากกินกันประหม่า

๑ หะปะจิตตั้ง ภาคะนิจิตตั้ง ชะโนนิพพาสัตถา ๗
คาถามหานิยม

๑ ยะทาโสอุโปสะถัง นะลัภะติ ๗ แก้วผูกยันต์สาม
มุม

๑ อิกะวิตติ กะวิตติ อิติอิกะ ตติอิกะวิ ฯ พระคาถา
นี้ใช้ได้ ๑๐๘

๑ โอมเกโลมมหาเกโล มะหาเกโล, โอมเกโล มะหา
เกโล ฯ สุนผีตีนักแล

๑ มะ คือตัวกู อู คือตัวนาย มาทำร้ายกุกก็บมิได้
สุพุทธะลังมิ ฯ ทำความแล

๑ มะหะยุชะ ฯ ลงชายพกเที่ยวเล่นเขานิยมแล

๑ สาहुโอปายิ ปะติรุปัง ปาสาทิเกนะสัมปาเทหิ ฯ
ปลุกพระเครื่อง

๑ จิตติจฺจ วิตติจฺจ มิตติเอหิจฺจ มะจฺจ ฉิมพะลีจะมะ
หาเถโร นานา ปาระมิจะสัมปันโน อิติปิโสภะคะวา มะอะ
อุเมตตัจจะมะหารราชา, สัพพะเสน่หาจะปฐิตา, สัพพะ
สุขขัง จะมะหาลาภัง, สัพพะโกธังวินาสสันติ, ราชบุตรโต
จะโยเถโร ฉิมพะลี อิติวิสุตโต ลาภินัง อุตตะโมโหติ
สัพพะเสสุปฺพิ โตยังฺจ ชะนะปะทัง ญาตินิคคะเมจะราช
ธานีโย สัพพะปฐิตโต โหติทาจฺจ เมรัสสา วันทามิ อะหัง
วันทามิ อะหังวันทามิ สัพพะทา ฯ ภาวนาขอลาภ

๑ พุทซังมะลั้งเพ็ช รัมมังมะลั้งแก้ว คือเสมาทั้ง ๔๐
กัณฑ์ตัวข้าพเจ้า สารพัดศัตถุวินาสสันติ ฯ อุมะพุทซังสังอะ ฯ
ภาวนากันตัวเราแล

๒ นานามุสะละหะละบัพพะตะคะรุกะลิ่ง คะระสะระ
ระนุตะทาสีโต มะราหัตถะสุ ฯ เสกน้ำมันกิน

๓ จักขุพันตา พระเนตรแลมา เอหิจิตตั้ง ภาวนา
ประสบเนตร แลมาเป่าออกไป

๔ นะโมพุทซัสสะ นะโมรัมมะสะ นะโมสังฆะสะ
พุทซัง รัมมัง สังฆังบัง พระพุทซังกราย พระอะระหัง
กราย ลงไปกระชากไฟนรกอเวจี เอาบารมีพระชินศรี
ลงมาช่วยป้องกันอันตรายทั้งหลาย นะ ละลาย โม ละลาย
สูญหาย นะโมพุทธาเย พระพุทซังกระจาย พระรัมมัง
กระจาย พระสังฆังกระจาย พระอรหังกระจาย ฯ พระ
คาถานี้ใช้ได้ ๑๐๘ แล พันด้วยปุ่นแลตามแต่จะใช้เถิด

๕ เอกาเหงๆ กาเหงๆ กาเหงๆ พุทซังสะระนัง
นาถัง รัมมังสะระนังมัตตัง สังฆังสะระนังยันติ ยะนะๆ
นิพพานะ มุตมัง พุทโฆโลเก พุทโฆหริติ รัมโมโลเก

ธัมโมหะระติ สังฆโฆโลกะ สังฆโฆหะระติ ฯ เมื่อจะกราบ
พระว่าที่ ๑ ลอดประตูว่าที่ ๑ ลงบันไดว่าที่ ๑ เดินตาม
ทางไปให้ภาวนาไป เมื่อจะนอนให้ภาวนาแล้วจึงนอนเถิด

๐ ขณะเสด็จกัระระนั่ง อะหังปิตังนะชานามิ ฯ เมื่อ
จะนอนให้ภาวนาแล้วจึงนอน

๐ พุทฺธชยอดแก้ว พระลูกเกิดแล้ว อิติปิโสภะคะวา ฯ
ให้ภรรยาภาวนาลูกเกิดมาสวयหนักแล

๐ โอมกฺุจะเสกหมากบนตน กฺุจะมนพฺุบนคาง กฺุ
จะเสกให้ลูกซ่างๆ ก็รน กฺุจะเสกให้คนๆ ก็อยู่มิได้ อยู่
กลางนาก็มาสิงสู่ ร้องให้รักตามกฺุสวาหะ ฯ เสกหมากให้
ผู้หญิงกิน

๐ สิทธิการิยะ จะทำล่องหน ท่านให้เสกด้วยวาโย
ธาตุ ประณะวีธาตุ

๐ ถ้าจะข้ามน้ำหาเรือมิได้ ท่านให้เสกไปไม้เสกด้วย
วาโยธาตุ ประณะวีธาตุ ไปสำเร็จความปรารถนาแล

๐ ถ้าจะให้ศัตรูฉิบ ถ้าจะให้เป็นคนแก่ ให้ภาวนา
ด้วยประณะวีธาตุวาโยธาตุ ฯ เป็นคนแก่แล

๑ ถ้าจะให้เป็นคนหนุ่ม ให้ภาวนาด้วย อาโปธาตุ เตโชธาตุ ๫ เป็นหนุ่มแล

๑ ถ้าจะทำให้เป็นต่อเป็นแดน ให้เอาข้าวสารเสก ด้วยวาโยธาตุ ๑๑ คาบ

๑ ถ้าจะให้เป็นที่รักแห่งเทพยดาแลคนทั้งหลาย เมื่อ เทียงคีน ให้ภาวนาด้วยธาตุพระกรณิทั้ง ๔ ให้ได้ ๑๐๘ คาบ เป็นที่รักแล

๑ ถ้าจะจับเหล็กแดงมิให้ร้อน ให้ภาวนาด้วยอาโป ธาตุ ๙ คาบ มีร้อนเลย

๑ ถ้าจะอาบน้ำร้อน ให้ภาวนาด้วยอาโปธาตุ เตโช ธาตุ ๑๕ คาบ เป่าลมมีร้อนเลย

๑ ถ้าจะล้างตะกั่วแลชัน ให้เสกด้วยอาโปธาตุ เตโชธาตุ ๑๙ คาบ ทาฝ่ามือฝ่าเท้ามีร้อนเลย

๑ ถ้าจะลุยไฟ ให้เสกน้ำลายทาฝ่ามือฝ่าเท้า ด้วย ธาตุทั้ง ๔, ๑๘ คาบ มีร้อนเลย

๑ ถ้าจะสะเดาะกุญแจ ประตุ ให้ภาวนาด้วยวาโย ธาตุ ๑๔ คาบ เป่าหลุดสิ้นแล

๑ ถ้าจะกันเสีย ให้ภาวนาด้วยปะตะวีชาตุ ๑๒ คาบ ร้องทวาด ทั้งผูกปากผูกเล็บแล

๑ ถ้าจะกันข้าง ให้ภาวนาด้วยปะตะวีชาตุ ๑๓ คาบ ทวาดลัมทั้งยืนแล

๑ ถ้าจะกันสัตว์ในน้ำ ให้ภาวนาด้วยอาโปชาตุ ๑๒ ที ลงน้ำไปเถิด

๑ ถ้าจะให้ฝนตกเมื่อเที่ยงคืน ให้ภาวนาด้วยอาโปชาตุ วาโยชาตุ ๑๐๘ คาบ ฝนตกหนักแล

๑ ถ้าจะมีให้แดดออก ให้เขียนยันต์กระแฉับทั้ง ๔ ใฝ่ฝ่ามือแล้ว เสกด้วยวาโยชาตุ ๑๑ คาบ ล้างมือแล้วลงผงฝ่ามือแล้วกำมือ พระอาทิตย์มีออกเลย

๑ ถ้าจะห้ามลมแลฝน ให้ภาวนาด้วยอาโปชาตุ ปะตะวีชาตุ ๑๖ คาบ เป่าไปลมฝนมิพัดมิตกเลย

๑ ถ้าจะห้ามคนมิให้หลับได้ ให้ภาวนาด้วยอาโปชาตุ วาโยชาตุ แล้วเขียนยันต์กระแฉับไว้ในเรือนเถิด มิเห็นตัวเลย

๑ ถ้าจะห้ามมิให้ไฟไหม้เรือน ให้เสกน้ำด้วยชาตุทั้ง ๔ แล้วประไปเถิดไฟมิไหม้เลย

๑ ถ้าจะไม่ให้เปียกฝนแลข้ามน้ำไม่เปียก ให้ภาวนา ด้วยปะทะวีธาตุ อาโปธาตุ ๑๕ คาบ ฝนตกเท่าไรก็ไม่เปียก

๑ ถ้าจะทำให้เป็นเงิน ท่านให้เอาใบพลูมาเสกด้วย ธาตุกะระณีทั้ง ๔ องค์ แล้วขยี้จนใบพลูแหลกเป็นเงินแล

๑ ถ้าจะทำให้มีเดชแก่คนทั้งหลาย ให้เอาเขี้ยวเสือ ฝนด้วยน้ำหอม แล้วเสกด้วยอาโปธาตุ วาโยธาตุ ปะทะ วีธาตุ ให้ได้ ๑๑ คาบ ไปเถิดคนทั้งหลายกลัวนักแล

๑ ถ้าจะทำเงินซั่งหนึ่งสองซั่งก็ดี เอาข้าวตอกดอกไม้ มาใส่พาน เสกด้วยธาตุพระกะระณีทั้ง ๔ ให้ได้ ๑๐๘ คาบ เป็นเงินอยู่ได้ ๓ วันแล พันกว่านั้นก็หาย

๑ อนึ่ง ท่านให้เอาไม้ธนู ๓ สิ่ง มาทำเป็นรูปพระ หงุฆมาน ผนังเชิงสูงของคุลีหนึ่ง ลงรักปิดทองดีแล้ว ให้ เสกด้วยปะทะวีธาตุ วาโยธาตุ ๑๐๘ คาบ เมื่อจะเสก หงุฆมานให้เอาเครื่องศาสตราอาวุธทั้งหลายนั้น นั่งทับ ทำการแล ถ้าจะมีที่ไปเอาพระหงุฆมานใส่ผ้าโพกศีรษะไป เถิด คนทั้งหลายจะหลบสิ้นแล ถ้าจะให้ป็นราชเสนห์ ให้ เอาพระหงุฆมานแช่น้ำหอมไว้ทาสี ผู้ใดเห็นหน้าอยู่มิได้เลย

ถ้าจะกำลังตัว ให้ทำเมื่อวันดับ ลุกประจำใส่สี่ให้ได้ ๑๐๘ ลุก ลงอักษรแต่ละลูกด้วยพระธาตุกะระณีทั้งสิ้น แล้วเสกด้วยพระธาตุนี้ ๑๐๘ คาบ ถ้าจะไปไหนเอาลูกประจำใส่ศีรษะไปเถิด คนทั้งหลายมิเห็นเราเลย

๐ ถ้าจะกันมิให้ภูกัถเรา ให้ภาวนาด้วยพระคาถานี้
 ประเดวีธาตุ ๓ คาบ กระทึบเท้า ๓ ที มันจะทำไมได้เลย

๐ ถ้ามีดพร้าบาด ประสานให้เป็นเนื้อเดียวกันด้วย
 ประเดวีธาตุ วาโยธาตุ ให้ได้ ๑๑ คาบ เหล็กอ่อนไปเลย

๐ ถ้าจะมีให้ต้องคมหอกดาบกระบี่เสนาหน้าไม้ ให้
 ว่า ประเดวีธาตุ วาโยธาตุ ๑๒ คาบ มีออกจากฝักได้เลย

๐ ถ้าจะทำความ ให้เขียนชื่อผู้ถูกความใส่กระดาษ
 ใส่กลางกระดาษลงยันต์กะระณีทั้ง ๔ ล้อมเสกด้วยวาโย
 ธาตุ เตโชธาตุ ๙ คาบ ห่อชายผ้าเข้าจุกฐทวาร นั่งทับไว้
 แก่เนื้อความมิได้เลย

๐ ถ้าจะปิดเหล็กให้เป็นน้ำ ให้ว่าด้วย ประเดวีธาตุ
 วาโยธาตุ ๑๑ คาบ

๐ ถ้ามิให้ถอดดาบกระบี่จากฝัก ให้ว่าด้วย ประเดวี
 ธาตุ วาโยธาตุ ๑๒ คาบ

๑ ถ้าจะทำเทียนประดาน้ำ ให้เอาใบทรงบาดาน ๑ ใบสมมี ๑ เกษรดอกไม้ทั้งปวง แลเครื่องหอมทั้งหลาย ผสมด้วยสีผึ้งหนัก ๑๐ ตำลึง (๔๐ บาท) ให้เอาสาวพรหมจารี ๑๐๘ เส้น เป็นไส้เทียนพันให้ได้งาม จึงเสกด้วยอาโปธาตุให้ได้ ๑๐๘ คาบ ไปประดาน้ำแห่งใด ๆ ได้ทุกแห่ง

ว่าด้วยการทำผงอิทิจะ

ผู้ใดจะเรียนพระคาถานี้ต้องยกครู ใบศรี หัวหมู เงินหกบาท เทียนเงิน เทียนทอง, ขันผ้าขาว จึงจะประสิทธิแล อาจารย์ท่านให้นมัสการเสียก่อน

๑ ชินะวะจะนะยุตตังหิ ลิงคัจญจะนิปัจจะเต ด้วยจะสับบทพระอาจารย์จะให้ตั้งบทเจทสนธิ, ตั้งตัวอิฐะเจ อังการะ ภินทุนาถัง อุปปันนัง พรหมะสะหะปะติ, นามะกัปปะสุ อาคะโต ปัญจะปะทุมัง ทิสสะวา นะโมพุททาเย วันทะนัง กักุสันโทโมกาโร โภณะคะมะโน, พุกาโร กัสสะโป พุทโธ ทากาโรสิริ สากะยะมุณี ยะกาโร อริยะเมตระโย ปัญจะ พุทธาณะ मामิหัง ฯ อันนี้เป็นพระคาถาสำหรับทำตัวอิฐะเจว่า ๓ ที่ ๗ ที่ ประสิทธิหนักแล

๑) นะกาโร ปันนะชายะเต อิระติ สัง ทัง หัง คัง
หัง หัง ณะ มะ สา ตั้งตัวให้ว่า ดั่งนั้นเกิด

๒) โททัสสะจะ, บุพพะมะโท เสสา วาปะโร, สะรา
ปักกะติ สัพโพจันติ ประทะเวภาโว, บุพพะมะโท, เส
สา สะราสะเร, กะวะจจาสะ นะเย บุพพะมะโท, เสสา
สะราสะเร นะเย อังอิตินิคคะหิตัง, กัจจิโลปัง, บุพพะ
มะโท เสสา เพี้ยญชะนา สะราสะเรโลปัง กัจจจาสะ
นะเย บุพพะมะโท วาปะโร สะราปักกะติ อังอิติ วัคคัน
ตั้งวา อนุปะธัญานัง, บุพพะมะโท สะระโลโป นะเย ยุต
เตถาเน นำพยัญชนะตัวตันไปสู่วัด, บุพพะมะโท, เสสา,
วาปะโร, สะราปักกะติ, บุพพะมะโท, เสสา, วาปะโร
สะราปักกะติ, อังอิติ, วัคคัน ตั้งวา, อะอนุปะธัญานัง,
บุพพะมะโท, สะระโลเป, อังอิติ, กัจจิโลปัง, บุพพะมะ
โท, เสสา สะราสะเร, นะเย, ประรัง, อังอิติ, มะทาสะเร,
นะเย, ประรังยุตเต, บุพพะมะโท, เสสา, โลบัญญัติตรา,
ทิมังในเมื่อ นะเย อิหัง อัททะรูปัง อันนิ อัททะรุณี สิภา
ติถะ สำเร.

๑ อิระเจ โลโปจะ วิ ลบ อิระเจ เป็น นะกาโรโหติ
 สัมภะโว เป็น นะโมพุทชายะ, นะโม, โลโปจะ วิ ลบ
 นะโม เป็น มะกาโรโหติ สัมภะโว เป็น มะอะอุ อັถะ
 เสสะโลโปจะวิสะจะ ลบเศษ มะ, สีสะ พุทธา ปะนะวิ
 ยะเต ชายะเต มะอะอุ เสสะโลโปจะวิจะ ลบเศษ
 มะอะอุ ทะเลเวเนตา พุทธาวิชายะเต ทำองค์
ทะเลชะนา
ทะเลหัดตาปาทา

สำเร็จแล้ว เสกองค์ด้วยพระคาถานี้ สีสะกาโร พุทธ
 ลักขณััง สีสะทุกขััง กุสลาธัมมา นะโมพุทชายะ. ๗ เสร็จ
 สิ้น อังกาโร ธัมมะลักขณััง อังการะอะนิจัน อะกุสะลา
 ธัมมา นะโมพุทชายะๆ เสกองค์พระ. บาทะกาโร สังฆะ
 ลักขณััง บาทอะนัตตา อะพะยา กะตาธัมมา นะโมพุท
 ชายะ. เสร็จบาทแล

คาถาขั้กอุณาโลม

๑ อุณณาโลเมสุริยะเทวะดาโย อินทะระอะมะโกลา
 หะลัง ชาตังนาสะนา สะสัมพะทัง คำภีระครุฑกุมภัณฑา

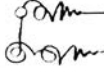
ภูตะ ปิสา จะมหาัยกขา สัพพะสัตฺตุ กะณะกะนา สัพพะ
 อูปาทัยะ ◉ ภัยะวาวินาสสันตฺ, คุรุชเทติภิริยะเจวะ จัน
 ทะมาริประริปา ริกาอุณา โลเมอิทะวะ รัชทะริทธิ อิทะติ
 ทะติ มะนุสะปัติ โลๆ โโกปิยะปัติตา มะหาภาวะนา วัณ
 โณ มัชะกาเล อะหัง ปิยังมะมะๆ เทหิ สะวัสะติภาวัน
 ตูเม. ๙

◉ บัง โมนะยังงี้ เสริจ จะชะยะทะมะพะทะ-
 ปาปะ-อาอะ-วะโม ทุกันตา-จะอะจะตะ-ปะณะมัง ทุกขัง
 โลโป จะ สีสะกาโรโหติสัมมะโว-เป็น-◉, ทุดิยัง อะนิ
 จัง โล โปจะ อังกะโรโหติสัมมะโว.-เป็น-◉,, ตะติยัง
 อนัตตา โลโปจะมะหา ◉ โยโหติสัมมะโว เป็น ◉ เป็น
 นิพพาน ๓๐ จบเท่านี้แล

◉ นะโมมิชฺชิติ ประระมัตถะ พุทฺโธนะ मामิ จิตตัง
 ประระมัตถะ จริยานุปะเทสัง นะ मामิ ◉ ญังประระมัตถะ
 นะ मामิหัง. ๙ คาถานี้เสก ◉ นิพพานแล

๐ ยันต์เสื่อ พะยัคໂໝ พะยัคໂໝ สุญะ

ลัภะตัง หิมหัมหิมหะ

๐ ยันต์ราชสีห์ ตะโตโพธิสัตโต ราชสิง

โห จะมะหิทธิโก อะระหัง คะมัตตะมะ ภาสะโน ราชสิง
โหสัตถาอาหะ หัมหิมหัมหิม. เสก

๐ นะจะคาปะคิสิยะโต อะสัตถุญโต. เสกนะ

บังไพร

๐ ยันต์มหาอุจ อะระหังนัง ภัทชายะ นะ

โรมะหาโกโคอุปะเศกอ่อนใจ

๐ นะระหุชิตติ อะหิสิเน อะหะจะติถกิ เสก

พระสุเมรุ

๐ โล บัพพะโตมะหาราชา สัพพะสะเนหา

ธาระยิ. ๙ สูตรปรถมังสีต๋าน

๐ นะนารายณ์ โมนะรายณ์ นะ
แปลงรูป ๆ โมแปลงกายถอดรูป เสกห้ามไฟ ๑๑๗ องค์

๐ จัตะวิภักตะ สังฆาตัง อะภิสัง ประมะ
สัจญ์ ๫ เสกอากาศ

๐ อากาสะโต นิพะติวิสัยชยะ. ๫ เสกพระ
กัจจาย์

๐ นะลงฝ่ามือลูบหน้าไม่เห็น พุชัง
ธัมมังสังฆัง บังจักขุ เตมะภักขะ ปิดहुบังตาหิจัง. เสก

๐ พรหมสี่หน้า ๫ นะนารายณ์ โมนารายณ์
สี่หน้า โมนารายณ์สี่กร ติทระจะ. ๫ เสก ๐ ฆะเตสิ ๆ
กิงกระณา อะหังปิตา พุทโธ นะชานามิ โรโวปะลา
ยันติ ฆะเตสิ ๆ กิงกระณาฆะเตสิ อหังปิตังชานามิ
สัพพะสัพพะสัตตุ วิทังเสตุ อะเสสะ โต พุทัง ธัมมัง
สังฆัง เตเชมิ เสกมะ ๫

พระกาฬนเวียนในหนึ่งสัปดาห์

อนึ่งพระกาฬจรผ่นเปลี่ยนเวียนประจำทิศา ดังนี้.-

๑ เนหาทิศบูรพา ๒ มาสู่อุดร ๓ จรอาคเนย์ ๔

เรทักษิณ

๕ หรดี ๖ ผกผินประจิมมา ๗ คลาสู่พายัพ

๘ ค่ำกลับสู่อีสาน ขึ้นแรมวารนับได้เหมือนกัน

จบตำราพิไชยสงครามไทย

ตำราพิชัยสงครามขุนวู

บรรพหนึ่ง การวางแผนการในเมืองตัน

ปราชญ์ขุนวูกล่าวว่า การณรงค์สงครามเป็นงานใหญ่
ของประเทศชาติ เป็นจุดความตาย เป็นวิธีทางอันนำไป
สู่ความยืนยงหรือดับสูญ ฟังพินิจพิเคราะห์จงหนักทีเดียว

ฉะนั้น จึงวินิจฉัยด้วยกรณียก ๕ ประการ เปรียบ
เทียบถึงภาวะต่างๆ เพื่อทราบความจริง กล่าวคือ ๑ ธรรมชาติ
๒ ดินฟ้าอากาศ ๓ ภูมิประเทศ ๔ ขุนพล ๕ ระเบียบวินัย

ธรรมชาติ คือ สิ่งที่บันดาลให้ทวยราษฎร์ร่วมจิตสมาน
ฉันท์กับฝ่ายนำ รวมความเป็นความตาย โดยมีได้ระย่อ
ต่อภัยอันตรายใดๆ เลย

ดินฟ้าอากาศ คือ เวลากลางวันกลางคืน ความร้อน
ความหนาว และความผันแปรเปลี่ยนแปลงแห่งอากาศ

ภูมิประเทศก็คือ ความใกล้ไกล ความทุ่กันดาร

หรือราบเรียบแห่งพื้นที่ ความกว้างแคบของแนวรบ ตลอด
จนยุทธภูมินั้นอยู่ในลักษณะเป็นตายอย่างไร

ขุนพล คือ บุคคลผู้ก่อปรี่ด้วยสติปัญญา ความเที่ยง
ธรรม ความเมตตา ความกล้าหาญ และความเข้มงวด
เด็ดขาด

ระเบียบวินัย คือ ระเบียบการจัดสรรพลรบ วินัยแห่ง
ทหาร และการใช้จ่ายของกองทัพ

กรณีกิจ ๕ ประการนี้ แม่ทัพนายกองย่อมรู้อยู่ทั่ว
กัน แต่ทว่าผู้รู้จริงจึงชนะ ผู้รู้ไม่จริงย่อมปราชัย

ด้วยเหตุฉะนั้น จึงต้องเปรียบเทียบภาวะต่างๆ เพื่อ
ทราบความจริง กล่าวคือ मुखบุรุษฝ่ายไหนมีธรรม ขุนพล
ฝ่ายไหนมีสมรรถภาพ ดินฟ้าอากาศอำนวยประโยชน์แก่
ฝ่ายใด การบังคับบัญชาฝ่ายไหนยึดปฏิบัติมั่น มวลพล
ฝ่ายไหนแข็งแกร่ง ทะแกล้วทหารฝ่ายไหนชำนาญศึก การ
ป้อนบำเหน็จหรือการลงโทษฝ่ายไหนทำได้โดยเที่ยงธรรม
จากเหตุเหล่านี้ ข้าฯ ก็พอหยั่งถึงซึ่งความมีชัยหรือปราชัย
ได้แล้ว

แม่ทัพนายกองคนใดเห็นชอบด้วยยุทธโธบายของข้าฯ
เอาไว้ใช้คงชนะ จงรีบไว้ใช้ ผู้ใดไม่เห็นชอบด้วยขึ้นไป
คงจะต้องประสบความพ่ายแพ้แน่นอน ก็ให้เขาออกจาก
หน้าที่ไปเถิด

เมื่อได้วางแผนการเหมาะสม และผู้อยู่ใต้บังคับ
บัญชาเห็นชอบและเชื่อฟังดีแล้ว ก้าวต่อไป ก็คือเสกสร้าง
เหตุการณ์ให้เกิดขึ้น เพื่อคอยเป็นกำลังเสริมทางภายนอก
อีกด้านหนึ่ง อันว่าเหตุการณ์ที่จะปลุกเสกขึ้นนั้น เรามีพัก
ต้องถือหลักเกณฑ์ตายตัว จงกระทำไปโดยนัย ประโยชน์
ของฝ่ายเราก็แล้วกัน

ยุทธศาสตร์ คือ วิชาเล่ห์เหลี่ยมแต่มีคุณ
เพราะฉะนั้น เมื่อเรามีความสามารถจริง พึงแสดง
ให้เห็นว่าเราไม่มีความสามารถเลย

ครั้นตกลงจะเข้าโรมรันด้วย แต่แสดงประหนึ่งว่าเรา
ไม่มีความประสงค์เช่นนั้น

สิ่งใดใกล้ก็แสดงให้เห็นว่าไกล สิ่งใดไกลก็แสดงให้เห็นว่าใกล้

คอยล่อใจศัตรูด้วยนานานาามิสประโยชน์
เมื่อเห็นศัตรูแตกแยกกระส่ำระสายแล้ว ก็พึงเข้าหัก

เอา

จงเตรียมพร้อมเมื่อข้าศึกกำลังสมบูรณ์
หลีกเลียงเมื่อข้าศึกเข้มแข็งแกร่งกล้าอยู่
เข้าเมื่อศัตรูตกอยู่ในโทสะจริต

พึงถ่อมตัวพินอบพิเทาเสริมให้ศัตรูโอหังได้ใจ

ต้องรังควานให้เหน็ดเหนื่อยระอา ในเมื่อศัตรูพัก
ผ่อนเพื่อออกมาล้าง

ยุร่าตำรวีให้ปรบกำชั้แตกแยกความสามัคคีกัน

พึงหักเอาในขณะที่เขามิได้เตรียมพร้อม เข้าจู่โจม

ยามเขามิได้คาดฝัน

ทั้งนี้ เป็นเงื่อนไขความมีชัยของนักการทหาร จง

อย่าแยมพรายให้ศัตรูล่วงรู้เจตน์จำนงแท้จริงของเราได้เป็น
อันขาด

อันแผนการรบซึ่งสังสรรค์กันในพระเทพบิดามหา
ปราสาท (สภาการรบในสมัยโบราณ) ได้บ่งชี้ให้เห็น
ชัยชนะแต่เมื่อยังไม่ได้รับกัน ย่อมเนื่องจากได้พิจารณา

ทบทวนแผนการนั้นโดยรอบคอบแล้ว ตรงกันข้าม ลาง
 แพ้จะปรากฏให้เห็นแต่ต้นมือ เมื่อการวางแผนการรบยังไม่
 ละเอียดยรอบคอบดี การณ์เป็นเช่นนี้ สาอะไรกับการ
 สงคราม ซึ่งมีได้วางแผนการเสียเลยเล่า และด้วยสิ่งเดียว
 นี้ ข้า ๆ ก็ประจักษ์ชัดซึ่งถึงโชคชัยและปราชัยแล้ว

บรรพสอง การดำเนินสงคราม

ปราชญ์ขุนวุกกล่าวว่า การเคลื่อนพลนั้น รถใช้ใน
 การโจมตีอันเทียมด้วยม้าสี่ และรถพิทักษ์หุ้มเกราะหนึ่ง
 แต่ละพันคัน พลรบนับแสนซึ่งพร้อมสรรพด้วยเกราะโล่ที่
 ตั้งเขน การลำเลียงเสบียงอาหารในระยะไกลตั้งพันโยชน์
 ค่าใช้จ่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ รายจ่ายในการ
 รับรองทูตานุทูต ค่าเครื่องอุปกรณ์อาวุธเช่นกาวหรือยาง
 ไม้ ค่าซ่อมแซมเครื่องรบนาหชนิด ต้องใช้จ่ายวันละพัน
 ตำลึงทอง จึงสามารถยกพลจำนวนเรือนแสนได้

ดังนั้น การนำพลเข้าโรมรันกัน หลักสำคัญคือ รีบ
 คว่าเอาชัยชนะเสียในเร็ววัน ถ้าปล่อยให้การรบยืดเยื้อแล้ว

อาวุธยุทธโศปกรณ์จะลดความคมกล้า ขวัญทหารนับวันจะเสื่อมทราม เมื่อคิดจะโหมเข้าหักเมือง กำลังรีพลก็อ่อนเปลี้ยเสียแล้ว กองทัพต้องติดศึกอยู่นานวันฉะนี้ การคลังของประเทศก็จะเข้าตาจน

อันอาวุธขาดความคมกล้า ขวัญทหารเสื่อมทราม กำลังรีพลกะปลกกะเปลี้ย และทรัพย์สิ้นเงินทองฝืดเคือง (เมื่อมีอันเป็นไปเช่นนี้) ประเทศราชทั้งหลายก็จักฉวยโอกาสลุกฮือขึ้นทันที

เบื่องนี้ ถึงแม้จะมีผู้กอบปร้ด้วยสติปัญญาเฉียบแหลมปานใด ก็ไม่สามารถบริหารงานให้เป็นไปโดยราบรื่นได้ ฉะนี้ ตั้งได้สดับมา การรบนั้นแม้ผู้เขลาก็ยังทราบ ว่า ต้องการความรวดเร็ว ไม่เคยปรากฏว่าผู้ฉลาดได้นิยมการยึดเยื่อชักช้าเลย

อันการศึกติดพันกันเป็นเวลานาน แต่ประเทศชาติกลับได้รับประโยชน์จากเหตุนั้นยังไม่เคยปรากฏเลย

จึงผู้ใดยังไม่ทราบผลร้ายของสงครามโดยถ่องแท้แล้ว ผู้นั้นย่อมไม่ซาบซึ้งในผลดีของสงครามเช่นเดียวกัน

ผู้สันหัตจัดเจนในการศึก เขาไม่ระดมพลถึงคำรบสอง เขาจะไม่ล่าเลียงเสียบียงอาหารถึง ๓ ครั้ง อาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องใช้ซ่อมจากประเทศตนเอง แต่เสียบียงอาหารพึงเอาจากศัตรู กระนั้น อาหารของเหล่าทหารจึงเพียงพอแล

ประเทศจะยากจนลงก็เพราะต้องส่งเสียบียงอาหารแก่กองทัพในระยะทางไกลด้วยการกระทำเช่นนั้น ย่อมทำให้เหล่าประชาราษฎร์ยากแค้นแสนเข็ญ

ในเขตการทหารจะซื้อสิ่งของก็ต้องซื้อด้วยราคาแพงของแพงจกทำให้เงินทองราษฎร่อยหรือสิ้นเปลืองไป การสิ้นเปลืองนี้แหละจะนำมาซึ่งการเกณฑ์สรรพวัตต์ต่างๆ อีก

กำลังแรงงานและกำลังทรัพย์ของประเทศต้องสิ้นเปลืองไปจนหมดสิ้น ทุกครัวเรือนจกว่างเปล่า รายได้ของประชาราษฎร์ต้องถูกเกณฑ์ใช้ ๗ ใน ๑๐

การสิ้นเปลืองของประเทศ อาทิเช่น ธรบที่ซำรุดเสียหาย ม้าพาที่พิกลพิการ เสื่อเกราะ, หมวกเหล็ก, ธนู, หอกหลาว, ดั้งเขน, โล่ห้ใหญ่, ตลอดจนวัวเขื่องและรถหนักจะต้องสูญเสียบถึง ๖ ใน ๑๐

เพราะฉะนั้น ขุนพลผู้ก่อปรัดด้วยสติปัญญา พึงหา
เลี้ยงรீพลของตนจากศัตรู การกินข้าวของศัตรู ๑ “จง”
มีผลดีเท่ากับกินของตนเอง ๒๐ “จง” ใช้พีชเลี้ยงสัตว์
พาหนะ เช่น ต้นถั่วหรือฟางข้าว ๑ “ฐิ” เท่ากับใช้ของ
ตนเอง ๒๐ “ฐิ”

ดังนั้น การที่จะให้ทหารเช่นฆ่าข้าศึก ก็โดยปลุกปั่น
ให้เกิดความเคียดขี้่ง จะให้รீพลหาญหักเข้าช่วงชิงสัมภาระ
ทั้งหลายของศัตรู ก็โดยให้สินจ้างรางวัล

ตั้งเช่นการรบด้วยยานรถ ผู้จับรถเข้าศึกได้ ๑๐ คัน
ขึ้นไป ต้องปูนบำเหน็จทหารเข้ายึดคนแรกให้ถึงขนาด
แล้วเปลี่ยนธงประจำรถขึ้นทำเนียบของเรา เชลยศึกซึ่งจับ
ได้นั้นก็ต้องเลี้ยงดูโดยดี เพื่อช่วงใช้ตามควร นี้แหละจึง
จะได้ชื่อว่า ยิ่งชนะข้าศึกเพียงใด ก็ยิ่งเพิ่มความเกรียงไกร
แก่ตนเองเพียงนั้น

เพราะฉะนั้น การทำสงครามต้องรีบกำชัยชนะเด็ด
ศึกในเร็ววัน ไม่ควรเนิ่นช้าอยู่ ฉะนั้น ขุนพลผู้รอบรู้การ
ศึก ก็คือวีระบุรุษผู้กำความเป็นตายของของผองนิกร และ

ผู้แบกไว้ ซึ่งภาระอันจะยังความรุ่มเย็นหรือทุกข์เข็ญแก่ประเทศชาตินั้นแล

บรรพสาม ยุทธโบาย

ปราชญ์ชนูกกล่าวว่่า หลักการยุทธ (ซึ่งสามารถทำให้ประเทศศัตรูหมอบราบคาบแก้ว) โดยมีพักต้องทำลายเมือง นับว่่าเป็นวิธีประเสริฐยิ่ง รองลงมาก็คือ หักเอาโดยไม่ต้องทำลายกองพล รองลงมาอีกก็คือ การเอาชนะโดยไม่ต้องทำลายกองพัน เลวกว่่านั้นก็อย่าให้ถึงต้องทำลายกองร้อยหรือทำลายกระทั่งหมวดหมู่

เพราะฉะนั้น การชนะร้อยทั้งร้อย มิใช่วิธีอันประเสริฐแท้ แต่ชนะโดยไม่ต้องรบเลย จึงถือว่่าเป็นวิธีอันพิเศษยิ่ง

ดังนั้น วิธีใช้กำลังทหารชั้นเลิศ คือหักศัตรูด้วยกลโบาย รองลงมาคือ หักเอาด้วยวิธีการทูต รองลงมาอีกชั้นหนึ่ง คือ หักด้วยกำลังทหาร เลวที่สุดนั้น คือการล้อมตีค่ายคูหอรบของศัตรู

เบื่องว่่ายกพลเข้าล้อมตีเมืองข้าศึก ฟิงใช้เมื่อคราวจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น เพราะการล้อมใหญ่และรุดหุ้ม

เพราะ การเตรียมเครื่องใช้ไม้สอย จักต้องกินเวลาดังสามเดือนจึงลุลงความสำเร็จ ต่อจากนี้ จะต้องใช้เวลาเพื่อสร้างป้อมปราการอีกราว ๓ เดือน ในความซักซ้าเช่นนี้ ผู้บัญชาการทหารจะรู้สึกเดือดดาลรำคาญใจ จนถึงแก่ต้องใช้ทหารเข้าโจมตีอย่างมดตอมเสี้ยก่อนกำหนด เมื่อเสี้ยรีพลไปสัก ๑ ใน ๓ แต่ยังมีอาจหักเข้าไปได้ ย่อมเป็นภัยแก่ฝ่ายรุกตัวอย่างอนันต์

ด้วยเหตุนี้ นักการทหารที่สามารถ พึงทำให้ข้าศึกยอมแพ้ได้โดยไม่ต้องรบ ถอนเมืองข้าศึกโดยไม่ต้องเข้าล้อมตี ทำลายประเทศศัตรูโดยไม่ต้องใช้เวลานาน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรักษากำลังฝ่ายตนมิให้พร่อง เพื่อยุทธแย้งภายใต้เหล่านี้ เมื่อรีพลไม่บอบช้ำ ผลประโยชน์ที่ได้รับก็จักสมบูรณ์ หลักยุทธโบายมีอยู่ดังนี้แล

(เมื่อถึงคราวที่ต้องใช้กำลังทหารกันแล้ว) หลักยุทธวิธีมีอยู่ว่า เรามีกำลัง ๑๐ เท่าของข้าศึก จงเข้าล้อมเอา ถ้า ๕ เท่าของศัตรู ก็จงบุกตี ถ้าเพียงเท่าเดียว ก็แยกเป็นสองกองเข้าชิงชัย

ถ้าหากกำลังทัดเทียมกัน จงพยายามเข้ารบพุ่ง น้อยกว่าจงตั้งรับไว้ ถ้าต้อยกว่าจงหาทางหลีกเลี่ยงไว้ก่อน

ฉะนั้น ความขัดแย้งถือดีของกำลังอันน้อย ย่อมตกเป็นลูกไล่ของกองทัพอันมีกำลังมหาศาลนั่นเอง

อันชนพลก็เสมือนหนึ่งหลักชัยของประเทศ ถ้าหลักชัยนั้นมีคุณสมบัติครบถ้วน ประเทศก็เข้มแข็ง หากว่ามีคุณสมบัติขาดตกบกพร่อง ประเทศก็อ่อนแอ

เพราะฉะนั้น ราชันมักทำความเสียหายให้แก่การทหารด้วยเหตุ ๓ ประการคือ ไม่เข้าพระทัยว่ากองทัพเคลื่อนกำลังรุกไปไม่ได้ แต่รับสั่งให้รุก หรือกองทัพจะถอยไม่ได้ แต่รับสั่งให้ถอย เช่นนี้เรียกว่ากิดขวางการปฏิบัติทางทหาร

ไม่เข้าพระทัยในกิจการทหาร ก็ตรงเข้าเกี่ยวข้องกับ จะทำให้แม่ทัพนายกองงุนงง (ไม่ทราบทางปฏิบัติ) ไม่เข้าพระทัยในหลักการปรับตัวกับเหตุการณ์โดยยุทธนัย ก็ทรงรับภารกิจอันนั้น จะทำให้แม่ทัพนายกองสงสัยแคลงใจ

เมื่อเหล่าทหารรุงงสงสัย ภัยอันเกิดจากเจ้าครองนคร ก็จะมีพลันถึง นี่แหละเรียกว่าก่อความระส่ำระสายให้บังเกิดแก่กองทัพของตนเอง และอำนาจชัยชนะแก่ข้าศึก

เพราะฉะนั้น วิธีหยั่งรู้ชัยชนะมีอยู่ ๕ ประการ คือ รู้ว่าควรรบไม่ควรรบเพียงใด ผู้นั้นชนะ

รู้หลักการใช้ทหารมากน้อยเพียงใด ผู้นั้นชนะ

ฝ่ายนำและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาพร้อมจิตสมานฉันท์ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้นั้นชนะ

เตรียมพร้อมเสมอเพื่อคอยโอกาสหละหลวมของศัตรู ผู้นั้นชนะ

ขุนพลมีสมรรถภาพ และราชันไม่ทรงข้องแหวะด้วย (ปล่อยให้ปฏิบัติภารกิจได้โดยเสรี) ผู้นั้นชนะ

หลักทั้ง ๕ นี้ คือ วิธีหยั่งรู้ถึงซึ่งความมีชัย

เพราะฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า หากรู้เขารู้เรา แม้นรบกันตั้งร้อยครั้ง ก็ไม่มีอันตรายอันใด ถ้าไม่รู้เขาแต่รู้เพียงตัวเรา แพ้ชนะย่อมกำกั่งอยู่ หากไม่รู้ในตัวเขาตัวเราเสียเลย ก็จะต้องปราชัยทุกครั้งที่มีการยุทธนั้นแล

บรรพสี่ ลักษณะการยุทธ

ปราชญ์ชุนวุกกล่าวว่า ผู้เชี่ยวชาญการศึกในสมัยโบราณ ก่อนอื่นเขาต้องสร้างความเกรียงไกรแก่ตนเอง เพื่อคอยโอกาสที่จะเอาชนะข้าศึก ความพิชิตนั้นต้องอยู่ที่เรา แต่ความเอาชนะได้ต้องอยู่ที่ข้าศึก

เพราะฉะนั้น ผู้เชี่ยวชาญการศึก แม้อาจจะสร้างความเกรียงไกรแก่ตนเอง แต่ไม่สามารถทำให้ข้าศึกจะต้องอยู่ในฐานะเอาชนะได้ (เพราะเป็นเรื่องของข้าศึกเอง) จึงกล่าวได้ว่าอันชัยชนะนั้น เราอาจหยั่งรู้ แต่ไม่สามารถจะสร้างขึ้น

ในขณะที่ยังเอาชนะข้าศึกไม่ได้ ฟิงตั้งรับไว้ก่อน ครั้นที่จะเอาชนะได้ จงเร่งรุกเถิด การตั้งรับนั้นเพราะกำลังยังด้อย รุกเพราะมีกำลังเหลือหลาย ผู้สันทัดในการตั้งรับนั้นจะเสมือนหนึ่งซ่อนเร้นยังได้บาดาลชั้นแก้ว (เงียบกริบปราศจากที่แว่วใด ๆ) ผู้เชี่ยวชาญในการรูกนั้นดุจไหวตัว ฝนพากฟ้าชั้นแก้ว (ก่อเสียงกัมปนาทหน้าสะพรั่งกล้ว) ด้วยเหตุนี้แล จึงสามารถรักษากำลังของตน และได้ชัยชนะอย่างสมบูรณ์

การหยั่งเห็นชัยชนะซึ่งใครๆ ก็รู้อยู่แล้ว มิใช่ชัยชนะอันดีเลิศ เมื่อรบชนะแล้ว พลโลกต่างแซ่ซ้องสรรเสริญ ก็มีชัยชนะอันเยี่ยมเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุว่า ผู้สามารถยกขนส่งตัวเพียงเส้นเดียวได้นั้น มิใช่ผู้ทรงพลัง ผู้มองเห็นเดือนและตะวันได้ มิใช่ผู้มีนัยน์ตาแจ่มใส ผู้ได้ยินฟ้าคำรณลั่น มิใช่ผู้มีโสตประสาทไว

ผู้ใดชื่อว่าเชี่ยวชาญการศึกในสมัยโบราณกาล เขาชนะเพราะเหตุที่อาจเอาชนะได้โดยง่าย ฉะนั้นชัยชนะของผู้เชี่ยวชาญศึกจึงไม่มีนามบันลือในทางมีสติปัญญา ไม่มีความดีในทางกล้าหาญ

ดังนั้น ชัยชนะของเขาเป็นสิ่งที่แน่นอนไม่แปรผัน ที่ว่าไม่แปรผันนั้น ก็โดยที่เขารบต้องชนะ ชนะเพราะเข้าศึกแพ้นั้นเอง

ดังนั้น ก่อนอื่น ผู้ที่เชี่ยวชาญการศึกต้องอยู่ในฐานะไม่แพ้แล้ว และไม่พลาดโอกาสที่เข้าศึกจักต้องแพ้ด้วย

ด้วยเหตุนี้เอง กองทัพที่กำชัยชนะ จึงรบใหม่เมื่อเห็นชัยแล้ว แต่กองทัพที่พ่ายแพ้จะรบเพื่อหาทางชนะ

ผู้เชี่ยวชาญการศึก มุ่งผดุงธรรมและรักษาระเบียบวินัย จึงสามารถประสิทธิ์โชคชัยได้

หลักยุทธศาสตร์มีว่า ๑. การสำรวจภูมิประเทศ ๒. การคำนวณความสั้นยาวแห่งยุทธบริเวณ ๓. การวางอัตราพลรบ ๔. การหาจุดศูนย์ถ่วงแห่งกำลัง ๕. ความมีชัย อันลักษณะพื้นภูมิทำให้เกิดการคำนวณ การคำนวณทำให้มีการวางอัตราพลรบ การวางอัตราพลรบทำให้เกิดความมีชัยในที่สุด

ดังนั้น กองทัพพิชิต (เมื่อเข้ายุทธแย้งกับข้าศึก) จึงเสมือนเอา “อี” (ของหนัก) ไปชั่ง “ชู” (ของเบา) แต่กองทัพที่พ่ายแพ้นั้น กลับเสมือนหนึ่งเอา “ชู” (ของเบา) ไปชั่ง “อี” (ของหนัก)

(หมายเหตุ ชูและอีเป็นมาตราซึ่งสมัยศึกดำบรรพ์ของจีน กล่าวกันว่า ๒๔ ชูเท่ากับ ๑ ตำลึง ๒ ตำลึงเท่ากับ ๑ อี ผู้แปล)

การทำสงครามของผู้กำชัยชนะ เปรียบประดุจปล่อยน้ำซึ่งทดไว้ให้พุ่งสู่หุบห้วยลึกตั้งพัน “เย็น” (ราว ๘๐๐๐ ฟุต ผู้แปล) นี่คือนักยุทธแล

บรรพห้า ท่วงทำนองยุทธ

ปราชญ์ชุนวูกล่าวว่า การปกครองทหารจำนวนมาก ได้ตั้งจำนวนน้อย ก็ด้วยระเบียบการจัดกองรบ

การต่อสู้คนจำนวนมากได้เช่นเดียวกับเผชิญคนจำนวนน้อย ก็ด้วยอาณัติสัญญาณธงและฆ้องกลอง

กองทัพหนึ่งซึ่งกอบปร้ด้วยพลรบมากหลาย แต่อาจบัญชาให้รบเข้าศึกได้โดยไม่เปลืองพลล่านั้น ก็ด้วยรู้จักวิธีรบซึ่งหน้าและวิธีรบพลิกแพลง

กองทัพรุกพุ่งไปทางใด เสมือนหนึ่งกลิ้งหินเข้ากระทบไซ้ เพราะรู้วิธีใช้กำลังอันแข็งแกร่งเข้าหลายจุดอ่อนแอของข้าศึกนั่นเอง

สงครามใด ๆ ก็ดี ทั้งสองฝ่ายย่อมเข้าปะทะกันซึ่งหน้า (เป็นปกติวิสัย) แต่จักชนะกันได้ก็ด้วยยุทธวิธีพลิกแพลง

เพราะฉะนั้น ผู้จัดเจนการยุทธวิธีพลิกแพลง วิธีการของเขาจะไม่รู้อัปจน ฟ้ำอันไม่รู้จักสิ้นสูญ จักไม่รู้หมดสิ้น ดูจกแม่น้ำไหลรินไม่ขาดสาย พอจบแล้วก็เริ่มใหม่เช่นเดือน

ตะวันที่ตกแล้วขึ้นอีก ตายแล้วก็ผุดเกิด เช่น การหมุนเวียน
แห่งฤดูกาลทั้ง ๔

สรรพสำเนียงมีเพียง ๕ แต่ความเปลี่ยนแปลงแห่ง
เสียงทั้ง ๕ นั้น เราจะฟังไม่สิ้น สีมี่เพียง ๕ แต่การแปร
แห่งสีทั้ง ๕ จักทัศนาก็หมด รสมีเพียง ๕ แต่ความแปร
เปลี่ยนแห่งรสทั้ง ๕ ย่อมลิ้มชิมไม่รู้จบ (ฉันใด)

(ฉันนั้น) สภาพการยุกยถซึ่งมีเพียงรบซึ่งหน้าและรบ
พลิกแพลงเท่านั้น แต่ความเปลี่ยนแปลงแห่งวิธีการทั้ง ๒
ก็มีรู้จบสิ้นจุกกัน การรบซึ่งหน้าและรบพลิกแพลงย่อมเกี่ยว
กันเหมือนห่วงโซ่ ดัดเป็นพีตหาข้อขึ้นต้นมิได้ ฉะนั้น ใคร
จักเสาะหาเงื่อนงำของมันได้เล่า?

ความเร็วของสายน้ำเชี่ยว ถึงกับพัดพาก้อนหินเคลื่อน
ลอยไปด้วยนั้น เนื่องจากความไหลแรงของมัน ความเร็ว
ของนกอินทรีถึงกับทำลายเหยื่อแหลกลาญไป ก็ด้วย
รู้จักประมาณช่วงระยะโจมตีเป็นอย่างดี

ด้วยเหตุนี้ ท่วงทำนองยุกยถของผู้เชี่ยวชาญการศึก
จึงรวดเร็วน่าสะพรึงกลัว การจู่โจมของเขาจึงอยู่ในช่วงสั้น

ท่วงทำนองยุทธนั้น เหมือนหน้าไม้อันเหนียวเต็มแล้ว
การกำหนดช่วงโจมตีเหมือนการเล็งเพื่อปล่อยลูกธนู

ในขณะที่โรมรันพันตูกันดุซุลมขุนวุนวาย แต่จะระส่ำ
ระสายไม่ได้ กระบวนศึกติดพันกันเป็นวงกลมดื้อสับสน
อลวน แต่จะแพ้เสียไม่ได้

การรบที่ซุลมขุนวุนวายนั้น ต้องเกิดจากยุทธวิธีอันมี
ระเบียบ อากาการประหนึ่งขลาดกลัwnั้น ต้องเนื่องจากความ
หืดหมาง ที่ทำซึ่งดูอ่อนเปลี้ย ต้องสืบแต่ความแข็งแกร่ง
(ทั้งนี้เพื่อซ่อนความจริงให้ข้าศึกหลงเข้าใจผิด)

ความมีระเบียบหรือความวุ่นวาย เป็นเรื่องของการ
จัดพลรบ (ถ้าการจัดพลดีก็จะยังความมีระเบียบได้) ความ
ขลาดหรือความกล้า เป็นเรื่องของท่วงทำนองยุทธ (ถ้า
สถานการณ์ได้เปรียบ แม้ทหารที่ขลาดก็จะบังเกิดความ
กล้า) ความเข้มแข็งหรืออ่อนแอเป็นเรื่องของกระบวนศึก
(ถ้ากระบวนศึกอยู่ในลักษณะดี ทะแกล้วที่อ่อนแอก็จะเข้ม
แข็งแกร่งกล้าขึ้น)

เพราะฉะนั้น ผู้เชี่ยวชาญการหลอกล่อข้าศึก เมื่อ
แสดงกิริยาท่าทีไปบ้าง ข้าศึกจะตกหลุมพรางทันที ที่หยิบ

ยื่นให้ ข้าศึกจะต้องตะครุบเอา ซึ่งล่อด้วยประโยชน์แล้ว
 คุมเชิงด้วยพลพฤษท์

เพราะฉะนั้น ผู้เชี่ยวชาญการศึก ฟิงแสวงชัยชนะ
 จากรูปการณ์สงคราม มิใช่คอยแต่ตีโพยตีพายผู้อื่น ด้วย
 เหตุนี้ เขาจึงรู้จักเลือกใช้คน และสมคัล้อยตามรูปการณ์
 (เพื่อบรรลุชัยชนะในที่สุด)

ที่ว่าสมคัล้อยตามรูปการณ์ คือ การบัญชากองทัพ
 เข้ารบกับข้าศึก ก็เหมือนงัดขงหรือก้อนหินให้กลิ้งไป อัน
 ธรรมชาติของไม้หรือหินนั้น ในที่ราบเรียบ มันจะนิ่ง ไม่
 ขยับเขยื้อน ในที่ลาดชันมันจะกลิ้งเอง ถ้าไม้และหินนั้น
 เป็นเหลี่ยม มันจะหยุด ถ้ากลมมันก็หมุน

ด้วยเหตุนี้ อากาการประยุทไฟรี ซึ่งเหมือนหนึ่งกลิ้ง
 หินกลมจากภูผาสูงตั้งพื้น “เย็น” (มันจะบดขยี้ไปอย่าง
 อุตลุด) ก็เนื่องแต่ท่วงทำนองยุทธยังให้เป็นไปจะนั้นแล

บรรพหก ความตื่นลึกลับบาง

ปราชญ์ชุนวูกกล่าวว่า ผู้ถึงสมรภูมิกอยทัพข้าศึกก่อน
 กำลังย่อมนัดขึ้น ส่วนผู้ที่ถึงหลังและยังต้องเข้ารบด้วย

ย่อมเหน็ดเหนื่อยอดโรย จึงผู้ชำนาญการศึกพึงคุมผู้อื่น
หายอมอยู่ในฐานะให้ผู้อื่นคุมไม่

การที่จะทำให้ศัตรูมาเข้าบ่วงเอง ก็ด้วยล่อให้เห็น
ผลได้ และจะให้ศัตรูขยาดไม่เข้าใกล้ ก็ด้วยแยมให้เห็น
ผลเสีย ด้วยเหตุนี้ ถ้าศัตรูอยู่ในภาวะสดชื่นกระปรี้กระเปร่า
เราก็อาจรั้งความให้ได้รับความลำบาก ถ้าอ้อมหมีพื้มันเรา
ก็อาจทำให้หิวโหย ถ้าสงบมันคง เราก็อาจทำให้ห้วนไหว
สะดุ้งสะเทือน

จุดโจมตีในเส้นทางที่ข้าศึกจะต้องมา และเข้าบุกครา
ศัตรูมิได้คาดฝัน การที่กองทัพเดินทางไกลตั้งพัน “หลี่”
(ราว ๓๕๗.๙ ไมล์ ผู้แปล) โดยไม่รู้สึกรอดโรยนั้น ก็เพราะ
เดินทางไปในแนวทางที่ปลอดภัย (ไม่มีศัตรูรบกวน) การ
ตีเมืองเป็นต้องได้ ก็เพราะตีเมืองที่ศัตรูไม่สามารถจะรักษา
ไว้ ครั้นถึงคราวรักษาเมืองก็รักษาได้เหนียวแน่นมันคง ก็
ด้วยข้าศึกไม่พึงประสงค์เข้าตี

ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่สันตการรุก จึงเข้าบุกจนศัตรูไม่มี
ทางรับ ส่วนผู้ชำนาญการตั้งรับจะทำให้ข้าศึกไม่ทราบว่าจะ
เข้าตีอย่างไร

มันช่างพิสดารจนแสนพิสดารยิ่งหนอ ถึงแก่ไม่สำแดง
รูปลักษณะให้เห็น มันช่างอัศจรรย์จนแสนมหัศจรรย์เหลือ
ล้นถึงแก่ไม่ปรากฏสุ้มเสียงให้ได้ยิน จึงอาจกำชีวิตไพรีน
ไว้ได้โดยเด็ดขาด

ยามเข้าราษฎรก็บุกจนเข้าศึกต้านทานไม่อยู่นั้น เพราะ
เข้าทลายจุดอ่อนแอ ครั้นที่ถอยก็ถอยจนไล่ไม่ติด เพราะ
ความรวดเร็วไม่ทันกัน

จะนี้ เมื่อเราต้องการจะรบ แม้นข้าศึกจะอยู่ในป้อม
ค่ายอันสูง และมีคูเมืองอันลึก ล้อมรอบก็ไม่วายที่ต้อง
ออกรบด้วยความจำใจ ด้วยว่าเข้าตีจุดที่ข้าศึกต้องแก้
นั่นเอง ครราเราไม่ประสงค์จะรบ แม้นขีดเส้นตั้งรับไว้บน
พื้นดินศัตรูก็ไม่อาจรบเราได้ เนื่องด้วยผิดความจำนงใน
การเข้าตีของเขา

จะนี้ จงให้ศัตรูเป็นฝ่ายเปิดเผย ส่วนเราไม่สำแดง
ร่องรอยให้ประจักษ์ กระนั้นฝ่ายเรารวมแต่ศัตรูแยก เรา
รวมเป็นหนึ่ง ศัตรูแยกเป็นสิบ เท่ากับเราเอาสิบเข้าตีหนึ่ง
เมื่อกำลังฝ่ายเรามากแต่ศัตรูนั้น การที่เอากำลังมากจู่โจม
กำลังน้อย สิ่งที่เราจะจัดการกับข้าศึกก็ง่ายตาย

สถานที่ที่จะรบเข้าศึกเรามิแยมพรายให้รู้ เมื่อเข้าศึก
ไม่รู้ก็ย่อมต้องแบ่งแยกกำลังเตรียมรับไว้หลายแห่งด้วยกัน
เมื่อเข้าศึกกระจายกำลังป้องกันมากแห่ง ส่วนที่เราต้องเข้า
รบพุ่งด้วยก็ย่อมน้อยลงแล

ฉะนี้ ถ้าระวางหน้า กำลังทางหลังจะน้อย ระวางด้าน
หลัง กำลังทางหน้าจะน้อย ระวางด้านซ้าย กำลังทางขวา
จะน้อย ระวางด้านขวา กำลังทางซ้ายจะน้อย ถ้าระวางเสีย
ทุกๆ ด้าน กำลังทุกๆ ทางก็จะบางลง การที่กำลังน้อยก็
ด้วยว่าต้องระวางผู้อื่น (และตรงกันข้าม) กำลังจะเพิ่มพูน
ขึ้น ก็โดยให้ผู้อื่นระวางระไวเรา

ดังนั้น ถ้าเรารู้สถานที่และวันเวลาที่จะรบแล้วไซ้
แม้ว่าเราจักต้องรบเข้าศึกในระยะทางไกลตั้งพัน “หลี่” ออก
ไป เราก็สามารถเข้าทำการชิงชัยได้

ถ้าไม่รู้สถานที่และวันเวลาที่จะต้องรบ (ครั้นเมื่อถูก
โจมตีเข้า) กำลังปีกซ้ายก็ไม่สามารถเข้าช่วยปีกขวา กำลัง
ทางปีกขวาก็ไม่สามารถช่วยปีกซ้าย กำลังทางกองหน้า
ไม่สามารถเข้าช่วยกองหลัง และกองหลังก็ไม่อาจช่วยกอง
หน้า (การณ์เป็นเช่นนี้) ก็สาอะไรกับกองหนึ่ง ๆ ยังตั้งห่าง

กันหลายสิบ “หลี่” ในระยะไกล หรือหลายหลี่แม้ในระยะใกล้เล่า

ตามความพิเคราะห์ของข้าฯ ถึงผลรบของประเทศ “ยุ-วะ” มีมากมาย จะมีประโยชน์อันใดกับการมีชัยได้
 ฤา ?

เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า อันชัยชนะนั้นอาจสร้างขึ้นได้ (มิใช่สิ่งสุดวิสัย) แม้นศัตรูจะมีจำนวนมากหลายก็อาจทำให้หมดกำลังสู้รบได้

ด้วยเหตุนี้ ต้องพิจารณาสภาพเราสภาพเขา เพื่อให้รู้เชิงได้เสีย ต้องทำการสอดแนมเพื่อรู้เบาแสรการเคลื่อนไหวของข้าศึก ต้องวางกำลังทหารเพื่อรู้แดนเป็นแดนตาย และต้องพืดเหวี่ยงประลองดู เพื่อรู้ว่ากำลังของเราจุดไหนขาดเกินประการใด

ฉะนั้น การจัดทัพอย่างเลิศแล้ว จะไม่ปรากฏร่องรอยให้เห็น เมื่อปราศจากร่องรอยอันใด แม้จากรบรุษที่ลึกล้ำก็ไม่สามารถเห็นเจตน์จำนงของเราได้ แม้เจ้าปัญญา也不能ดำเนินนโยบายต่อเราอย่างไร

เนื่องด้วยยังรู้ความตื้นลึกหนาบางของข้าศึก จึงนำความมีชัยมายื่นให้กองทัพของตน ถึงเหล่าทวยหาญก็ไม่แจ้งในเหตุแห่งชัยชนะได้ ชนทั่วไปต่างรู้เห็นรูปการณ์ที่เราเอาชนะอยู่ แต่ไม่อาจล่วงรู้ถึงหลักประกันแห่งชัยชนะนั้นๆ ฉะนั้นวิธีเอาชนะจึงไม่ซ้ำแบบ และอาจสนองกับเหตุการณ์โดยไม่รู้จักจบสิ้น

ฉะนั้น การใช้กำลังทหารจึงเหมือนหนึ่งธรรมชาติของน้ำ น้ำย่อมหลีกที่สูงไหลลู่ที่ต่ำ ลักษณะการยุทธก็ย่อมหลีกเลียงด้านที่มีกำลังเข้มแข็ง ยักย้ายเข้าตีจุดอ่อนแอ น้ำย่อมจัดกระแสน้ำไหลบ่าไปตามลักษณะพื้นภูมิ การยุทธก็ย่อมเอาชนะกันตามสภาวะของข้าศึก

ฉะนั้น การยุทธจึงไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว เจกเช่นน้ำซึ่งหาที่มีรูปลักษณะอันแน่นอนไม่ จึงผู้เอาชนะด้วยปฏิบัติการเหมาะสมกับความผันแปรของข้าศึกนั้น ฟิงกล่าวได้ว่า เขาคือเทพยเจ้าผู้ทรงอิทธิฤทธิ์ทีเดียว

ฉะนั้น ในกองธาตุทั้ง ๕ ย่อมไม่มีธาตุใดชนะเป็นเยี่ยมในที่สุด (เช่น ธาตุไฟแพ้ธาตุน้ำ แต่ธาตุน้ำแพ้ธาตุดิน ฯลฯ ผู้แปล) ธตุกาลทั้ง ๔ ย่อมไม่มีตำแหน่งแห่งที่แน่นอน แสง

ตะวันย่อมมีสั้นยาว (ตามฤดูกาล) ดวงจันทร์ย่อมมีขึ้นบักษ
 แรมบักษ (ตั้งเช่นการศึกษาซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวนั้นแล)

บรรพเจ็ด การสัพฺยุทฺชงฺขชัย

ปราชญ์ชุนวูกกล่าวว่า อันการศึกษานั้น เมื่อชุนพลได้
 รับแต่งตั้งจากกษัตริย์ ประหนึ่งพลเรียงค่ายชดดาทัพไว้ จะ
 ไม่มีอะไรยากยิ่งกว่าการดำเนินสัพฺยุทฺชงฺขชัย

ที่ว่ายากนั้น คือ จักต้องเปลี่ยนทางอ้อมให้เป็นทาง
 ลัด ขจัดความร้ายให้กลายเป็นผลดี

เพราะฉะนั้น เพื่อจะให้เส้นทางเดินทัพของข้าศึก
 อ้อมหกวกเวียน จึงต้องล่อด้วยอามิสประโยชน์ ส่วนเรา
 แม้จะเคลื่อนพลภายหลัง แต่ก็บรรลุจุดหมายได้ก่อน เช่น
 นี้เรียกว่ารู้เงื่อนไขของความอ้อมลัดแล

ด้วยเหตุนี้ การสัพฺยุทฺชงฺขชัย จึงเป็นได้ทั้งความ
 สวัสดิภาพหรือมหันตราย (สุดแต่ผู้บัญชาการทัพจะดำเนิน
 การอย่างไร)

เบื่อง่ายกกำลังทั้งหมดเข้าชิงชัย ก็จะไม่ทันการ
 (เพราะอัยอ้ายใหญ่โต) ครั้นจะทอดกำลังโดยใช้แต่เพียง

บางส่วน ก็จะทำให้สูญเสียซึ่งยุทธสัมภาระ (เพราะอยู่ล่า หลังอาจถูกโจมตีได้)

ฉะนั้น การให้รั้วพลถอดเกราะออกเสีย และเร่งรุดเดินทัพในความเร็วเป็นทวีคูณ โดยมีได้พักผ่อนทั้งกลางวัน กลางคืน ถ้าเข้าชิงชัยกับข้าศึกในระยะทางร้อย “หลี่” นายทัพทั้งสาม (ทัพหน้า ทัพหลวง และทัพหลัง) จะต้องตกเป็นเชลยของข้าศึกทั้งสิ้น เพราะผู้ที่แข็งแรงจะถึงก่อน ผู้อ่อนแอจะถึงหลัง กำลังซึ่งถึงจุดหมายจะมีได้เพียง ๑ ใน ๑๐ เท่านั้น ถ้าเข้าชิงชัยในระยะ ๕๐ “หลี่” ทัพหน้าก็จักปราชัย เพราะกำลังพลถึงได้เพียงครึ่งเดียว ถ้าเข้าชิงชัยในระยะทาง ๓๐ หลี่ กำลังจะถึงเพียง ๒ ใน ๓ เท่านั้น

เพราะฉะนั้น กองทัพจะขาดเสียซึ่งยุทธสัมภาระ เสบียงอาหาร และสรรพสิ่งเครื่องสำรองไม่ได้ หาไม่แล้ว จักต้องแตกพ่ายวางวายแน่นอน

ฉะนั้น ถ้าไม่รู้เจตน์จำนงของเหล่าเจ้าครองนคร เรา จะผูกมิตรไว้ไม่ได้ ถ้าไม่รู้ลักษณะภูเขาลำเนาไม้ ที่ค้ำขัน ลุ่มดอน ตลอดจนห้วยหนองบึงบาง เราจะเดินทัพไม่ได้ ถ้าไม่ใช้มรรคเทศก์นำทาง เราจะได้เปรียบทางพื้นภูมิประเทศ

ฉะนั้น การศึกจึงตั้งบนเล่ห์เหลี่ยมแค้นคุณ เคลื่อนไหว
เมื่อเห็นผลได้ และยกแปรโดยการรวมหรือกระจายกำลัง

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความเร็วเสมือนลมเพชรหึง เชื่องช้า
ประหนึ่งแมกไม้ในพงไพร ราวีเจก เช่น ไฟ-ประลัยกัลป์
หนักแน่นเล่ห์ปานภูผา ยากที่จะหยั่งรู้จุดจ้องฟ้าอันคลุมเครือ
และไหวตัวตั้งเมื่อสายฟ้าคำรณลั่นสะท้านสะเทือน

(เมื่อเหยียบประเทศข้าศึก) ได้ลามสงครามอันใดมา
ก็แจกจ่ายแกร์พล ยึดได้พื้นที่ก็แบ่งปันแก่แม่ทัพนายกอง
จะประกอบการณ์อันใดจงชั่งตวงให้ถ่องแท้แน่ใจ

ผู้รอบรู้เงื่อนงำความอ้อมลัด จักชนะ นี่คือวิธีสัပ္พุทธ
ซึ่งชัยแล

ตำราการทหารกล่าวไว้ว่า “ด้วยเหตุไม่สามารถยืน
ศัพท์สำเนียงที่พูด จึงลั่นฆ้องเกริ ด้วยเหตุที่ไม่สามารถ
แลเห็นกัน จึงให้อาณัติสัญญาณรวัช” อันการฆาตฆ้อง
กลองและไชรวัชนั้นก็เพื่อรวมหูดา (ทั้งกองทัพ) ให้เป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันนั่นเอง

เมื่อร้พลมีสมาธิแน่วแน่จะนี้ สำหรับผู้ที่กล้าหาญก็
จะไม่รุกกล้าไปเบื้องหน้าแต่โดดเดี่ยว ผู้ขลาดจะไม่ถดถอย

ตามลำพัง นี่คือนิเวศน์วิชาทัพใหญ่แล

เพราะฉะนั้น การรบในเวลาค่ำคืน จึงมากไปด้วย
คบไฟ และระงมไปด้วยเสียงเกริ การสัပ္ยุทธเพลากลาง
วันจึงดาราตาศด้วยสัญญาณธวัช ทั้งนี้เพื่อก่อกวนประสาท
หูตาของข้าศึกให้หลงเลอะนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ เราอาจทำลายขวัญของทัพศึกและจิตใจ
ของแม่ทัพนายกองให้แหลกลาญได้

(ตามปกติ) ขวัญตอนเข้าย่อมดี (เพราะกำลังสดชื่น)
ถึงเที่ยงก็ทรมด้วยความเกียจคร้าน ตกเย็นก็โทรมเพราะ
ใคร่จะพักผ่อน ผู้ชำนาญการศึกจึงหลีกเลี่ยงข้าศึกตอน
สดชื่น และเข้าโจมตีเมื่อเพลาขวัญข้าศึกทรมหรือโทรม
แล้ว นี่คือนิเวศน์ปฏิบัติต่อขวัญทหารแล

จงเอาความมีระเบียบวินัยแห่งตน คอยจู่โจมเมื่อ
ข้าศึกอลวนวุ่นวาย จงเอาการสงบนิ่งตอบสนององความ
อะอะมะเทิง นี่คือนิเวศน์รักษากำลังใจแล

จงเอาความไกล (ต่อสมรภูมิ) ของเราคอยรับข้าศึก
ซึ่งต้องเดินไกล จงเอาความสดชื่นของเราสู้ศึกซึ่งอดโรย

เมื่อยล้า จงเอาความอิมหน้าสำราญของเรารับมือข้าศึกที่
หิวโหย นี่คือนิเวศนอมกำลังแล

จงอย่าเข้าตีขบวนทัพซึ่งมีทิวธวัชและถันเป็นระเบียบ
จงอย่าจู่โจมป้อมค่ายแนวรบของปรปักษ์ที่ตั้งเป็นสง่าหน้า
เกรงขาม นี่คือนิเวศป้องกันมิให้เกิดเภทภัยแล

เพราะฉะนั้น วิธีสัปปุทธจึงมีอยู่ว่า อย่าแหงนหน้า
เข้าตีข้าศึกซึ่งตั้งบนที่สูง อย่ารุกพุ่งข้าศึกที่อิงสันเขาเป็น
ที่มั่น

อย่าไล่กระชั้นข้าศึกซึ่งทำที่ว่าแตกกระล่า อย่ากระหน้า
ข้าศึกเมื่อเขาขวัญดีและเหยี้ยมหาญ

อย่าทะยานฮวบเหยื่อเมื่อเขาทอดให้ และไม่ควรรั้ง
ทัพศึกที่รีบรุดจะถอยคืน

การล้อมทัพข้าศึก จำเป็นต้องเปิดทางไปไว้สักทาง
หนึ่ง (นี่คงหมายถึงการรบในที่ราบกว้าง มิใช่การล้อมเมือง-
ผู้แปล) เมื่อทัพศึกจนตรอกแล้ว ก็อย่าได้รุกกระหน้า
ประชิดเข้าไป (เพราะเมื่อเขาไม่มีทางไปก็จะหันหน้าสู้
อย่างไม่คิดแก่ชีวิต)

นี่คือนิเวศสัปปุทธแล

บรรพแปด นานาวิการ

ปราชญ์ชุนวุกล่าวว่า อันการศึกนั้น เมื่อชนพลได้
รับแต่งตั้งจากกษัตริย์ ประนังพลชุมนุมทัพแล้ว

อย่าได้ตั้งค่ายในที่ทุรลักษณะ

ควรผูกพันไม้ตรีกับแวนแคว้นซึ่งอยู่ทางแพร่ง (คือ
ประเทศเป็นกลางอันตั้งอยู่ระหว่างข้าศึกกับเรา และ
ประเทศที่ ๓ อื่นเพราะเป็นศูนย์กลางคมนาคม การมีพันธะ
กันไว้ย่อมอวยประโยชน์อนันต์)

อย่าอ้อยอิ่งในแดนทุรกันดาร

เมื่อตกอยู่ในที่ล้อม จงเร่งชวนขวยหาทางออก
หากพลัดเข้าไปอยู่ในแดนตาย (อัปจน) จงรีบเร่งทุ่มเท
กำลังเข้าสู้รบ (เพื่อถอนตัวให้หลุดจากที่นั้น)

บางวาระอาจจะไม่เดินทัพตามเส้นทางที่ควรเป็นไป
และอาจจะไม่ดีทัพข้าศึกบางกอกบางหน่วย

เมืองด่านของข้าศึกบางแห่งเราก็ไม่เข้าโจมตี

บางถิ่นบางที่ เราก็ไม่เข้ายุทธแย้งชิงชัยด้วย

บางที่มีพระบรมราชโองการก็ไม่พึงรับสนองเสมอไป (เพราะผู้เป็นขุนพลจะต้องปฏิบัติบัติการรบให้สมคล้อยตาม รูปการณ์สงครามโดยเสรี)

เพราะฉะนั้น ขุนพลแจ้งในคุณานุคุณแห่งน่านาวิการ (ความเปลี่ยนแปลงแปรบิดเขื่อนต่าง ๆ อันมิได้เป็นไปตาม ที่ควรเป็น) จึงนับได้ว่ารู้การศึก ขุนพลผู้ไม่แจ้งในหลัก นานาวิการ แม้จะรู้ลักษณะภูมิประเทศดี ก็จะไม่อำนวยผล ประโยชน์อย่างไรเลย และในการบัญชาทัพ หากไม่รู้วิธี การสนองต่อนานาวิการแล้วไซ้ร้ แม้จะซบซึ้งถึงความได้ เปรียบแห่งภูมิประเทศ ก็ไม่อาจใช้กำลังพลได้เต็มเม็ดเต็ม หน่วย

ด้วยเหตุนี้ ความใคร่ครวญของผู้ทรงปัญญา จึง ทบทวนอยู่ในระหว่างคุณโทษผลได้ผลเสีย

ถ้าทบทวนเห็นคุณหรือผลได้ (ในโทษหรือผลเสีย) ความเชื่อมั่นต่อความสำเร็จในกิจการงาน ก็จักแน่นแฟ้น ยิ่งขึ้น ถ้าทบทวนเห็นโทษหรือผลเสีย (ในคุณหรือผลได้) เกาทัณฑ์อันอาจเกิดขึ้น ก็จักแก้ไขกันทันท่วงที

เพราะฉะนั้น จะให้เหล่าประเทศราชหมอบราบคาบ
แก้ได้ ก็ช่วยให้โทษภัย จะช่วงใช้ก็ด้วยวิธียมอบภารกิจ
จะจงจืดให้ฝึกใฝ่ต่อเราก็ด้วยกอบเกื้ออาμισประโยชน์

เพราะฉะนั้น ในการศึกนั้น อย่างวางใจว่าข้าศึกจะ
ไม่มาราวี แต่พึงยึดมั่นในการเตรียมพร้อมของฝ่ายตน
อย่างวางใจว่าข้าศึกจะไม่จู่โจม แต่พึงยึดมั่นในความแข็งแกร่ง
มั่นคงของเราเอง

เพราะฉะนั้น ผู้นำทัพจึงมีจุดอันตราย ๕ ประการ
คือ ผู้ที่คิดแต่สู้ตายฝ่ายเดียวอาจถูกหมายเอาชีวิตได้

ผู้ที่คอยแต่รักษาตัวรอด อาจถูกจับกุมเป็นเชลย

ผู้ที่หุนหันพลันแล่น อาจได้รับการยั่วเย้ารังควาน

ผู้ที่คิดแต่ความบริสุทธิ์ผ่องแผ้วแห่งตน (ถืออุดมคติ
เกินไป) อาจถูกเหยียบย่ำใส่โคล้

บรรดาจุดอันตรายทั้ง ๕ นี้ เป็นปมด้อยของผู้นำทัพ
เป็นมหันตภัยของการทหาร ทัพจะล่ม ขุนพลจะถูกเข่น
ฆ่าก็ด้วยจุดอันตรายทั้ง ๕ นี้ ควรใช้ความพิเคราะห์จงหนัก
ทีเดียว

บรรพเก้า การเดินทัพ

ปราชญ์ชุนวุกกล่าวว่า อันการคุมทัพและพินิจความศึกนั้น

ถ้าเดินทัพข้ามภูเขา จักต้องเดินตามหุบห้วยละหาน ถ้าอยู่ในที่คมนาคนสะดวกต้องตั้งทัพในที่สูง ถ้าเข้าศึกตั้งอยู่ในที่สูงชัน ก็อย่าได้พยายามตีฝ่าขึ้นไป นี่คือการคุมทัพในที่ดอยแล

ถ้าเดินทัพข้ามแม่น้ำ ต้องรีบเร่งให้ห่างสายน้ำนั้นทันที ถ้าฝ่ายข้าศึกข้ามน้ำมาก็อย่าได้เข้าปะทะกันกลางแม่น้ำ ต้องรอให้อยู่ในระหว่างสะเทินน้ำสะเทินบก จึงโหมกำลังตีโดยฉับพลัน (อนึ่ง) การยุทธนั้นอย่าได้เรียงค้ำตามฝั่งแม่น้ำ คอยรับทัพศึก ฟิงตั้งทัพลงบนที่สูงซึ่งมีการคมนาคนสะดวก และ (ครารุกไล่) ก็อย่าได้อยู่ในตำแหน่งที่ทวนน้ำ นี่คือการคุมทัพในลำน้ำแล

ถ้าเดินทัพในที่ลุ่มซึ่งเป็นเนื้อดินเค็ม ต้องเร่งรุกข้ามไปโดยพลัน ถ้าเกิดปะทะกับทัพข้าศึกในที่เช่นนี้ ต้องหันหลังเข้าอิงป่า และทอดค้ำตามที่ซึ่งมีพีชน้ำขึ้นอยู่ นี่คือการคุมทัพในที่ลุ่มแล

ถ้าอยู่ในที่ราบ ต้องเลือกชัยภูมิที่อำนวยความสะดวกได้เปรียบ คือปีกขวาวิ่งเนินสูงเบื้องหน้าเป็นแดนตาย (เช่น ห้วยน้ำ หรือหน้าผา ฯลฯ เพื่อเข้าศึกยกเข้าตียาก) เบื้องหลังเป็นแดนเป็น (คมนาคนสะดวก) นี่คือการคุมทัพในที่ราบแล

อันความได้เปรียบในการคุมทัพทั้ง ๔ ประการข้างต้นนี้ทำให้หวางตี้ (จอมกษัตริย์สมัยตึกดำบรรพ์ของจีน-ผู้แปล) ชำนาญยุทธ์อื่น ๆ ตลอดทั้ง ๔ ทิศแล

อันการตั้งทัพนั้น ชอบที่จะอยู่สูง พิงรั้งเกียดที่ต่ำเหมาะที่จะหันสู่ทิศไปรุ่ง (อาคเนย์) แต่รั้งเกียดทิศทึบ (ทิศพายัพ) ทั้งต้องตั้งอยู่ในที่ถูกลักษณะมีอาหารของใช้อุดม เมื่อรืพลปราศจากโรคภัยไข้เจ็บแล้ว ย่อมกล่าวได้ว่า จักต้องมีชัยแน่นอน

ถ้าตั้งทัพตามสันเนินหรือบนทำนบเขื่อนน้ำ ต้องเลือกด้านอาคเนย์ และทอดปีกขวาวิ่งไว้ จะได้เปรียบทั้งทางการยุทธและพื้นภูมิแล

หากฝนเหนือตกชุกมีฟองน้ำลอยฟองมา (เป็นสัญญาณกว่าน้ำจะหลาก) เมื่อจะลุยข้ามห้วยน้ำนั้นควรรอ

ให้ระดับน้ำแน่นเสียก่อน (มิฉะนั้นข้ามไปโดยไม่ดูตาม้าตาเรือ เมื่อน้ำทะเลลึกลงมาจนเขี้ยวกราก อาจประสบหายนะ)

อันภูมิประเทศย่อมมีลักษณะต่างๆ กัน เช่น มีหุบห้วยอันมีหน้าผาสูงชัน ที่ลุ่มซึ่งเหมือนนอยุ่กันบ่อ ถิ่นที่ซึ่งมีป่าเขาล้อมรอบ (ยากแก่การเข้าออก) รกชฎเต็มไปด้วยขวากหนามเหมือนข่ายธรรมชาติ ที่หล่มเต็มไปด้วยโคลนเลน และทางแคบซึ่งมีหุบเหวขนาบขนาบอยู่ สถานที่เช่นนี้เมื่อประสบพบเข้าต้องรีบรุดออกห่างทันที อย่าได้กรายใกล้มันเลย (ถ้าเกิดสัพยทขึ้น) เราต้องผละห่างจากมันโดยดื้อนให้เข้าศึกเข้าประชิด หรือให้มันอยู่เบื้องหน้าเราแต่ขวางอยู่เบื้องหลังเข้าศึก

ถ้าริมทางเป็นที่วิบาก หรือสระหนองหุบห้วย หรือพงอ้อกอแขม หรือแนวป่าหุบไม้ หรือที่ไพรพฤษกรกทึบ ต้องตรวจค้นอย่างระแวดระวัง เพราะสถานที่เช่นนี้ มักเป็นที่ซุ่มทัพ หรือที่ซ่อนตัวของกองสอดแนมฝ่ายเข้าศึก

(เมื่อสองทัพเข้าประชิดกัน) ฝ่ายเข้าศึกยังคงสงบเงียบ นั่นหมายถึงเขาวางใจในความได้เปรียบแห่งชัยภูมิของเขา ถ้าทัพเข้าศึกมาทำรบแต่ทางไกล เขาประสงค์จะ

ให้ฝ่ายเรารุกไล่ติดตามไป ถ้าข้าศึกตั้งทัพในที่ง่ายต่อการโจมตี นั้นเขาทอดเหยื่อล่อแล

ถ้าเห็นหมู่ไพร่พลนั้น นั้นแสดงว่าข้าศึกได้ยกมาแล้ว ถ้าเห็นผูกหญ้าคาพรางไว้มากหลาย นั้นเขาประสงค์จะให้เรากิดสนเท่ห์ใจ

ถ้าเห็นหมูนกตกใจบินถลาขึ้น แสดงว่ามีทหารชุมนุมอยู่ ถ้าเห็นเหล่าสัตว์แตกตื่นกระเจิดกระเจิง แสดงว่ามีกองจู่โจมซ่อนอยู่แล

ถ้าเป็นฝุ่นตลบสูงเป็นลำแหลม แสดงว่ากองรถของข้าศึกวิ่งตลุยมา ถ้าต่ำและมีปริมหลกว้าง เป็นการเดินทัพของพลราบ ถ้ากระจายเป็นหย่อมๆ เป็นลำๆ แสดงว่าเป็นการเก็บผักหักฟืนของกองเกียกกาย ถ้าฝุ่นมีเพียงบางๆ เคลื่อนไหวไปมา แสดงว่าข้าศึกกำลังตั้งค่าย

(ถ้าข้าศึกส่งทูตมาติดต่อกัน) วาจาถ่อมแต่แรงรู้ดีในการเตรียม แสดงว่าจะมีการรุก ถ้าพาที่อหังการมีท่วงทีประหนึ่งจะตลุมบอนด้วย แสดงว่าจะถอยทัพ ถ้าขอสงบศึกด้วยวาจา มิได้มีหนังสือรับรองเป็นกิจลักษณะ แสดงว่าเป็นกลศึก

ถ้าเห็นกองรถเบาของข้าศึกขับแยกออกเป็นปีก แสดงว่ากำลังแปรขบวนทัพ (ซึ่งจะมีการสับยุทธรกัน) ถ้าเป็นข้าศึกวิ่งทบไปมาและขยายกำลัง แสดงว่ากำลังเตรียมพร้อมในการรับมือ ถ้ามีท่าที่ถอยก็มีไข้ไล่ก็มีเชิง แสดงว่าจะล่าให้หลงกล

ถ้าทหารข้าศึกยืนแห้วโดยใช้ด้ามอาวุธยันกาย แสดงว่าหิวโหย ถ้าเห็นตักน้ำแล้วรีบดื่มก่อน แสดงว่ากระหาย ถ้าข้าศึกเห็นความได้เปรียบแต่ไม่ยกรุกเอา แสดงว่าเหนื่อยล้าอดโรยแล้ว

ถ้าเห็นหมูนกผกผินลงจับกลุ่ม แสดงว่าเป็นที่ว่างเปล่าปลอดภัยแล้ว ถ้าได้ยินเสียงทหารข้าศึกกู่ร้องรื้อขานในเพลาค่าคืน แสดงว่าข้าศึกมีความขลาดกลัว ถ้าสังเกตว่าค่ายข้าศึกอลวนไม่เป็นระเบียบ แสดงว่าแม่ทัพนายกองไม่เป็นที่เลื่อมใสของเหล่าพล ถ้าเห็นธงทิวเคลื่อนไหวไม่เป็นระเบียบแสดงว่าระส่ำระสาย ถ้าเห็นว่าจำทหารดาดเดือดดุด่า แสดงว่าพลทหารเหนื่อยอ่อน

ถ้าข้าศึกฆ่าม้าเป็นอาหาร แสดงว่ากองทัพขาดแคลนเสบียงอาหาร ถ้าเที่ยวชวนภางชนะเครื่องหุงต้มทิ้งไว้โดย

ไม่กลับค่ายอีก แสดงว่าข้าศึกได้ตกเป็นหมู่อันจนตรอกแล้ว

ถ้าแม่ทัพนายกอง ข้าศึกพุดจากกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เชื่องช้าช้าชาก ทั้งกิริยาท่าทางก็เชื่องๆ ไม่ฝิ่งผาย แสดงว่ากองทัพนั้นขาดความสามัคคี ถ้ามีการป้อนบำเหน็จรางวัลกันครั้งแล้วครั้งเล่า แสดงว่าจนต่อการควบคุมบัญชา (จึงได้ใช้วิธีนี้เหนี่ยวรั้งน้ำใจไร้พล) ถ้ามีการทำโทษบ่อยครั้งติดกัน แสดงว่าแม่ทัพนายกองยุ่งยากใจต่อการคุมพลปานใด ถ้าโหดเหี้ยมดุร้ายในเบื้องต้น แต่ภายหลังกลับมีอาการหวาดระแวงในไร้พลของตนเอง นั้นแสดงว่าเป็นผู้นำพลที่บรมเลวทีเดียว

ถ้าข้าศึกส่งเครื่องบรรณาการมา แสดงว่าต้องการพัก ถ้าทัพศึกยกมาตั้งรับอย่างฮึกเหิม แต่ตั้งอยู่นานวันโดยมิยุทธแย้งด้วย และก็ไม่ยกไปเสีย ความศึกเช่นนี้ พึงพิเคราะห์จึงหนักแล

อันพลรบนั้น มิใช่สำคัญที่มีจำนวนมาก ถึงจะไม่มีการรุกพิฆาตอย่างเกริกก้อง แต่รู้จักชุมนุมกำลังเป็นอย่างดี พิศเคราะห์ความศึกได้ถูกต้องแม่นยำ และเข้ารอนรานข้าศึก

ได้ก็เป็นการเพียงพอแล้ว มีแต่ผู้คุมทัพที่ไร้ความคิดและ
หมิ่นศึกเท่านั้น ที่ไม่แคล้วต้องตกเป็นเชลยแน่นอน

การลงโทษทัณฑ์พลทหารที่ยังไม่มีความเชื่อถือในผู้
บังคับบัญชา ย่อมจะก่อให้เกิดความกระด้างกระเดื่อง เมื่อ
ปรากฏความกระด้างกระเดื่องแล้ว ย่อมยากต่อการช่วงใช้

ถ้าพลทหารมีความเชื่อถือดี แต่ผู้บังคับบัญชาไม่
ทำโทษในเวลาพียงมี (เหล่าพลก็จะกำเริบเสิบสาน) กองพล
เช่นนี้ จะใช้ในการสัพยาทไม่ได้

เพราะฉะนั้น การบัญชาทัพจงตั้งอยู่ในพรหมวิหาร
ธรรม แต่ปรับให้เข้าแถวแนวระเบียบด้วยอาชญา นี่คือ
กองทัพพิชิตแล

ในเวลาปกติ คำสั่งของมุขบรุษได้รับการปฏิบัติตาม
เป็นอย่างดี เมื่อฝึกสอน (การทหารแก่) เหล่าพศนิกรก็
จักเลื่อมใส หากคำสั่งของมุขบรุษมิได้รับการปฏิบัติอย่าง
ครบถ้วน เมื่อฝึกสอน (การทหารแก่) เหล่าพศนิกรเขา
ย่อมไม่เลื่อมใสเป็นธรรมดา ฉะนั้นการบังคับบัญชาซึ่งได้รับ
การปฏิบัติด้วยดีนั้น แสดงว่ามุขบรุษได้รับความไว้วางใจ
จากหมู่ชนแล้ว

บรรพสิบ ลักษณะพื้นภูมิ

ปราชญ์ชุนวูกกล่าวว่า ลักษณะพื้นภูมินั้น มีที่สัตตจร สะดวก มีที่แขวน มีที่ยัน มีที่แคบ มีที่คับขัน และมีที่คั่นไกล

ถ้าเป็นพื้นภูมิที่เราจะไปได้ และเข้าศึกก็ยกมาได้ เรียกว่าที่สัตตจรสะดวก ในที่สัตตจรสะดวก ฝ่ายเราต้องรีบเข้าตั้งยังที่สูงโปร่ง (หันสู่ทิศอากาศเนย์) ก่อน และต้องรักษาเส้นทางลำเลียงเสบียงอาหารให้ดี เมื่อเข้าสัปปุทธชิงชัย จักได้ชัยชนะ

ถ้าเป็นพื้นภูมิที่เราไปไม่ได้ แต่กลับยาก เรียกว่าที่แขวน (ลาดชัน) ในที่แขวนหากเข้าศึกมิได้เตรียมพร้อม เราเข้าโจมตีจักได้ชัยชนะ ถ้าเข้าศึกเตรียมพร้อมอยู่แล้ว เมื่อเรายกเข้าตีแล้วยังไม่สามารถจะชนะ จะยากต่อการถอยกลับ ไม่ดีแล

ถ้าเป็นพื้นภูมิที่เราไม่ได้เปรียบในการยกออก เข้าศึกก็ตกในฐานะเดียวกัน เรียกว่าที่ยัน ในที่ยันหากเข้าศึกเปิดช่องให้ด้วยกลล่อ เราอย่าได้ยกออกเลย จงถอนค่ายไป

เสีย รอเมื่อเข้าศึกเคลื่อนทัพออกติดตามได้สักครึ่งหนึ่ง จึงเข้าโจมตี จักได้ชนะ

ในพื้นที่ภูมิที่แคบ เราเข้าตั้งมั่นก่อน ต้องชุมนุมกำลังเพื่อคอยทัพศึก หากเข้าศึกเข้าตั้งเสียก่อน และมีกำลังสมบูรณ์ จงหลีกเลี่ยงการยุทธเสีย รอเมื่อกำลังเข้าศึกพร้อมแล้วจึงเข้าโจมตีเทอญ

ในพื้นที่ภูมิที่คับขัน ถ้าเราเข้าตั้งอยู่ก่อน จงตั้งทัพยั้งที่สูงโปร่ง (หันสู่ทิศอาคเนย์) เพื่อคอยรับเข้าศึก หากเข้าศึกเข้าตั้งเสียก่อน จงถอนค่ายไปเสีย อย่าได้เข้าชิงชัยเลย

ในพื้นที่ภูมิที่คั่นไกล และกำลังทั้งสองฝ่ายต่างก็ไล่เลี่ยกันย่อมยากต่อการทำรบ ถึงรบก็จะเสียเปรียบ

บรรดาพื้นภูมิทั้ง ๖ ประการดังกล่าวนี้ เป็นหลักแห่งภูมิศาสตร์ ขุนพลผู้แบกภาระอันใหญ่หลวง ชอบที่พิเคราะห์ให้ดี

เพราะฉะนั้น ในการศึกษา นั้น จึงมีกองทัพที่มู ที่หย่อน ที่ลุ่ม ที่สลาย ที่ระส่ำระสายและที่แตกพ่ายปราชัย ทั้งหกประเภทนี้มีใช่เป็นเคราะห์กรรมธรรมชาติบันดาลให้เป็นไป หากเป็นความผิดของผู้นำทัพเอง

อันว่ากำลังทัพทั้งสองฝ่ายไล่เสียดกัน กลับเอากำลังเพียง ๑ เข้าตี ๑๐ นี้เรียกว่าทัพมุ

เหล่าพลเข้มแข็ง แต่จำขุนอ่อนแอ นี้เรียกว่า ทัพหย่อน ถ้าจำขุนอีกห้าว แต่เหล่าพลอ่อนแอ นี้เรียกว่า ทัพลุ่ม

แม่ทัพนายกองมีเหตุโกรธเคืองไม่เลื่อมใสในตัวขุนพล เมื่อปะทะทัก็ศึกก็ออกรบด้วยความฉุนเฉียวตามลำพังโดยพลการ ทั้งขุนพลก็ไม่ทราบความสามารถของเขา นี้เรียกว่า ทัพทลาย

ขุนพลอ่อนแอไม่เด็ดขาด วิธีฝึกพลก็ไม่กระฉ่างแจ่ง ทั้งยังย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่งจำขุนไม่หยุดหย่อน ครั้นเวลาแปรขบวนทัพก็หันรีหันขวาง นี้เรียกว่า ทัพระส่ำระสาย

ขุนพลไม่สามารถพินิจความศึกได้ถูกต้อง จึงใช้กำลังน้อยเข้าตีกำลังมาก เอาทหารอ่อนแอเข้าตีจุดเข้มแข็ง ทั้งทัพหน้าก็ได้คัดเลือกพลรบที่ชาญฉกรรจ์เข้าประจำ นี้เรียกว่า ทัพฟ่าย

บรรดาทัพทั้ง ๖ นี้ เป็นทางแห่งความปราชัย ขุนพลผู้แบกภาระอันยิ่งใหญ่ จึงควรพินิจจงดี

อันลักษณะพินภูมินั้น เป็นเพียงอุปกรณช่วยเหลือในการศึกเท่านั้น การพินิจพิเคราะห์ความศึก และหาหนทางไปสู่ความมีชัย ตลอดจนการคำนวณความคืบขันไกล่ไกลเหล่านี้ จึงเป็นคุณลักษณะโดยแท้ของผู้เป็นขุนพล

รู้หลักนี้และปฏิบัติต่อการยุทธ จึงจะชนะ ถ้าไม่รู้ก็เข้าสั้ปยุทธ จักต้องพ่ายแพ้แน่นอน

ฉะนั้นเมื่อพิเคราะห์ตามหลักยุทธศาสตร์ว่าจักต้องชนะ แม้ขุนบรุษจะกล่าวว่า อ yarabkifingrbetid ถ้าพิเคราะห์ตามหลักยุทธศาสตร์เห็นว่าไม่มีท่าที่จะเอาชนะได้ แม้ขุนบรุษจะบัญชาให้รบ ก็อย่าได้รบเลย

ฉะนั้น ขุนพลผู้เข้ารับภารกิจทางทหาร มิใช่ด้วยประสงค์จะแสวงหาชื่อเสียงและเมื่อยับยั้งถอนตัว ก็มีใช้ด้วยเกรงอาญาโทษทัณฑ์ เขามีเจตน์จำนงแน่วแน่แต่จะคุ้มครองเหล่าพสกนิกร และอวยประโยชน์แก่ผู้เป็นนาย ขุนพลเช่นว่านี้ คือมิ่งขวัญของประเทศชาติแล

ปฏิบัติต่ออริพล ต้องเยี่ยงมารดาถนอมลูกอ่อน จึงอาจนำทัพไปสู่หุบห้วงมหันตภัยและปฏิบัติ เช่น บิดาที่รักบุตร จึงกอดคอกันตายได้

หากว่าซบเลี้ยงอย่างถึงขนาดแล้ว แต่ไม่สามารถ
ช่วงใช้ได้ รักอย่างสุดใจ แต่ไม่อยู่ในบังคับบัญชา ครา
ทำผิดระเบียบวินัย ก็ไม่อาจลงโทษทัณฑ์กัน เหล่าพลเช่น
นี้เปรียบเหมือนบุตรที่กำเริบเลิบบาน ใช้ทำศึกไม่ได้เลย

รู้กำลังฝ่ายตนพอเข้าตีได้ แต่ไม่ทราบว่าจะเข้าศึกจักตี
ได้หรือยัง ก็ดี หรือรู้ว่าเข้าศึกอาจตีเอาได้ แต่ประมาณ
ไม่ถูกว่ากำลังตนเพียงพอแล้วหรือไหน ก็ดี หรือแม้จะรู้
ว่าเข้าศึกพึงตีเอาได้ แต่มีรู้ว่าลักษณะพื้นภูมิไม่อำนวยผล
ในการรบก็ดี ทั้งนี้ นับว่าชนะเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

ฉะนั้น ผู้เชี่ยวชาญการศึก ปฏิบัติการอันใดย่อมไม่
ผิดพลาด ดำเนินการยุทธย่อมไม่มีทางอัปจน จึงกล่าวได้
ว่า รู้เขารู้เรา ชัยชนะจักไม่พลาด หยั่งรู้ดินฟ้าอากาศ
ชัยชนะจักสมบูรณ์แล

บรรพสิบเอ็ด นวภูมิ

ปราชญ์ซุนวูกกล่าวว่า พื้นภูมิในการทำศึกนั้น มี
อุทกัจจภูมิ ๑ สหภูมิ ๑ อุกฤษฏ์ สัจจภูมิ ๑ มรรคภูมิ ๑
ครุภูมิ ๑ ทุรภูมิ ๑ ปัญชรภูมิ ๑ มรณภูมิ ๑

ข้าศึกรุกเข้าโจมตีในแดนเรา เรียกว่า อุทัจจภูมิ
กองทัพล่าช้าเราล่าช้าเข้าไปในแดนข้าศึกเพียงผิว
เผินนั้น เรียกว่า ลหุภูมิ

พื้นที่ซึ่งฝ่ายใดยึดได้ ย่อมอวยผลทางยุทธการ เรียก
ว่า อุกฤษฏ์ภูมิ

พื้นที่ซึ่งฝ่ายใดก็ไปมาได้โดยสะดวก เรียกว่า สัจจ
ภูมิ

ประเทศราชใดมีเขตแดนต่อเมื่อเนื่องหลายประเทศ
ผู้ใดถึงก่อนย่อมได้รับความสนับสนุนจากชนทั่วไป เรียก
ว่า มรรคภูมิ

พื้นที่ซึ่งฝ่ายเรารุกลึกเข้าไป เบื้องหลังเราได้ผ่าน
เมืองด่านตั้งขวางมามากพอ เรียกว่า ครุภูมิ

ในแดนโหดเขาลำเนาไม้ หรือที่วิบาก หรือห้วย
หนองบึงบาง และวิถีทางอันยากแก่การสัญจรทั่วไป เรียก
ว่า ทุรภูมิ

ปากทางที่จะเข้านั้นแคบ คราวถอยต้องอ้อมวกเป็น
ระยะทางไกล พื้นที่เช่นนี้ข้าศึกย่อมอาจใช้กำลังส่วนน้อย
โจมตีกำลังส่วนใหญ่ของเราได้ เรียกว่า บัญชรภูมิ

ในพื้นที่ต้องรพุงอย่างอุตุลลุดรวดเร็ว จึงจะพ้นภัย
มิฉะนั้นจะต้องถึงแก่ล้มทัพ เรียกว่า มรณภูมิ

เพราะฉะนั้น จุงหลีกเลี่ยงการรบในอุทจัจภูมิ แต่
รุกตลุดไปในหลุภูมิอย่าหยุดยั้ง

จงอย่าวู่วามเข้าตีอุกฤษฏ์ภูมิ และอย่าได้สกัดกัน
ข้าศึกในสัตยจรภูมิ

พึงผูกไมตรีกับประเทศซึ่งเป็นมรรคภูมิ และเมื่อตก
อยู่ในครุภูมิแล้ว พึงกวาดเก็บเสบียงอาหาร (เพื่อเลี้ยง
กองทัพ)

ในทุภูมิจงรีบเดินทัพผ่านไป หากตกอยู่ในบัญญัติ
ภูมิก็ต้องคิดแก้ไขหักออกด้วยกลอุบาย ถ้าอยู่ในมรณภูมิ
จงรีบรบเพื่อเอาตัวรอด

อันผู้ได้ชื่อว่าเชี่ยวชาญการศึกในบรรพกาล ท่าน
ย่อมสามารถทำให้ทัพหน้าทัพหลังของข้าศึกขาดจากกัน
กองใหญ่กองย่อยต่างไม่คิดพึ่งพิงกัน นายไพร่ไม่มีจิต
ช่วยเหลือกัน ผู้ใหญ่ผู้น้อยไม่ถ้อยทีออมชอมกัน เหล่า
พลแตกแยกมิเป็นสำ แม้จะชุมนุมพลไว้พร้อมก็ขาด
ความสามัคคี

ท่านย่อมปฏิบัติกรเมื่อเห็นผล และระงับเมื่อเห็นผลยังไม่อำนวย

หากตั้งปุจฉาว่า “เมื่อเข้าศึกษาพร้อมไพลหลังถะถันมา ควรปฏิบัติดังฤ?” เฉลยว่า “ควรช่วงชิงจุดสำคัญซึ่งเข้าศึกษาประสงค์เสียก่อน นี่จะทำให้เข้าศึกษาต้องคล้อยตามยุทธกระบวนของเรา อันการศึกษานั้นสำคัญที่ฉับไว จูงเอาความไม่ประมาทของเราเข้าจุมุมจุดที่เข้าศึกษาความระมัดระวัง

อันกองทัพตีเข้าไปในแดนข้าศึก ยิงรุกกลีกลงไปเหล่าพลก็ยิ่งเด็ดเดี่ยวขึ้น แต่ฝ่ายรับกลับจะอลวนคุมกันไม่ติด (เพราะถูกรังความถึงถิ่นตน) ฝ่ายรุกเมื่อกวาดเก็บเสบียงอาหารในแดนสมบูรณได้แล้ว จงเลี้ยงดูทวยหาญให้อิ่มหมื่นปีมัน อย่าใช้ตรากตรำงานหนัก ออมน้ำล้างและบำรุงขวัญไว้จงดี คราวจะใช้กำลังทหารหรือกระการณใดๆ ฟังเป็นไปอย่างลึกล้ำคาดไม่ถึง (เมื่อจะนี้) จะต้อนพลเข้าสู่ที่อัปจน แม้ตายก็ไม่แพ้ เมื่อความตายยังไม่อาจเอาชนะได้ ไร้พลจึงนับได้ว่าอุทิศกำลังงานอย่างเต็มที่

อันวิสัยของเหล่าพลนั้น เมื่อตกอยู่ในที่ล้อม ความกลัวก็หมดไป ถ้าเข้าที่คับขันก็จะรวมกันอย่างแน่นแฟ้น เมื่อรุกกลึกเข้าไป ก็จะสมัครสมานร่วมมือกัน และยอมรบอย่างเด็ดเดี่ยวเมื่อถึงคราวจำเป็น

ด้วยเหตุนี้ เหล่าพล (ของฝ่ายที่รุกกลึกเข้าไปในแดนข้าศึก) ไม่ต้องกระตุนเตือนก็จักระมัดระวังตัวไม่ประมาท เชื่อฟังคำสั่งโดยไม่ต้องเรียกร้อง รักชิตสนิทชอบโดยไม่ต้องมีสิ่งรัดรั้ง เชื่อตรงต่อหน้าที่ของตนโดยไม่ต้องพร่ำสั่งจงขจัดปิดเป่าเสียซึ่งความเชื่อถือในโชคกลางและคำเล่าอ้างเหล่าพลจะรบจนสุดใจไม่เปลี่ยนแปลงเลย

อันเหล่าพลของเราไม่เก็บอ้อมทรีพริ้วสิน จะด้วยเกลียดการมีทรีพริ้วก็หาไม่ เหล่าพลยอมมอบกายถวายชีวิตจะด้วยเกลียดการมีชีวิตยืนยาวก็หาไม่ (แต่ที่สละเสียสิ้นได้ก็เพราะความเด็ดเดี่ยวมันคงนั่นเอง)

ในวันที่ผู้บัญชาการสั่งทัพ เหล่าพลที่หนึ่งได้ น้ำตาจกชุ่มเสื่อ ส่วนผู้ที่ลี้ลมอนนอนเสื่อน้ำตาจกนองหน้า (ด้วยเสียใจตนเองบาดเจ็บหรือป่วยไข้ ไม่สามารถไปรบศึกกับเขาได้)

(เหล่าทหารเช่นว่านี้) หากใช้ไปปฏิบัติงานในที่ที่
 คับขันปานใด เขาก็จะแสดงความกล้าหาญชาญชัยเยี่ยง
 จวนจู้ (๑) และเงากู้ย (๒) ให้ประจักษ์เป็นแม่นมั่น

(หมายเหตุ ๑. ในสมัยซุนชิว หูกวางมีความ
 ประสงค์จะสังหารเจ้าครองนครหูซึ่งมีนามว่า เจ้าเหลียว
 จึงในโอกาสงานกินเลี้ยงครั้งหนึ่ง ให้จวนจู้เอามีดสั้นซ่อน
 ไว้ในตัวปลาและปลอมแปลงเป็นคนเซฟนำเข้าถวาย ครั้น
 ประชิตตัวก็จู่โจมเจ้าเหลียวถึงแก่ความตาย แต่ในวาระ
 เดียวกัน จวนจู้ก็ต้องตายด้วยน้ำมือทหารองครักษ์ของเจ้า
 เหลียวเช่นเดียวกัน เรื่องนี้จึงแสดงเสมอ ปากตลาดเรียก
 ว่า “หน้าดำถวายปลา”

๒. ในสมัยดังกล่าวข้างต้น ยังมีกษัตริย์คนหนึ่งชื่อ
 เงากู้ย เป็นชาวหลู่มีกำลังผิมนุษย์ธรรมดา จึงได้รับ
 แต่งตั้งจากจวงกงให้นำทัพไปรบกับประเทศฉี แต่ต้อง
 ปราชัยถึงสามครั้งติดๆ กัน เป็นผลให้จวงกงต้องยอมยก
 ดินแดนส่วนหนึ่งให้ประเทศฉีเพื่อขอสงบศึก แต่ในโอกาส
 ที่จวงกงและเจ้าครองนครฉีพบปะเพื่อเซ็นสัญญากันนั้น
 เงากู้ยก็แสดงความห้าวหาญโดยปรากฏตัวที่ประชุมพร้อม

ด้วยมีดสั้น และบังคับให้เจ้าครองนครจีน คือ ดินแดนแก่จวงกง เป็นผลสำเร็จ ผู้แปล)

เพราะฉะนั้น การนำทัพของผู้ชำนาญการศึก จึงเปรียบเช่นไสวหยาน คือ อสรพิษแห่งหุบเขาฉางซาน เมื่อถูกตีด้านหัว หางจะวัดถึงทันที ถ้าถูกตีทางหาง หัวจะแว้งกักโดยฉับพลัน ถ้าถูกตีกลางตัว หัวและหางจะตลบถึงทั้งสองข้าง

ถ้าตั้งปุจฉาว่า “กองทัพก็อาจทำให้เหมือนเช่นไสวหยานแหละหรือ?” ตอบว่า “ทำได้” อันชาวหลูกับชาวหยะเว่เป็นอริกัน แต่ขณะที่ร่วมสำเภาและประสบมรสุม เขาจักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังหนึ่งแขนซ้ายกับแขนขวาที่เดียว

ด้วยเหตุนี้ การที่ผูกมัดารบติดกันให้รวมกลุ่ม ผังล้อรถลงดินไว้ (อุปมาการตล่อมผูกมัดเหล่าทหารให้อยู่ในระเบียบวินัยมั่นคง) จึงเป็นสิ่งที่หวังอะไรไม่ได้เลย จำเป็นต้องให้เหล่าพลมีความกล้าหาญสม่าเสมอกัน นี่เป็นหลักของการนำทัพ รู้จักสมคล้อยถือประโยชน์จากสภาพลุ่มดอนแห่งพื้นที่ นี่เป็นทฤษฎีทางภูมิศาสตร์ เพราะฉะนั้น

การนำทัพของผู้เชี่ยวชาญการศึก อุปมาดังจูงคนๆ เดียว ให้ปฏิบัติงานได้นั้น เนื่องจากเข้าใจบ่มก่อความจำเป็นให้เกิดขึ้นนั่นเอง

คุณสมบัติของผู้บัญชาทัพ คือ ความเยือกเย็นสุขุม และความเที่ยงธรรมมีระเบียบ

สามารถพรางหูดตาของเหล่าพลไม่ให้รู้อะไรเลย

(ในด้านปฏิบัติต่อข้าศึก) รู้จักยกย้ายวิธีดำเนินการ และเปลี่ยนแปลงยุทธโบายเพื่อให้ข้าศึกตกอยู่ในความมืดมนหรือแปลงที่ตั้ง อ้อมวกวิถีทางเดิน เพื่อมิให้ข้าศึกคาดหมายได้

การนำทัพสู่สมรภูมิดังที่กำหนดไว้ เปรียบเหมือนไต่เต้าไปสู่ที่สูงแล้วชักบันไดออกเสีย นำทัพลึกเข้าแดนข้าศึก เปรียบเหมือนนำหน้าไม้แล้วลั่นไก (ทั้งนี้ทั้งนั้น) อุปมาเหมือนดั่งต้อนฝูงแพะ จะขับไล่ให้ไปหรือชักพาให้มา เหล่าแพะย่อมไม่รู้กลัวความเลย

การชุมนุมพลมหาศาล คุมเข้าสู่แดนมหันตภัย (ซึ่งเป็นเหตุให้เหล่าพลร่วมใจกัน) เป็นศิลปะของผู้บัญชาทัพ การพิเคราะห์ถึงความเปลี่ยนแปลงแห่งนวกุมิ รู้แจ้งเห็นจริง

ในคุณโทษของการหยุดยั้ง ตั้งรับ หรือเคลื่อนไหว รุกไล่ ตลอดจนจิตวิสัยของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ควรพิเคราะห์จงหนักแล

หลักการคุมทัพเข้าชิงชัยในแดนข้าศึก ถ้ารุกลึกเข้าไป ขวัญทัพย่อมแน่นแน้เด็ดเดี่ยวถ้าถล่ากรายเพียงชายแดน จิตใจย่อมไม่สำรวมดี ทัพพุ่งถึงถิ่นแดนที่ห่างไกลจากประเทศของตนโดยต้องข้ามประเทศเขตขัณฑ์เข้าไปนั้น เรียกว่า อรัณภูมิ แผ่นดินถิ่นที่ถึงไหนถึงได้ เรียกว่า มรรคภูมิ ที่รุกลึกเข้าไปเรียกว่า ครุภูมิ ที่ถล่ากรายเพียงชายแดนคือ ลหุภูมิ ด้านหลังยันที่สูง ด้านหน้าเป็นทางแคบ เรียกว่า บัญชรภูมิ ที่จันตรอกไร้ทางออก เรียกว่า มรณภูมิ

ด้วยเหตุนี้ เมื่อกองทัพอยู่ในอุทัจจภูมิ ต้องเขม็งจิตใจรีพลให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่ออยู่ในลหุภูมิ ต้องให้สมัครสมานคุ่มกันตามลำดับ ในอุกฤษฏ์ภูมิ ต้องตีโอบเข้าทางด้านหลัง ในสัตยจรภูมิ ต้องรักษาไว้โดยไม่ประมาท ในมรรคภูมิ ต้องเพิ่มพูนสัมพันธภาพกับประเทศนั้นๆ ในครุภูมิ ต้องอาศัยเสบียงอาหารจากข้าศึก ในทुरुภูมิ ต้อง

วีรบุรุษลี้กออกเสีย ในบัญญัติชฎุมิ ต้องปิดช่องโหว่ซึ่งข้าศึก
เปิดล่อไว้ ในมรรณภูมิ ต้องปลุกใจรีพลให้ถือว่าเป็นเรือ
ตาย (เพื่อให้รบพุ่งเต็มความสามารถจะได้หักฝ่าออกไปได้)

เพราะว่าวิสัยของทหาร เมื่อถูกล้อมก็จะโต้ เมื่อ
จำเป็นก็จะสู้ ครั้นมีเหตุคับขันก็จะปฏิบัติมันตามคำสั่งของ
ผู้เป็นนาย

ฉะนั้น ถ้าไม่รู้เจตน์จำนงของเหล่าเจ้าครองนคร เรา
ก็ผูกมิตรด้วยไม่ได้ ไม่รู้ลักษณะภูเขาลำเนาไม้ แดนวิบาก
ตลอดจนห้วยหนองบึงบาง จะยาตราทัพไม่ได้ ไม่ใช่ชาว
พื้นเมืองนำทาง จะไม่ได้เปรียบจากพื้นภูมิประเทศ

เงื่อนไขได้เสียแห่งนวมุขินี้ หากไม่รู้แจ้งแม้เพียง ๑
จะเรียกว่า กองทัพผู้พิชิตไม่ได้เลย

อันกองทัพของผู้พิชิตนั้น เมื่อเข้าโจมตีประเทศใหญ่
ประเทศนั้น แม้จะมีรีพลมากหลายก็รวมกันไม่ติด แสนยา-
นุกาพซึ่งเข้าบดบังข้าศึก จะทำให้แม้ประเทศที่มีพันธะกับ
ศัตรูอยู่ก็ต้องละล้าละลึงเอาใจออกห่างเสีย

ด้วยเหตุนี้ ไม่พึงกระตือรือร้นชิงผูกมิตรทั่วหล้า ซึ่ง
จะยังผลให้ประเทศที่เราผูกมิตรด้วย พลอยก่อหวิด

เพิ่มพูนอิทธิบาทยิ่งใหญ่ จงเชื่อมั่นในกำลังของตน ถึงคราวใช้แสนยานุภาพเข้าทำศึก ก็จักถอนเมืองและล่มประเทศแห่งอริราชได้

(ยามฉุกเงิน) จงปูนบำเหน็จรางวัลแก่เหล่าพลที่ทำความดีความชอบอย่างถึงใจ และตั้งกฎเข้มงวดเกินอาชญากรรมดา เพื่อลงโทษผู้ประพฤติผิด จึงคุมแสนยากรให้ได้ตั้งช่วงใช้คนๆ เดียว

จงบัญชาให้เหล่าพลปฏิบัติการ (โดยเคร่งครัด) อย่าได้แจงเหตุผล จงชี้ให้เห็นคุณประโยชน์ของงาน อย่าได้เกรีนกล่าวถึงด้านที่อาจเป็นโทษ

(วิสัยของพลรบนั้น) ตกอยู่ในที่จนมุม ก็จะต้องดิ้นรนเพื่อหาทางรอด ตกอยู่ในแดนตาย ก็จะต้องขวนขวายเพื่อความสวัสดิภาพ ดังนั้นเมื่อกองทัพตกอยู่ในที่คับขัน จึงอาจกลับแพ้เป็นชนะได้

เพราะฉะนั้น ในการทำศึกจึงสำคัญที่ท่าที่สมคัล้อยไปตามรูปรอยที่เข้าศึกมุ่งหมายไว้ ครั้นได้ก็พร้อมกำลังพุ่งเข้าทลายยังจุดเดียว ใล่รุกบุกตลุย เช่น แม่ทัพเข้าศึก แม่

ในหนทางยาวนานนับพันหลี่ ผู้ชำนาญการศึกษย่อมมีประสิทธิภาพในการทำศึกเช่นนี้แล

ด้วยเหตุนี้ ในวันประกาศสงคราม ต้องสั่งปิดพรมแดนและงดการใช้หนังสือเดินทาง เพื่อตัดขาดการติดต่อในทางทูต และเข้มงวดกวดขันในงานบริหารปกครองภายในประเทศ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพจริงจัง

ข้าศึกหลวมตัวเปิดช่องให้เมื่อใด ก็รีบรุดบุกเข้าทันที จงจู่โจมเข้ายึดจุดสำคัญไว้ก่อน แล้วกระทำการอย่างเงียบเชียบมิดม่อม คลุกคลีตีโต้ด้วยข้าศึกตามแผนการรบเพื่อเผด็จศึก

เพราะฉะนั้น หะแรกจะดูประหนึ่งสาวพรหมจารี (ซึ่งมีความสงบเสงี่ยมและเชื่องช้าเอียงอาย) ครั้นแล้วก็จะเป็นเช่น กระจ่ายที่รอดขायแล้ว หากันที่ข้าศึกจะปิดจะป้องไม่

บรรพสิบสอง พินาตด้วยเพลิง

ปราชญ์ซุนวูกกล่าวว่า อันการพิฆาตด้วยเพลิงนั้นมี ๕ กล่าวคือ ๑. คลอกพลเมืองข้าศึก ๒. เผาผลาญบรรดา

เสบียงอาหารของข้าศึก ๓. ทำลายกองลำเลียง ๔. กวาดล้างคลังยุทโธปกรณ์ ๕. พิฆาตรีพลศัตรู

แต่การใช้เพลิงต้องมีกรณีแวดล้อมเหมาะสม และเครื่องอุปกรณ์เชื้อเพลิงจะต้องเตรียมไว้พร้อม

ย่อมมีกำหนดเวลาในการวางเพลิง และวันจะใช้เพลิงก็ควรให้ถูกต้องตามฤดูกาลด้วย เวลาวางเพลิงต้องคอยวันเวลาที่อากาศแห้งแล้ง ส่วนฤดูที่จะใช้เพลิงต้องรอเมื่อพระจันทร์โคจรระหว่างกลุ่มดาว จี ปี่ เงิน อี (ดูคำอธิบายในหมายเหตุผู้แปล) เพราะเหตุว่าเมื่อพระจันทร์เสวยฤกษ์ดาวทั้งสี่นี้เป็นวันที่ลมพัดจัดแล

อันการพิฆาตด้วยเพลิงนั้น ยังต้องใช้กำลังทหารสนองสำคัญตามประเภทการใช้เพลิงทั้ง ๕ อีกด้วย

กล่าวคือ เมื่อเกิดเพลิงภายในค่ายข้าศึก ฟิงตีฆ่าจากภายนอก

หากเกิดเพลิงขึ้นแล้ว แต่ข้าศึกยังเงยบเขยบอยู่ จงคอยที่อย่าเพ่อวู่วามเข้าตี

เมื่อเพลิงไหม้ลุกลามจนสุดขีด เห็นว่าควรซ้ำเติมได้ ก็จงลงมือทันที ถ้าเห็นว่ายังมีโชโโอกาสก็พึงระงับเสีย

ในกรณีที่ก่อเพลิงภายนอกได้สะดวก ก็ไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดจากภายใน ควรกำหนดวันเวลาจัดการเสียทีเดียว

ในขณะที่ไฟลุกลามไหม้ทางเหนือลม จงอย่าเข้าตีทางด้านใต้ลม

ลมในเวลากลางวันพัดนาน แต่ลมในเวลาค่ำคืนสงบง่าย

การศึกนั้น ฟังรู้ความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องแต่ประเภทการใช้เพลิงทั้ง ๕ และระมัดระวังตนเองตามหลักคำนวณพยากรณ์

เพราะฉะนั้น ผู้ที่ใช้เพลิงประกอบการโจมตี จึงสัมฤทธิ์ผลแน่ชัด ส่วนวิธีปล่อยน้ำเข้าช่วยทำลาย เพียงแต่เพิ่มพูนกำลังให้ยิ่งใหญ่ ด้วยว่าน้ำนั้นตัดทางคมนาคมของข้าศึกได้ แต่ไม่อาจบดขยี้ข้าศึกให้หลากลานไป

อันการศึกนั้น มาตราว่าจะได้ชัยชนะในบั้นปลายก็ตาม แต่ถ้ามิสามารถย่นระยะเวลาโดยเผด็จศึกเร็วพลัน ย่อมเป็นโทษมหันต์ จึงขอให้ชื่อว่า “เพี้ยหลิว” (การกระทำพม่าเสียซึ่งทัพย์สมบัติและชีวิตมนุษย์ แต่มิได้

รับผลอันเป็นแก่นสารเลย) ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวว่า ราชาผู้ทรงธรรมพึงใคร่ครวญผลได้ผลเสียในการทำสงครามจงหนัก และขุนพลที่ดีย่อมเผด็จศึกได้ในเร็ววัน

เมื่อไม่อวยประโยชน์ ไม่พึงเคลื่อนทัพ เมื่อมิสามารถเอาชนะ ไม่พึงใช้กำลังทหาร เมื่อมิอยู่ในสถานะที่ล่อแหลมอันตราย ไม่พึงทำสงคราม

ประมุขแห่งประเทศจงอย่าก่อสงครามเพราะความโกรธแค้น และขุนพลจงอย่ารุกรบด้วยความซึ่งเคียด ชુંลงมือปฏิบัติการต่อเมื่อเห็นผลประโยชน์แล้ว และพึงระวังเสียเมื่อเห็นที่จะเสียผล อันความโกรธแค้นนั้นนี้อาจกลับเป็นความยินดี ถึงความเคียดซึ่งก็อาจจะกลายเป็นความหรรษาได้เช่นเดียวกัน แต่ประเทศที่ล่มแล้วจะหวังดำรงอยู่อีก ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้วจะซุบให้กลับฟื้นคืนชีพนั้นหาได้ไม่

เพราะฉะนั้น ราชาผู้ทรงธรรมจึงระมัดระวังต่อการทำศึกอย่างยิ่งยวด และขุนพลที่ดีก็ย่อมจะสังวรไม่บุ่มบ่ามนี้คือ วิถีธำรงประเทศให้สถาพร และรักษากำลังทัพให้สมบูรณ์คงไว้แล

บรรพสิบสาม การใช้จารชน

ปราชญ์ซุนวูกล่าวว่า การยกพลหนึ่งแสน เพื่อทำการณรงค์สงครามในแดนไกลนับพันลี้ เงินทองซึ่งประชากรต้องส่งเสียเป็นส่วยอากร และทั้งค่าใช้จ่ายในราชการงานทหาร วันหนึ่งนับตั้งพันตำลึงทอง ซ้ำจะทำให้เกิดความอลวนทั่วทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ผู้คนซึ่งจำเป็นต้องละงานประจำมาสมบุกสมบันอยู่ตามถนนหนทางกับงานลำเลียงขนส่งและอื่น ๆ นั้น นับเจ็ดแสนครัวเรือนทีเดียว

ครั้นต้องมารบติดพันอยู่หลายปี เพื่อชิงชัยชนะในวันหนึ่ง ยังสู้สุดส่ำหัตระหนี่ศถาบรรดาศักดิ์กับเงินทองเพียงหยิบหนึ่ง โดยไม่ช่วงใช้จารชนซึ่งเป็นเหตุให้ไม่สามารถล่วงรู้ความในของข้าศึกเสียเลยนั้น นับว่าขาดการุณธรรมต่อไพร่ฟ้าประชากรอย่างยิ่ง ซึ่งมีใช้วิสัยขุนพล มีใช้ผู้แบ่งเบาภารกิจของท่านประมุข มีใช้ราชาผู้พิชิตโลก

ราชาผู้ทรงธรรมและขุนพลผู้หลักแหลม เมื่อถึงคราวทำศึกก็จักขำนะ ทั้งได้รับผลสำเร็จเป็นเยี่ยมกว่าบุคคลอื่นนั้น ก็เนื่องจากสืบรู้ความในของข้าศึกก่อนนั่นเอง

การที่จะล่วงรู้ถึงความในของข้าศึกนั้น จงอย่าถือเอาจากภูตพรายหรือเทพยดาอารักษ์ อย่าคาดคะเนจากปรากฏการณ์หรือลางเหตุเพียงผิวเผิน อย่าพิสูจน์จากมุกฉากรโคจรแห่งวิถีดาวเดือน จำเป็นต้องรู้จากบุคคล จึงจะนับว่ารู้ความในของข้าศึกอย่างแท้จริง

ดังนั้น การใช้จารชนจึงมี ๕ ประเภท กล่าวคือ จารชนชาวพื้นเมือง จารชนไส้ศึก จารชนซ่อน จารชนผ่าความตาย และจารชนผู้กลับเป็น

ผู้ช่วยใช้จารชนทั้ง ๕ พร้อมกันตามรูปการณ์ ซึ่งทำให้ข้าศึกมืดแปดด้านไม่รู้ความแยบยลของเราตจุปาฏิหาริย์ของเทพยเจ้า ฟังนับได้ว่าเป็นบุรุษแก้วแห่งพศกนิกรและประมุขของชาติทีเดียว

จารชนชาวพื้นเมืองนั้น หมายความว่า การช่วงใช้บุคคลซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองของข้าศึก

จารชนไส้ศึกนั้น หมายความว่า การใช้เสนาอำมาตย์ราชพดุมอาจารย์ของข้าศึก

จารชนซ่อนนั้น หมายความว่า ซ่อนกลข้าศึกโดยกลับใช้จารชนของข้าศึกเอง

จารชนฝ่าความตาย คือ ฝ่ายเราประโคมข่าวเท็จ ภายนอก แล้วให้จารชนของเราทราบความนำไปแจ้งแก่ ข้าศึก (ซึ่งมักจะต้องพลีชีพเพื่อให้บรรลุจุดหมาย)

จารชนผู้กลับเป็นนั่น คือ จารชนที่ไปบำเพ็ญกรณียกิจ ถึงแดนข้าศึก และสามารถกลับมารายงานข่าวยังประเทศ ของตนเอง

เพราะฉะนั้น ในวงการทหาร ผู้ที่สนิทชิดเชื้อที่สุด ผู้ที่ควรอุปนบ่าเห็นจรรยาวัลงามที่สุด และผู้ที่สงวนความลับ อย่างมิดชิดเร้นลับที่สุด จะไม่มีผู้ใดเกินกว่าจารชนไปอีก

จึงหากมิใช่ผู้ที่ทรงสติปัญญาปราศรัยเป็รื่องยิ่ง ไม่อาจใช้จารชน มิใช่ผู้ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยเมตตากรุณาธรรม ไม่อาจบัญชาจารชน และหากมิใช่ผู้ที่ละเอียดสุขุมคัมภีรภาพประจุมิญาณวิเศษ จักไม่อาจถึงซึ่งสารัตถประโยชน์ ในจารกรรมได้

มันช่างแยบยลพิลึกพิลื้อหนอ ซึ่งไม่มีอะไรจะพิสดาร ยิ่งไปกว่าการใช้จารชนอีกแล้ว

ในกรณีที่ยังมีทันลงมือประกอบจารกรรม แต่ความ ก็แพร่พรายเสียก่อน จารบุรุษพร้อมทั้งผู้รับบอกกล่าว

ให้ลงทัณฑ์ถึงตายทั้งสิ้น

บรรดากองทัพซึ่งประสงค์จะโจมตี เมืองด่านอันกำหนดจะทลาย และบุคคลซึ่งมุ่งหมายจะสังหารเสีย เราจำเป็นต้องให้จารชนสืบนามนายทหารผู้รักษาเมือง บรรดาบริวาร นายทหารคนสนิทซึ่งทำหน้าที่ต้อนรับแขก ทหารองครักษ์ และคนรับใช้อื่น ๆ

ทั้งต้องสืบทราบจารชน ซึ่งข้าศึกใช้มาประกอบจารกรรมในประเทศเรา แล้วจงล่อด้วยยามิสประโชชน์เกลี้ยกล่อมให้เอาใจออกห่างจากศัตรู เพื่อจะได้ใช้เป็นจารชนซ่อนในภายหลัง

ถ้าหากรู้ความจริงจากจารชนซ่อนนี้ไซ้รั ก็สามารถใช้จารชนชาวพื้นเมืองหรือจารชนไส้ศึกได้ ส่วนจารชนฝ่าความตายก็จะได้อาศัยเป็นปัจจัยนำความเท็จไปแจ้งต่อข้าศึกตามช่องทางที่แนะ ทั้งเรายังสามารถกำหนดเวลาให้จารชนผู้กลับเป็นได้แจ้งรหัสแก่เราตามโอกาส

จารกรรมทั้ง ๕ ประเภทดังกล่าว จอมทัพย่อมต้องทราบดี และจะทราบได้จากจารชนซ่อน ด้วยเหตุนี้การติดสินบนจึงต้องให้ถึงขนาดแล

ในเบื้องโบราณกาล ราชวงศ์ “อิน” รุ่งโรจน์ขึ้นได้ ก็โดยอู่จื่อเคยรับราชการในแผ่นดิน “เสี้ย” มาก่อน (ภายหลังมาเป็นเสนาธิการแห่งซางทอง กษัตริย์ราชวงศ์อินจึง ได้ล้มแผ่นดินเสี้ยสำเร็จ ผู้แปล) ครั้นราชวงศ์ “โจว” สืบแทนราชวงศ์ “อิน” โดยรุ่งโรจน์สืบมา ก็โดยอาศัยหลู่หย่า เคยรับราชการในแผ่นดิน “อิน” มาก่อนดุจกัน

เพราะฉะนั้น ราชาผู้ทรงธรรมและขุนพลผู้หลักแหลม สามารถใช้ผู้ทรงสติปัญญาชั้นเลิศทำหน้าที่จารกรรม ย่อมสัมฤทธิ์ผลยิ่งใหญ่ นี่เป็นหลักสำคัญของการทำศึก ด้วยเหตุว่ากองทัพได้อาศัยรหัสนั้นๆ เป็นแนวทางในการทำศึกแล

